STELLINGWARVER®

SPREUKEKELINDER

Redaktie: Stellingwarver Schrieversronte;
Foto: Ruud-Jelle van der Leij (www.rjvanderleij.nl)

2012

☎ 036 - 5320480. ®© www.uitgeverijvandeberg.nl

Eerste Kertier (maone) 07.15
Ni'jjaorsdag
Vostmaond

zundag 1 jannewaori

maendag 2 jannewaori

week 52/1

Alle euliekoeken in 't zaand en de klonties in de ziepe
(wodt veural zegd aj' per ongelok alles in ien keer valen laoten; Ni'jberkoop, Oosterwoolde)

2012

deensdag 3 jannewaori

woensdag 4 jannewaori

week 1

Eun, deun, dip, zeuven kannen kip,
zeuven kannen kukelekannen,eun, deun, dip
(oftelvassien; Scharpenzeel)

2012

Veul heil en zegen in et ni'je jaor!

Dat weensken we jim vanzels allemaole toe, en vanzels weensken we jim ok hiel arg veul plezier van en mit disse spiksplinterni'je Stellingwarver Spreukekelinder! Krek as alle veurgaonde jaoren hebben ok an disse ni'je kelinder weer hiel wat meensken hielemaole belangeloos mitwarkt en mit mekere zorgd veur een prachtig Stellingwarfs produkt. We numen ze hier graeg even allemaole, et gaot om: Klaas Boersma (Oosterwoolde), Gerrit J.H. Hof (Wolvege), Harmen Houtman (Et Vene), Henk J. Jager (Berkoop), Ruurd-Jelle van der Leij (Grouw), Christine Magour - Stien van Anne- (Wolvege), Sjoukje Oosterloo (Drachten), Frank Spijkers (Buil) en Freddie de Vries (Hooltpae). Hiel veul stokkies kommen liekewel uut mit naeme oolde jaorgangen van et Stellingwarfs tiedschrift *De Ovend*, dat dit jaor 40 jaor bestaot. In dat tiedschrift is deur de jaoren henne een schat an verhaelen, gedichten, interviews, taelrebrieken, infermaosie over de geschiedenis en gao mar deur opneumen. Gelokkig bin alle jaorgangen now zowat hielemaole digitaliseerd en kun inkeken wodden op de webstee www.stellingplus.nl, iene van de websteden van de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop. Op die webstee is trouwens ok wark van de mitwarkers an disse kelinder in te zien én van hiel veul ere schrievers in et Stellingwarfs.
Mar niet alliend et tiedschrift *De Ovend* bestaot in 2012 40 jaor, datzelde gelt ok veur de Stellingwarver Schrieversronte. Et hiele jaor deur zullen d'r veural feestelike aktiviteiten wezen, waor alle Stellingwarvers zoveul meugelik bi'j betrokken wodden zullen. Daoromme: hool et ni'js in de gaten: alle infermaosie over al die aktiviteiten bin vanzels in et eerste plak en as eerste te vienen op de Schrieversronte-websteden www.stellingwarfs.nl en www.stellingplus.nl. Doe mit an dit zo biezundere, feestelike Stellingwarver jaor!

De redaktie van de Stellingwarver Spreukekelinder was ok veur 2012 weer in hanen van Annie Dedden van Blesdieke en Sietske Bloemhoff uut Ni'jberkoop.

Sjoukje Oosterloo

Iene is genoeg

Nao de lange naacht van oold op ni'j begin ik weer mit frisse moed an mien gewone daegelikse dingen. Inwendig bin ik bliede dat die drokte weer veurbi'j is. Ja, eins gieniens om die drokte, mar om die plakkeri'je van al die smokken die aj' in zoe'n ooldejaorsnaacht toe bedield kriegen. De buurt komt netuurlijk daele om middernaacht, mar ok meensken die aj' eers nooit treffen. De man die té graeg een slokkien lust, dielt die naacht ook rejaol draanklochtige smokken uut, waor ik onderwiels van griezel: brrr...! Stok veur stok mient iederiene dat ze je et ni'jjaor ofwinnen moeten mit drie tuten.
Me donkt dat kan toch ok wel mit iene toe. Aj' d'r goed bi'j naodaenken kuj' d'r wel ziek van wodden. D'r zal mar iene zo rejaol mit dat gelebber ommegaon wiels hi'j wat onder de leden het. Op zoe'n meniere wo'n de bakteries overbrocht van de iene meens op d' ere. Gien wonder dat d'r in jannewaori vule meensken griep kriegen. Dat komt netuurlik deur al dat getuut, dat is wel wisse. Daor hoeft gien geleerde kemmissie heufdbrekens over te hebben, dat wet Jan mit de pette ok wel.
Naachs, beter zegd tegen de morgen, doe de ni'jjaorwinners weer vot weren en ik de brut opruumde, mikte ik in et veurbi'jgaon even in de spiegel. Mien heufd vuulde al zo plakkerig, mar now ontdekte ik ok nog pattie kleuren lippestift op de onmeugelikste plakken van mien gezicht. De meersten die je een smok geven kun nog gieniens goed mikken, gnies ik. Onderwiels perbeer ik mit een nat washaantien mien gezicht weer wat in et fesoen te brengen. Zo, daor woj' weer een betien meens van, vot mit die plakkeri'je.
Mien goeie veurnemen in dit ni'je jaor is da'k die drie tuten ofschaffen wil. De overhied legt oons al zovule bezunigings op, daor kan disse ok nog wel bi'j, is mien gedaachte.
As d'r iene is die me nog ni'jjaor weensken wil mit drie smokken, dan hool ik mien aarm stief-recht veuruut en waorschouwe: 'Zegen-in-'t-ni'jjaor, en iene is genoeg!'

Zunne op 08.47, zunne onder 16.42

Driekeuningen (r.k.)
Epifanie (prot.)

donderdag **5** **jannewaori**

vri'jdag **6** **jannewaori**

week 1

Dat gong d'r gauw vandeur, zee de pappegaai,
en doe vrat de katte 'm op
(Scharpenzeel)

2012

zaoterdag **7** **jannewaori**

zundag **8** **jannewaori**

week 1

Hi'j het de mendeure nog eupen
(hi'j het de gulp nog eupen; Der Izzerd)

2012

Gerrit J.H. Hof

Bargente (Bergeend)

Mannegien bargente

De bargente is groter as alle aandere enten en hi'j het een niet te missen wit lichem. Zien kop en nekke bin gruun, de bostbaand is kastanje-bruun, de slagpennen bin zwat en hi'j het roze poten. Et mannegien is groter as et vrouwgien, mit een knobbel op de snaevelbasis.
De bargente ligt hoge op et waeter en grondelt om onder waeter zien eten te zuken of ze doen dat waedende mit van links naor rechts zwiepende bewegings van de snaevel. Et voer bestaot uut slakken, schulpedierties, krabben, pieren en alderhaande insekten en heur larven. De bargente is veul te zien in et Waddengebied, mar ok in de Rottige Miente en et Braandemeergebied komt hi'j as bruudvoegel wel veur. Van de achttien jaor dat wi'j in de Braandemeer-noord tellen, hewwe zeuven keer een bruudgeval neteren meugen. We hebben nusten vunnen onder rietbulten of slodersgoed, op 'e Waddeneilanen bruken ze ok wel knienehollen om te bruden. In et Waddengebied, waor de meerste bargenten bruden, gaon de vrouwgies mit de jongen naor de voedselrieke gebieden en daor vormen ze mit aandere vrouwgies en heur jongen crèches om heur jongen te bescharmen. Nao et bruudseizoen trekken de bargenten naor heur rudegebieden zoas de Duutse Bocht en Waddenzee en kommen in et veurjaor weer weeromme naor de bruudgebieden.

Mooie woorden in et Stellingwarfs

babbelegoegies - praatjes, fratsen

bangeschieter - bangerik

fotselzak - iemand die met kleine pasjes en onbeholpen loopt

goezebroek - dom persoon

jakkepoester - opschepper

ulferd - niet al te snuggere en/of lompe persoon

tussenbeidenjonge - jongen van twaalf, dertien jaar

ribbeschoer – flink sterk

smieuwken - mooipraten, vleien

Volle Maone 08.30

maendag **deensdag**

9 10

jannewaori week 2 **jannewaori**

Overschot is veur de goddelozen
(wat d'r van overblift stelt niks veur; Buil)

2012

Zunne op 08.44, zunne onder 16.52

woensdag **donderdag**

11 12

jannewaori week 2 **jannewaori**

Zo glad as eulie
(wodt zegd as d'r wat hiel smerig is, verspreid)

2012

Harmen Houtman

Et begin *(et appeltien)*

Uut et stof van jaoren, ieuwen,
blaosde God zomar een man,
uut zien ribbe kwam een vrouwgien;
vraog mi'j niet hoe zoks kan!

De man die hiette Adam,
mooie Eva was zien vrouw,
en in 't grune Hof van Eden
daor zweerden ze iewig trouw.

Et parredies dat was zo prachtig
en de toeken hongen zwaor,
mit een protte lekk're appels;
hiel 'betoverd' was et daor!

Mar 't plokken was verbeuden,
de verleiding was arg groot
en een slange die perbeerd' et
mit een Elstar geel en rood.

'Och, wat is ien zoe'n appel',
en Eva nam een hap,
doe Adam heur dat naodee
was 't daór heur laeste stap...

... want ze wodden drekt verdreven,
't appeltien was oe zo zoer,
en oonze Adam, 'k weet haost zeker,
wodde laeter... gruunteboer!

Koold

In de winter kan et arg koold wezen. In et Stellingwarfs zej' dan bi'jglieks:

Et is zo koold as roet

We vunnen et vandaege zo koold as ies

Et vriest zo, et is zo koold as pekel

Ik bin zo koold as een stien

Hi'j is zo koold as een bok

Zi'j is zo koold as een kikker

Ze bin stief van de koolde

Ik bin koold tot op et bot

vri'jdag **zaoterdag**

13 14

jannewaori week 2 **jannewaori**

Die is mar aorig in de es
(die het mooie kleren an; Berkoop)

2012

Laeste Kertier (maone) 10.08

zundag **maendag**

15 16

jannewaori week 2/3 **jannewaori**

Kom d'r mar eupen mit veur 't locht
(vertel et mar eerlik, hool mar niks aachter; Oosterwoolde)

2012

GRAPPIES

Gatties

Josine mient dat ze gien gattieskeze lust.
'Now,' zegt heur mem, 'weet ie wat ie dan doen moeten?
Gewoon de keze opeten en de gatties op de raand van je bod liggen laoten!'

*****

Prins Willem Alexander

'Prins Willem Alexander het me opbeld,' vertelt Tom aepetrots an Jeroen.
'Geweldig,' vint Jeroen, 'wat zee hi'j dan?'
'Neem me niet kwaolik, verkeerd verbunnen,' zegt Tom.

Sjoukje Oosterloo

24-uurs maotschoppi'je

Middernaacht was d'r grote konsternaosie bi'j een boer die op Kannede woont, kot bi'j Else. Doe de hond ansleug en as een gek tekeer gong, wodde de boer wakker. Hi'j dochte dat hi'j onverwaachs inbrekers op vesite kregen had. Schrokken, en nog half in de soeze, trok hi'j rap wat kleraosie an en repte him de trappe of naor beneden. Waopend mit een oolde stoelpote, die hi'j altied onder et bedde liggen had veur et geval dat..., sloepte de boer behuudzem en op alles veurbereided naor buten. Hi'j struunde wat in en om de boerkeri'je henne, mar nargens kon hi'j een inbreker trapperen.
Wel heurde hi'j koenegebeul, waor as hi'j votdaolik op ofgong. Doe wodde de boer geweer, dat d'r een stokmennig koenen van de buurman uut een kaampe laand naost zienes uutbreuken weren. Onderwiels hadde de boerinne de pelisie optrommeld, die mit vule bombarie en et zwaailocht an, et hiem oprieden kwam. Mit hulpe van de starke haand wus de boer een pat van de koenen bi'jenneer te drieven, en wodden de zwatbonte aeventuriers in de jister aachter de boerkeri'je opsleuten.
Een stokmennig koenen weren niet veur ien gat te vangen, ze draefden zo hadde as ze konnen mit heur bongelende melkgieren tussen de aachterpoten, naor de snackbar bi'j et Kannedemeer. Doe ze daor hielendal aachter aosem anbelaanden, keken de kuierende melkleveranciers sneu op heur neuze. De snacktente was dichte! Hong heur de tonge as leer uut de bek nao al dat gedraef, en hadden ze zodoende slim nocht an een snackien, was et ding sleuten! Niet te geleuven dat zoks nog gebeuren kan in een 24-uurs maotschoppi'je van vandaege-de-dag!

Begin van de Bidweke
veur de ienhied

deensdag **woensdag**

17 18

jannewaori week 3 **jannewaori**

Et pad is goed veur him klaor
(zien bedde is spreid; Steggerde)

2012

Zunne op 08.38, zunne onder 17.03

donderdag **vri'jdag**

19 20

jannewaori week 3 **jannewaori**

Ie hoeven mar ien woord schief te zeggen
en et is mis mit him
(hi'j wodt gauw kwaod, trekt et him gauw an; Wolvege)

2012

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De birk

Birkebomen kommen overal in de Stellingwarven veur en hebben vaeke een opvalende witte baast. Niet iederiene is wies mit zoe'n birkeboom bi'j huus, want in augustus laoten ze miljoenen kleine zaoties los en dat geft veur sommigen veul ongemak. Op de heidevelden bin et echte pioniers en ok bi'j de opni'j uutveende trekgatten in de Westhoek gruuien ze op de ni'je haegen, zo dichte as de haoren van een hond.
Vroeger wodden d'r van et birkeries stalbessems maekt en ok wodde et wel bruukt om de dopaten tegenop gruuien te laoten.
Bi'j birkebomen koj' vaeke heksebessems tegen. Die wildgruui van toeken wo'n veroorzaekt deur bepaolde schimmels, virussen of insekten. De birk wottelt niet zo diepe en mit een dreuge zoemer wo'n de blaeden al gauw geel of valen gewoon of om mit minder waeter toe te kunnen. Soms as een birk de ruumte krigt, kun et prachtige bomen wodden, zoaj' ze wel zien kunnen op 'e Delleboersterheide. Veural as d'r riep op de fiene toeken zit dan is et een sprokiesachtig gezicht.

zaoterdag **zundag**

21 22

jannewaori week 3 **jannewaori**

Die het de broek op 'e sjokke
(de broek zakt him of; Steggerde)

2012

Ni'je Maone 08.39
Chinees Ni'jjaor (4709 -
Jaar van de draak)

maendag **deensdag**

23 24

jannewaori week 4 **jannewaori**

Hi'j het et in de sjoechem
(hi'j begript et; Langedieke)

2012

Stien van Anne

Veur de kiender: **Had waeter (1)**

Hee! Wie lopt daor over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, heurt hi'j iene roepen: 'Hey Frats!' Dat is Freubel! Frats kikt om 'm henne. 'Miaauw... Waor bi'j', Freubel,' ropt Frats.
'Hier beneden, in de sloot, koekedores!'
Frats schrikt. In de sloot? Da's niet best. Hi'j draeft naor de kaante van et waeter en gaot op zuuk naor een takke waor as hi'j Freubel mit uut et waeter haelen kan. 'Volholen, Freubel! Ik kom jow redden, mien vrund!'
'Haha, doezerd!' klinkt et aachter Frats. Frats dri'jt him omme. Daor staot Freubel.
'Wawawa...,' staemert Frats. Hi'j kikt van zien vrund naor et waeter en weeromme. 'Ik dochte, laggen jow dan niet in et waeter?'
'Nee, jong,' zegt Freubel. 'Ik lag niet în et waeter, ik ston d'r òp! Et is keihad. Ie kunnen d'r overhenne lopen zonder daj' nat wodden. Allienig daorginder, waor as de enten zwemmen, daor is et waeter nog zaachte.'
'Ahja,' zegt Frats, 'van had waeter he'k wel es heurd. Da's ies. Dan is et buten zo koold, dat et waeter bevröst. Mar ie kun d'r beter niet overhenne lopen, heur.'

Lees veerder op et volgende blattien

Stien van Anne

Veur de kiender: **Had waeter (2)**

'Waoromme niet?' vragt Freubel. 'Now,' zegt Frats, 'et laogien ies kan dunner wezen aj' daenken en dan kuj' d'r deurhenne zakken. En dat is slim geveerlik. Et waeter is zo alderheistelikste koold dat et piene dot op je huud. En aj' onder et ies kommen, oe, Freubel, dan kuj' wel verdrinken! Niet meer doen heur!'
'Own, dat wust ik niet.' zegt Freubel een betien schrokken. En dan inienend: 'Auwauwauw! D'r bit me wat in de ti'jen! Auwauw!'
'Daor hej't al,' zegt Frats. 'Dat bin voegelties.'
'Mar ik zie hielemaole gien voegelties...,' goelt Freubel. 'Auwauwauw.'
'Et bin ok gien echte voegelties,' lacht Frats. 'Ie hadden gien waarme sokken en haansken an en now bin jow poties krek zo koold as et ies. Dat prikt en dat hiet 'de voegelties in de vingers'. Aj' in huus gaon wo'n je poties wel weer waarm.'
'Dan maek ik da'k thuuskom,' zegt Freubel en vligt vot. 'Tot kiek es!'
'Tot kiek es, Freubel!' ropt Frats. 'Lekker waarm wodden thuus. En niet meer op et ies, hen.'
Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even waarm wodden? Tot kiek es, Frats!

woensdag **donderdag**

25 26

jannewaori week 4 **jannewaori**

Dat is op pad brocht deur N.,
dus as ik lieg, lieg ik in kemmissie
(verteld an alderhaande aanderen; Steggerde)

2012

vri'jdag **zaoterdag**

27 28

jannewaori week 4 **jannewaori**

Dat eigent him wel aorig goed
(dat past wel; Blesdieke)

2012

Henk J. Jager

Noordwoolde, Aarm en Riek (1)

Aarm: Et Aarmhuus

Et aarmhuus wodde sticht in 1854. Et ston op de grote kavel tussen de Hellingstraote en de Noordwoolder Vaort. Op etzelde terrein het ooit een schipswarf west. Doe et aarmhuus nog volop in gebruuk was, hadde et 20 wonings en woonden d'r omdebi'j 60 meensken, waoronder gezinnen mit kiender. In 1910 hadden ze et d'r liekewel niet best meer. Een diel van de wonings ston doe al leeg. In de eren zatten alliend bejaorden, waorvan de meersten al zoveul minder wodden weren dat ze niet meer veur heurzels zorgen konnen. Ok kregen ze slim weinig zorg anbeuden en mar een daelder ondersteuning in de weke. Zodoende was et d'r smoesterig. Ok was d'r te weinig branige, dat ze moe'n et d'r ok vaeke koold had hebben.
Op 1 april 1908 is in een leegstaond diel van et aarmhuus de Rieksrietvlechtschoele eupend. In 1911 verhuusde die vakschoele naor et grote gebouw op 't Oost. In 1924 is et doe al vervalen aarmhuus ofbreuken. In 1925 is op et terrein d'r van de Opslag anlegd. Daor wodden bi'jglieks bulten puun, stienen en grond opsleugen. Et terrein lag an de weg, en mit twie kaanten bi'j de (helling van de) Noordwoolder Vaort langes. Zodoende konnen ze de materiaolen d'r makkelik hennebrengen, lossen en ophaelen. Laeter is op et terrein een supermark bouwd, vandaege-de-dag zit d'r een braandweerkezerne.

Lees veerder op et volgende blattien

zundag **maendag**

29 30

jannewaori week 4/5 **jannewaori**

Eten daj' zwieten en warken daj' koold wodden
(Berkoop)

2012

H.M. Keuninginne Beatrix (1938)
Eerste Kertier (maone) 05.10

Dujmaond

deensdag **woensdag**

31 1

jannewaori week 5 **feberwaori**

Een ei is een ei, zee de boer
en doe nam hi'j et dikste
(De Hoeve, Ni'jhooltpae)

2012

Henk J. Jager

Noordwoolde, Aarm en Riek (2)

Riek: Et Kompejonshuus

Et Kompejonshuus diende as vergeerderruumte veur de kompejons. De meersten van die heren mossen uut et westen kommen. Daoromme weren d'r ok slaopruumten in. De eerste eigeners heurden tot de femilie Van Wijlandt. Van 1704 tot 1815 was et gebouw liekewel in bezit van de bekende veenbaozen van de femilie Van Heloma. Ok het hier de eerste lerer van de Rietvlechtschoele, K.A.G. Schönveld, woond. De 'Stichting tot geestelijke en maatschappelijke opbouw voor Noordwoolde en omgeving' kocht et Kompejonshuus in 1954 en maekte d'r een geriffermeerd klubhuus van, dat eupengong op 26 meert 1954. Daornao, van 1974 tot 1987, bruukte 'Stichting Jeugd, Jongeren en Volwassenenwerk' et paand veur sociaol en kultureel wark. Sund 1987 is et Kompejonshuus weer as woonhuus in gebruuk.

Veertig jaor Stellingwarver Schrieversronte

Dit jaor bestaot de Stichting Stellingwarver Schrieversronte veertig jaor. De stichting wodde opricht op 29 april 1972 in Wolvege. Laeter in disse kelinder lezen jim daor nog wat meer over. Wat liekewel ok veertig jaor bestaot is et Stellingwarver tiedschrift *De Ovend*, van begin of an et 'klubblad' veur de leden van de Stellingwarver Schrieversronte. In disse kelinder lezen jim uut de 39 jaorgangen van *De Ovend* een tal biezundere bi'jdregen.

Wat ok al weer et woord 'ovend' betekent? Now. Lees mar wat d'r in et *Stellingwarfs Woordeboek* over te vienen is:

Ovend (verspr.) Ook ***oven*** (Dho, Diz, Ld, Nbk, Op, Ow, Pe-Dbl, Spa, Ste, Sz) de; -s; oventien. Om in te bakken, smelten enz., ook: het desbetreffende deel van een (keuken)fornuis *De ovend is hiete* (Bdie), *Et gebak ston in de ovend* (Ma), *De appeltaart in de ovend begon te dienen* (Wol), *De bakker het de ovend weer niet hiete genog had, want et brood is zo kliems* (Sz), *De gotwost mos vroeger op zien minst wel een peer uren in de ovend* (Obk), (van een bakker die failliet is gegaan:) *Die is deur de ovend vleugen* (Np), *roken as een ovend* (Np).

Mit de naeme van et tiedschrift De Ovend wodt dus een 'oven' bedoeld; om et Stellingwarfs waarm mit te holen, ok om et gebruuk d'r van mit an te vieteren. Op et volgende blattien lezen jim mitien een aorig stokkien uut iene van de aldereerste Ovends, die doe nog mit hulpe van een stencilapperaot vermeerderd wodde!

Zunne op 08.19, zunne onder 17.28
Maria Lichtmis (r.k.)

donderdag **vri'jdag**

2 **3**

feberwaori week 5 **feberwaori**

Die was altied eerst-an mit hadlopen
(eerste; De Fochtel, Scharpenzeel)

2012

zaoterdag **zundag**

4 **5**

feberwaori week 5 **feberwaori**

Elzehoolt en rood haor vint men op slechte grond
en een ezelskont
(Ni'jtriene)

2012

Uut De Ovend, 1972, nr. 2:

Een mondvol

Klaske zat die dag an taofel,
'n aorig ding van krek viefjaor.
Mar et was een traoge eter...
nooit was zi'j es vlogge klaor!
Alle voegels zag zi'j vliegen!
Praoten dee ze, eten niet.
't Eten wodde koold in 't bottien,
en dat dee heur mem verdriet.
Mem vreug doe, een betien niedig,
'Wil ie wel es eten gaon?'
''k Kan gien antwoord geven,' klonk et,
''k Heb wat in mien montien daon!'

H. Rooks-Veenstra

Freddie de Vries

De Yeti (1)

Zoals de meersten wel weten zullen zwarf ik een boel in de netuur omme. Bi'j et veurjaor doe 'k ok al sund mien jongesjaoren an naozorg. Dat wil zeggen: stokkies zetten bi'j de nusten van de greidevoegels zoas de kiewiet, gritte, tutering, et weerlammegien en de oost-indische kiewiet. Zo kan de boer of loonwarker d'r ommetoe rieden mit alderhaande laandbouwwarkzemheden. Ok as d'r vee lopt zetten we d'r een nustbescharmer ommehenne zodat de eier speerd blieven veur de lompe koe- en pinkepoten. Tegenwoordig zetten we d'r ok wel stroomdraod ommehenne om de strunende dassen en vossen bi'j et nust weg te holen. Jaoren leden was ik an et aende van meert op een koolde schraole dag even et veld in te kieken hoe as et d'r veur ston mit de greidevoegels, doe ik inienen veerderop een grote trekker heurde. Oe heden, et loonbedrief zol kalk stri'jen op et maisbouwgien van Volken de Haan en daor laggen minstens acht kiewietsnussies op. Ik hadde kleine marktekens bi'j de nussies zet om gien kri'jen te lokken, mar die zol de loonwarker amper zien kunnen. Zodoende steuf ik in volle gang dwas over de laanderi'jen richting de bouw. Hielemaole buten aosem kwam ik bi'j de jonge loonwarker. Die gaf niks om voegels en wol alliend mar scheuren mit de trekker.

Lees veerder op et volgende blattien

Volle Maone 22.54

maendag **deensdag**

6 **7**

feberwaori week 6 **feberwaori**

As de eksters schatteren, komt d'r een gaast
(Ni'jberkoop)

2012

Zunne op 08.07, zunne onder 17.41

woensdag **donderdag**

8 **9**

feberwaori week 6 **feberwaori**

Die vent daor kan 'k gien pak an kriegen
(ik krieg gien vat op him; Oolde- en Ni'jlaemer)

2012

Freddie de Vries

De Yeti (2)

Toch kreeg ik him zoveer dat hi'j om de stokken hennerieden zol. Nao oons gesprek gaf hi'j mitien een straole gas en ik mos maeken dat ik de wat grotere prikken, die ik gelokkig bi'j me hadde, bi'j de nusten kreeg. Ik keek waor as hi'j reed en perbeerde hem mit veul muuite veur te blieven. As ik dan doende was om over zoe'n mooi kiewietsbrutien een oold stok plestiek te leggen, reed hi'j in dezelde gang bi'j me langes en de flutten witte kalk steuven mi'j hielemaole onder. Bi'j et achtste nussien was ik krek 'de Yeti', de verschrikkelike sni'jman uut de Himalaya. Van boven tot onder zat ik onder de witte kalk en de loonwarker het misschien inwendig wel lachen moeten om disse fanatiekeling. Doe ik thuuskwam keek Anneke vremd op. Ze kon d'r vast wat an wennen hoe as ik d'r laeter mit gries haor uut zol kommen te zien. De kalk zat me nao drie daegen nog in de oren en in mien niet onantrekkelike naevel. Gelokkig he'k die loonwarker nooit weer troffen en is de saemenwarking mit boeren en loonwarkers over et algemien gelokkig wel goed.

Gerrit J.H. Hof

Brilleduker (Brilduiker)

Mannegien brilleduker

De brilleduker is een wintergaast. Hi'j is kleiner as de wilde ente die we in de Rottige Meente en Braandemeer tegenkommen kunnen. Brilledukers bin duukenten, dat wil zeggen dat ze hielemaole onder waeter heur voer zuken. As ze weer bovenkommen wippen ze haost wat uut et waeter. Et mannegien is een pracht van een ente mit een grote grune kop mit felgele ogen en an de snaevelbasis een witte, halve maonvormige teugelvlekke. Bost en flaanken bin sni'jwit en de bovenkaante is zwat. Over de vleugel bin smalle zwatte strepen te zien.

Et vrouwgien is wat kleiner as et mannegien en gevlekt gries en bruungriezig mit een brune kop, een witte kraege en wit op de vleugel. Ze bruden bi'j veurkeur an helder, voedselaarme meren in bosrieke omgevings in Noord-Europa. Ze nusselen in oolde nusten van zwatte spechten of in nustkaasten. De brilleduker duukt vaeke en keert onder waeter stienties omme op zuuk naor prooien. Zien voer bestaot uut zuutwaetermossels, larven, vissies en plaantaordig materiaol. Et bin schuwe voegels, ze gaon hiel vlogge op de wieken, en as ze votvliegen heur ie een fluitend geluud dat veroorzaekt wodt deur de vleugels. Aj' gelok hebben kuj' et mannegien hier al baltsen zien. Dan gooit hi'j de kop in de rogge en mit een gestrekte kop en naor boven richte snaevel zwemt hi'j dan in de ronte.

vri'jdag **zaoterdag**

10 11

feberwaori week 6 **feberwaori**

Een slag om et oor hebben
(een slecht zin hebben; Steggerde)

2012

zundag **maendag**

12 13

feberwaori week 6/7 **feberwaori**

Daor zitten wel spiekers (mit koppen)
(ze hebben daor een protte geld; Wolvege)

2012

Harmen Houtman

Koolde winter

Koolde winter, geef me waarmte,
sni'j me onder, pak me in.
Stuur me vlokken as een deken,
zodat ik niet koold meer bin.

Koolde winter geef me wille,
breng me redens en een slee,
laot me weer een poppe bouwen,
zoas ik dat eertieds dee.

Koolde winter geef me drinken,
sukelaomelk in een kop
hiete wien, keniel en kruden,
daor knap ik toch zo van op!

Heb ie misschien ies in veurraod
zonder scheuren, lekker glad?
Geef oons dan wat kilemeters,
as et kan tot de elfde stad...

Koolde winter blief toch even,
want de daegen bin zo kot,
mar aj' oons now wéér iezel geven...
gao dan daolik mar weer vot...!

Sjoukje Oosterloo

Doofhied (1)

Wat ziej' een boel meensken, en niet alliend oolderen, mar ok veul jonge meensken, die zoe'n dinkien aachter et oor hebben vanwegens dovighied. Onderhaand begin ik ok al wat of te taekelen en he'k ok zoe'n gevallegien aachter mien oor zitten. In et begin, doe et euvel de kop opstak, hadde ik een hiel klein apperaotien dat in et oor zat. Et vul hielendal niet op da'k doof an 't wodden was omreden ie et apperaotien bi'jkaans niet zitten zaggen, veural niet as ik mien haor wat over de oren kamde. Et apperaotien zat niet zo hiel stief in 't oor, zodoende lag et somstieden naost me in de stoel. Warschienlik heb ik me doedertied es stevig aachter de oren krabbed, en op die meniere is et dinkien uut mien oor valen. Tot ik op een aovend ontdekte da'k et kwiet was. Dat was slim, want zoe'n heurapperaotien is niet ommenocht. Ik heb et hiele huus onderstеboven keerd, mar et ding was vot en et bleef vot.
Eerst he'k et een poze zonder een heurapperaotien daon, mar nao verloop van tied ontkwam me d'r toch te vule as we praoters hadden. As d'r iene wat vertelde en ik verston de helte d'r niet van, dan lachte ik mar mit as de eren dat ok deden. Ok antwoordde ik wel es mit ja as et nee wezen mos. Manlief begon ok al te klaegen omreden hi'j alles twie keer tegen me zeggen mos. Zodoende mos ik an een groteren iene geleuven die aachter et oor hangt. Toch blift et behelpen, mar niet getreurd, d'r bin slimmere dingen.

Lees veerder op et volgende blattien

Valentijnsdag
Laeste Kertier (maone) 18.04

deensdag **woensdag**

14 15

feberwaori week 7 **feberwaori**

Daor kuj' je an spiegelen
(daor kuj' een veurbeeld an nemen; Else, Spange)

2012

Zunne op 07.54, zunne onder 17.54

donderdag **vri'jdag**

16 17

feberwaori week 7 **feberwaori**

Et huus is as een nest: et eigenst is et best
(Munnikeburen)

2012

Sjoukje Oosterloo

Doofhied (2)

Een stokmennig daegen leden ston buurvrouw veur mien kaemerraem en klopte d'r tegenan as ston de wereld in de braand. Beni'jd wat as d'r wezen zol leut ik heur rap in huus.
'Waor bin ie toch altied. Ik heb al verscheiden morgens bi'j je anbeld en heb ok al an je aachterdeure rammeld. In de gerage zag ik je fiets en de auto staon, dus ie konnen niet veer vot wezen,' foeterde ze.
'Own, ja dat kan wel, ik zat boven te schrieven en dan heur ik de belle niet,' gaf ik bescheid, wiels ik onderwiels bedocht dat ik best even een blokkien omme west wezen kan mit de billewaegen.
Sund die schrobbering van buurvrouw neem ik de belle mit naor mien schriefkaemertien en de tillefoon leg ik d'r veur alle wissighied mar naost. Mien femilie en kunde beginnen te klaegen da'k nooit de tillefoon opneme as ze bellen. Och, is mien verleggien: ik bin doof en heur et ding niet altied, dan moej'm aovens mar weer bellen. Mar aovens belt d'r gieniene, dan hangen ze netuurlik allemaole veur et kiekkassien, krekkengeliek as ik.
De kiender klaegen dat ze weethoevule keer an de deure west binnen of beld hebben en mem is mar nooit thuus. As smoesien zeg ik dan dat et komt deur mien dovighied. Mar wat ik heur niet vertelle is dat heur mem een vrommes is mit niet al te vule zit in 't gat. Zodoende bin 'k mit mooi weer wel gauw es evenpies te fietsen of te kuieren. Ik bin gewoonweg slim uut-huzig moej'm weten. Wat mooi da'k dan zoe'n verleggien aachter de haand hebbe. Kuj' zien dat doofhied ok zien veurdielen het!

GRAPPIES

Zunig

Pake gaot naor de winkel om een peer ni'je schoenen.
'Wat bin die dingen toch verhipte duur, niet,' zegt hi'j tegen de verkoopster.
'Weten jow niet een meniere om ze langer dregen te kunnen ?'
'Vanzels wel, meneer,' zegt de verkoopster,
'jow moe'n gewoon grotere stappen maeken!'

*****

Ofkieken

Meester kikt de schriften nao.
Hi'j wet zeker dat d'r kiender binnen die ofkeken hebben,
want op de bladziede van Jeroen lest hi'j: 'Dat weet ik niet.'
En op de bladziede van Tom staot : 'Ik ok niet !'

Septuagesima
Begin Karnaval

zaoterdag **18** **feberwaori**

zundag **19** **feberwaori**

week 7

Hi'j is bange veur zien eierkorf
(hi'j leeft hiel veurzichtig, past goed op himzels, op zien gezondhied; Blesdieke, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae. Oosterwoolde)

2012

Karnaval

Ni'je Maone 23.35
Aende Karneval - Vastenaovend
Internationaole Dag van de memmetael

maendag **20** **feberwaori**

deensdag **21** **feberwaori**

week 8

De stael is d'r, mar de panne moet nog kommen, zee de panneschieter
(et begin gong wel, mar et laeste vaalt niet mit; Buil)

2012

De popelier

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De popelier

Popelieren doen mi'j vaeke daenken an poolderlaandschoppen waor aj' mit et fietsen de wiend altied tegen hebben. Ze staon vaeke in lange riegels anplaant langs de wegen. Veural deurdat ze hadde gruuien, wo'n ze vaeke anplaant om wat gauwer anklieding van et laandschop te kriegen. Deur et hadde gruuien is et hoolt aorig bros en nao zoe'n dattig, veertig jaor bin ze haost kapriepe, omdat ze nogal last hebben van breuken in takken.
Et hoolt wodt ok vandaege-de-dag nog wel bruukt veur et klompemaeken. Toch aj' een popelier de vri'jhied geven en niet ommehakken nao veertig jaor, dan kun et wel mooie imposaante bomen wodden waor as mit naeme protters in et veurjaor prachtig in zitten te kwelen. Prachtig individuele popelieren staon an de Scheeneweg tussen Wolvege en Ni'jhooltwoolde en an de Heufdweg tussen Hooltpae en Ni'jhooltpae staot ok iene mit een wiede kroon. Om de laeste boerkeri'je henne an de doodlopende weg in de Ontginning in Ni'jhooltwoolde staot ok een hiele riegel van die gigaanten van neffens mi'j wel dattig meter hoge en mit allemachtige dikke stammen.

Aswoensdag (r.k.) Zunne op 07.40, zunne onder 18.07

woensdag **donderdag**

22 23

feberwaori week 8 **feberwaori**

Een ei in 't nust hebben
(een appeltien veur de dust hebben;
Oolde- en Ni'jlaemer)

2012

vri'jdag **zaoterdag**

24 25

feberwaori week 8 **feberwaori**

De boel in de es hebben
(de boel veur mekeer hebben; Makkinge)

2012

Uut De Ovend, 1979, nr. 2:

Et klokkien

Ik ken een klokkien lief en teer,
Dat haost as zulver blinkt,
En bi'j et eerste veurjaorsweer,
Hiel lief en zachies klinkt,
Dat klokkien as de sni'j zo wit,
Is niet de keuperen schell',
Mar iene die an een staeltien zit,
Now ken ie heur vast wel.

Vrouw J. Hoogenberg

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Een pottien schaeken 1

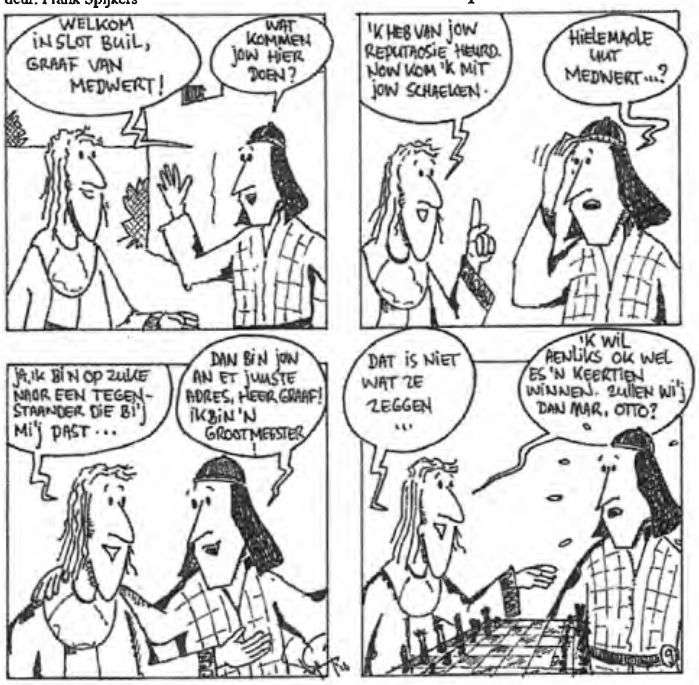

zundag **maendag**

26 27

feberwaori week 8/9 **feberwaori**

Een Jantien van eergister
(een vremde, eigenaorige persoon; Ni'jhooltpae)

2012

Schrikkeldag

deensdag **woensdag**

28 29

feberwaori week 9 **feberwaori**

Euliedom geboren en d'r niks bi'j leerd
(wodt wel zegd van iene die hiel dom is; Noordwoolde)

2012

Uut De Ovend, 1973, nr. 4:

Raevenswoold

Doe dit dörp, now al weer jaoren leden, van Appelsche losmaekt wodde, wollen ze et eerst de naeme 'Ravensmeer' geven – naor een poeltien daor in de buurt. Mar ze weren bange dat et vaeke as 'Raven-smeer' uutlegd wodden zol, dat doe is en 'Ravenswoud' wodden. Pattie meensken dochten dat et in et Stellingwarfs 'Raovenswoold' wezen mos, mar dat is toch niet zo, donkt mi'j. Bi'j oolde meensken heurde ik duslange veur et Nederlaanse 'raaf' altied 'een raeven'; meerv. 'raevens'. Dat daoromme: 'Raevenswoold'!

Henk Bloemhoff

Meert

Feberwaori keurt je en meert nemt je is iene van de uutdrokkings mit disse maond van et jaor: aj' in feberwaori ziek wodden en et ziekteverloop is niet zo best, dan zoj' in meert wel es doodgaon kunnen... Niet zoe'n mooi begin om et over die toch vaeks oe zo mooie veurjaorsmaond te hebben!
Ere uutdrokkings mit *meert* bin:
Meert is kattekermis in meert bin de katten 'meerts' (krols), de uutdrokking is indertied veur et *Stellingwarfs Woordeboek* optekend in Buil, Hooltpae en Scharpenzeel.
In meert kieken alle gekken verkeerd etzelde as een 1 aprilgrap, vaeke wodt ok zegd *Ien meert* (Buil, De Fochtel, Ni'jberkoop)of *De eerste meert* (De Fochtel).
Een dreuge meert is goold weerd (Donkerbroek, De Hoeve, Hooltpae, Makkinge, Ni'jtriene, Scharpenzeel, soms volgd deur *Een natte april is de boer zien wil* (Berkoop), of *As 't in april mar natten wil* (De Fochtel, Ni'jberkoop).
Meer variaanten van disse laeste uutdrokking bin te vienen in et *Stellingwarfs Woordeboek*, diel 3.

Regenmaond
Eerste Kertier (maone) 02.22

Zunne op 07.22, zunne onder 18.21
Wereldgebedsdag

donderdag **1** **meert**

vri'jdag **2** **meert**

week 9

Riekeluis ziekten en armelu's pannekoeken
die rieken 't veerst
(Munnikeburen)

2012

zaoterdag **3** **meert**

zundag **4** **meert**

week 9

Ie snappen niet waor de eerste et weghaelt
en waor de laeste et lat
(wodt zegd van besmettelike ziekten;
Ni'jberkoop, Oosterwoolde)

2012

Gerrit J.H. Hof

Dukerente (Kuifeend)

Mannegien kuifente

De dukerente is een duukente mit een kotte nekke en een ronde kop mit een blauwgrieze snaevel mit een zwatte punte. Et mannegien is glaanzend zwat mit witte flaanken en een ofhangende kuif op 'e aachterkop en het felgele ogen. Et vrouwgien is bruun: de bovenste dielen bin wat donkerder as de onderste dielen, de flaanken wat lochtiger geligbruun en mit een witte boek. In de rude verlöst et mannegien zien kuif en is dan van kleur haost etzelde as et vrouwgien. Dukerenten drieven aorig hoge op et waeter en duken mit een dudelik sprongegien veurover om voer te zuken op de bojem van een sloot of meer. Et voer bestaot uut zuutwaetermossels en ok wel dielen van waeterplaanten. Ze bruden langs meren, revieren, sloden en soms dichtebi'j of alderdeegst binnen de bebouwde koeme. De dukerente is ok een jaorlikse bruudvoegel in de Rottige Miente en de Braandemeer. De Nederlaanse dukerenten trekken vot naor Italië, Spanje, Portugal en Zuud-Frankriek, en een diel gaot naor Engelaand en Ierlaand. In Nederlaand overwinteren dan weer dukerenten uut Noord- en Oost-Europa. Winters verzaemelen de dukerenten heur op grote waeters, ie kun ze tegenkommen langs de diek die deur de Tjeukemeer lopt en veerder langs de kust van et Iesselmeer en Markermeer. Daor vormen ze tegere mit taofelenten en topperenten grote groepen van soms wel meer as 10.000 voegels.

Lodewiek Hooghiemstra

Kiewiet

Mit je deftig koppien stik ie
boven de gröshalms uut,
permaantig en andachtig struun ie
deur et gruunlaand omm',
foeleindig trippend trek ie
de pieren uut de grond;
mit de wiend die wappert in je kuifien,
de zunne glaanzend op je verepak,
bi'j' de trots en glorie
van oons grune, natte laand.

Lienig dri'jend, dukend, kerend
wiekel ie deur de locht,
vrundelik en bliede roep ie
je naeme in de wiend.
dan weer stiegend, dan weer daelend
speul ie boven et laand,
onderwiels wel haorscharp lettend
op de eier en je nust...
en de zuker in de lanen
die ze niet te vienen wus.

maendag **deensdag**

5 **6**

meert week 10 **meert**

As d'r een regenboge is, dan bin de oolde wieven
an et pannekoekebakken, zeggen ze
(Noordwoolde)

2012

Internationaole Vrouwludedag
Volle Maone 10.40

woensdag **donderdag**

7 **8**

meert week 10 **meert**

Ie kommen mit peper en zoolt as et ei al op is
(te laete kommen; Donkerbroek)

2012

Uutdrokkings in et Stellingwarfs

Waor haor zit kun gien hassens zitten (1)

Dit gezegde wodde indertied opgeven deur woordeboekinfermaanten van Der Izzerd, mar misschien is et op meer plakken wel bekend. Et wodt wel es geruststellend zegd tegen iene die wat kael begint te wodden. Op 'e Hoeve zeggen ze dan wel *Op hassens gruuit gien haor.* Now, et is mar dat jim dat weten!
Mar d'r staon veul meer zinnegies in et Stellingwarfs Woordeboek, daor die belangrieke grieze onderdielen in veurkommen. Vaeke slaon die zinnegies op meensken die d'r bliekber niet al te vule van hebben...:
Hi'j het een dikke kop, mar weinig hassens (Berkoop, Der Izzerd)
Die het ok een kop zonder hassens (Scharpenzeel)
Zien heufd is groter as zien hassens (Hooltpae)
Die vent het meer hassens an de kop as d'r in (Ni'jberkoop)

Lees veerder op et volgende blattien

Waor haor zit kun gien hassens zitten (2)

Misschien hebben ze trouwens wel hassens, mar wo'n ze niet goed bruukt:
Die man het et een betien an de hassens (hi'j is een betien getikt, De Fochtel)
Hi'j is mit de hassens op 'e loop (id., Der Izzerd)
Die is 't ok in de hassens sleugen (hi'j kon wel gek wodden wezen, De Haule, Hooltpae)
Dat komt op 'e hassens an (daorbi'j moej' hiel diepe of vule naodaenken, Munnikeburen)
Aj' dat mar uut je hassens laoten (aj' et mar niet waogen dat te doen, Ni'jberkoop)
'k Kan d'r mit mien hassens niet bi'j (ik begriep d'r niks van, Der Izzerd)
Je de hassens breken (diepe over wat naodaenken, Ni'jhooltpae)
Ik kan de hassens d'r niet bi'jholen (ik kan de andacht d'r niet bi'jholen, Wolvege)
We holen d'r veur vandaege weer mit op, veurdat jim douk allegere *hassenpiene* hebben. Dat zeggen ze in Donkerbroek wel tegen piene in 't heufd...

Zunne op 07.07, zunne onder 18.34

vri'jdag **zaoterdag**

9 **10**

meert week 10 **meert**

Hi'j zal an de hoogste paol hangen
(ie zollen him ophangen; Steggerde)

2012

zundag **maendag**

11 **12**

meert week 10/11 **meert**

De kop is him gien elle laank
(hi'j is gauw driftig, kwaod; De Hoeve, Oolde- en Ni'jlaemer, Hooltpae, Scharpenzeel)

2012

Harmen Houtman

De zwan

Op et blikkerende waeter
glidt vanuut mien rechterooghoeke
een witte zwan et waeter deur

Onhaandig dukelen vlietig
lochtige plusies doons
zonder aangst et koolde waeter in

Tussen paampelblaeden
daansen ze spattelend
heur ni'je leven integen

Op et diamaanten waeter
reenfelt sierlik een zwan
mien linkerooghoeke uut

Kan et volle, hadde leven
zo onschuldig en anvallig
an oons meensken veurbi'jgaon...

Sjoukje Oosterloo

Geef mi'j mar een stevig vrommes (1)

Tiedens een daggien winkelen in de stad van 'Ome Loeks' loop ik Bart tegen 't lief, een oolde vrund van jaoren herwerts. Oonze relaosie is uutraekt vanwegens dat ik mar een maeger scharminkel was. Daor hul Bart niet van. Deur de jaoren henne is mien omvang in centimeters wel aorig groter wodden. Ik op mien beurt, vun him een doodgoeie vent, mar et rooie haor en de zunnespruten van Bart vun ik mar niks. Mar oonze vrundschop is bestaon bleven en now en dan treffen we mekeer.
Al gauw biwwe an de praot en ondaanks dawwe mekeer hiel laank niet zien hebben, vaalt et tiedrek van al die jaoren vot. We pakken de draod weer op krek as was et de dag van gister, en op mien vraoge as hi'j nog altied vri'jgezel is, nikt hi'j bevestigend.
'Naoda'k es ien nachien mit een lekker dik vrommesien slaopen hebbe, al weer een stokmennig jaoren leden, kan ik eers nargens meer an daenken,' verklapt hi'j me. 'Sund die tied gao ik meerstal uut mit dikke vrouwluden. Et is gewoonweg een biesterbaorliken geweerwodding veur me. Ik durf now eerlik toe te geven da'k me meer antrokken vule tot een vrommesien mit maote vuuftig, as tot een maeger scharminkel dat de hiele dag leeft van een slaodblattien en een glas waeter.'

Lees veerder op et volgende blattien

Biddag veur et gewas en de arbeid
(prot.) - Aswoensdag (r.k.)

deensdag **woensdag**

13 14

meert week 11 **meert**

Eerst scheen et een laeter bleek et
(et scheen eerst zo te wezen en laeter
bleek et te kloppen; Steggerde)

2012

Laeste Kertier (maone) 02.25 Zunne op 06.51, zunne onder 18.46

donderdag **vri'jdag**

15 16

meert week 11 **meert**

Ik heb zeker een schief woord zegd
(ik heb zeker wat verkeerds zegd; Peperge, De Blesse)

2012

Sjoukje Oosterloo

Geef mi'j mar een stevig vrommes (2)

'Daor vertel ie me gien ni'js,' gnies ik, daenkende an mien verkeringstied mit Bart.
'Mien verering veur dikke vrouwluden gaot wel tot zo veer en niet wieder,' verklapt Bart. 'Ik vien et slim belangriek dat een vrommes goed gezond is en evenredig vuld is. Bi'jglieks een vrommes mit een peervormig feguur vien ik mar niks en daor wor ik dan ok niet koold of hiete van. Mar een vrommes mit een peer stevige billen, bienen en bosten die naor verholing lieke dikke binnen, dat vien ik prachtig. Ok al weegt ze meer as honderd kilo. Wat mi'j anbelangt meugen ze dan ok zien laoten wat ze hebben. Strakke truigies en broeken staon juust zo aorig aj' een goed stevig lichem hebben.'
'Neffens mi'j bin d'r genoeg dikke vrouwluden. Daj' et nog niet veurenneer bokseld hebben om d'r iene in je kouwe te kriegen, daor stao ik versteld van,' zeg ik.
'Och, in de kroeg is et somstieden muuilik om een stevig vrommesien te versieren,' zocht Bart. 'Omreden ik slaank bin en redelik strak in mien vel zit, daenken dikkere vrouwluden negen van de tien keer da'k ze veur de gek hole as ik ze anspreek. Ze kriegen zo vaeke nul op et rekest deur veuroordielen en kriegen onderhaand een olifaantehuud om heurzels te bescharmen. Op een datingstee is et veur geliekdaenkenden makkeliker om een ofspraokien te maeken. Zodoende bin ik now al een stokmennig maonden lid van zoe'n stee en heb al een peer ofspraokies had.

Lees veerder op et volgende blattien

Sjoukje Oosterloo

Geef mi'j mar een stevig vrommes (3)

Ik wodde alderdeegst al een keertien smoorverliefd, mar et leup op niks uut. Et maegien zat zo mit heurzels in de kneupe en leup bi'j de psychiater. Ze hadde in et verleden vule rottighied mitmaekt mit heur ex. Op mien wark laot ik niet marken da'k op dikkere vrouwluden vale, omreden ik dan gien leven meer hebbe. Mar tegen jow durf ik et wel te vertellen. Butendat zul ie et ok altied wel weten hebben, is 't niet?' Vraogende kikt Bart me an, en gniezende nik ik van ja.
'Ik bin een echte liefhebber van vrouwluden, hoe meer vrouw, hoe liever. En ik heb vule liever een vrundinne die krekkengeliek as ik van een lekker maol hoolt as zoe'n zoerkiekend vrommes dat de hieltied op dieet is!'
Grinnikende om Bart zien bekentenis kom ik in de bienen. 'Ik weens je sukses mit je zuuktocht en bi'jkotten hoop ik weer es mit je te praoten,' zeg ik a'k him de haand geve.
Inienen bekikt Bart mi'j van boven naor onderen: 'Ie bin ok aorig steviger wodden nao de laeste keer da'k je zien hebbe,' ontvaalt him. 'Lichtkaans bel ik je rap es een keer veur een ofspraoke,' wuift Bart.
Ik zal et mar ofwaachten, zol hi'j me nów wel stevig genoeg vienen? Ien ding daor bin 'k wisse van: as hi'j et in zien sprutekop krigt om me te bellen veur een ofspraoke, dan wimpel ik him veurzichies of omreden zien rooie haorpruke en zunnespruten me de hieltied nog niet anstaon...

zaoterdag **zundag**

17 meert — week 11 — 18 meert

Iene bi'j de schobben pakken
(bi'j de lurven; Noordwoolde, Oolde- en Ni'jlaemer, Hooltpae, Peperge, De Blesse, Scharpenzeel)

2012

H. Jozef (r.k.) Begin van et veurjaor 06.14 M.E.T.

maendag **deensdag**

19 meert — week 12 — 20 meert

Dat zit nog in de parmetaosie
(tot de femiliekring heuren; Buil, Ni'jberkoop)

2012

Uut De Ovend, 1973, nr. 3:

Rusten

In de klasse is et rustig,
ieder kiend is hadd' an 't wark.
Vlak veuran zit kleine Geertien,
een aorig ventien, niet zo stark.

Iniens legt hi'j de penne daele,
en zit dan rustig, hiel bedeerd.
Meester het 't gauw in de gaten,
en vragt zachies: 'Wat is d'r Geert?'

Geert zegt dan een betien schaemel:
'Meester het laest zels es zegd:
bi'j 'n komma moe'n we rusten;
dus he'k de penne daelelegd.'

R.J. Oosterhof

De wilg

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Internationaole Dag tegen Racisme en Diskriminaosie - Wereldpoëziedag

woensdag

21

meert

Wereldwaeterdag
Ni'je Maone 15.37

donderdag

22

meert

week 12

Mit passen en meten wodt veul tied versleten
(Ni'jhooltpae)

2012

Zunne op 06.34, zunne onder 18.58
Werelddag van de Meteorologie

vri'jdag

23

meert

Wereldtuberculosedag

zaoterdag

24

meert

week 12

Et kan haost gebeuren, et schommelt d'r omme
(Wolvege)

2012

Freddie de Vries

De wilg

De wilg is een liefhebber van natte grond. De wilg hej' in veul soorten en in de verveende gebieden tref ie vaeke de struukvormige soorten an. In et veurjaor staon de wilgen bekend om de katties die d'r an gruuien en die as teken van et kommende veurjaor vaeke op een vaas zet wodden. Al die verschillende struukvormige wilgesoorten hebben in et prille veurjaor allemaol verschillende gruuntinten en dat is een prachtig gezicht aj' bi'jglieks et Lendepattien omme fietsen.
De meerst bekende is de zulverwilg. Die wodt ok wel knot en dan krigt zoe'n stronke allemaole knoesten en bulten op et uutaende. As ze nao verloop van tied wat inrotten gaon, is et een mooi bruudplakkien veur protters en hiel now en dan veur een stienoelegien. Van et hoolt wo'n ok wel klompen maekt en van et twieg wel riesdammen om zo te veurkommen dat et laand ofkalft.
Aj'een wilg de ruumte en de tied geven, kun et bi'jtieden toch wel mooie bomen wodden. Op een T-splitsing an de Ontginning in Ni'jhooltwoolde staot een pracht exemplaor in et veerder kaele laandschop.

GRAPPIES

Bezine

De heit van Jeroen vragt bi'j een bezinestesjon hoevule iene druppel bezine kost.
'Niks,' zegt de man die him helpen zal.
'Mooi zo,' zegt Jeroen zien heit.
'Druppel mien tank dan mar vol!'

*****

Wost

De buurvrouw van Josine komt bi'j de slager en vragt om een meter wost.
'Dat kan niet,' zegt de slager, 'wi'j verkopen alliend per kilo.'
'Da's goed,' zegt de buurvrouw, 'doe me dan mar een kilometer.'

deensdag **woensdag**

27 28

meert week 13 **meert**

As ieder zien pat krigt, dan het de duvel niks
(as alles eerlik verdield wodt is d'r niks an de haand, bin d'r gien perblemen; Hooltpae)

2012

Maria Boodschap (r.k.)
Begin van de zoemertied

zundag **maendag**

25 26

meert week 12/13 **meert**

Ie moe'n mekeers opstaon en beddegaon niet weten,
dan blief ie lange goed mit mekeer
(Berkoop)

2012

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	mitklinker
. .	Fraans lidwoord
. . .	baormoeder van een kiepe
. . . .	soort kleur
. . . . .	spotwoord veur een opvalende neuze
. . . . .	beest dat vliegen kan
. . . . .	plaknaeme

STELLINGWARFS MUUILIK?

DAT VAALT TOCH WEL EEN BETIEN MIT...?

Trek een streep tussen de woorden die volgens jow bi'j mekere passen:

ekster	**winter**
hiete	**schommel**
zaand	**koe**
sni'j	**gebouw**
speultuun	**mem**
melk	**voegel**
kaemer	**dunen**
schoele	**vuur**
heit	**verkeer**
auto	**huus**

Zunne op 07.18, zunne onder 20.10
Eerste Kertier (maone) 21.41

donderdag **29** **meert**

vri'jdag **30** **meert**

week 13

Dat is de eigenschop van 't besien
(zo is die persoon, dat dier now ienkeer; De Haule)

2012

Grösmaond
Palmzundag

zaoterdag **31** **meert**

zundag **1** **april**

week 13

Liefde is as een poesien an je hatte,
waor ie niet an klauwen meugen
(Donkerbroek)

2012

Sjoukje Oosterloo

Klein gelok

Nao een stokmennig schraole daegen is et zomar onverwaachs een aorige veurjaorsdag. De zunne dot wakker zien best, en op een plakkien uut de wiend zet ik de tuunstoel buten. Op et zaachte stoelkussen laot ik me deur de weldaodige zunnestraolen beschienen. Gister heb ik ries mit botter en brune suker eten, en de ries die d'r overbleven is heb ik, zoas altied, in et voegelhokkien stri'jd. As ik een poze zeten hebbe zie ik een muskien in et voegelhokkien lekker van de ries smikkelen. Een hottien laeter vligt hi'j vot over de koniferen en votdaolik komt hi'j weeromme mit wel negen, tien femilieleden. Ik bekiek et zaekien es en hael me glimkende veur de geest hoe et daor ni'jsies gaon is bi'j dat muskevolkien.
'Sjilp, wat heb ie eten? Je hiele snaevel is wit!' zal et muskien te heuren kregen hebben.
'Ja, jong, d'r ligt weer ries in et voegelhokkien bi'j Sjoukje!' zal hi'j wel bescheid geven hebben, waorop de eren sjilpten: 'Jonges, kom we gaon d'r op of! D'r is weer ries te bikken! Sjilp, sjilp, wat een geloksdag hewwe vandaege. Dat wodt smikkelen en smullen!'
Vanuut mien stoel bekiek ik et voegelgedoe en geniete van et gesjilp en gesnuup. Et is klein gelok, mar ie moe'n d'r wel oge veur hebben!

Gerrit J.H. Hof

Grote zaegbek (Grote zaagbek)

Mannegien grote zaegbek

De grote zaegbek is een duukente die groter is as de wilde ente. Hi'j het een grote kop, een lang lichem, een dikke nekke en een slaanke, haokige snaevel mit zaegtaanties. Et mannegien het een wit lichem, winters mit een zweem van roze, een zwatte rogge en donkergrune kop. Et vrouwgien het een gries marmerd lichem, een roodbrune kop mit een flinke ofhangende kuif, een witte keel, brune nekke en grieze bost. Grote zaegbekken bruden in Noord-Europa in streken die hoge liggen en mit visrieke meren en revieren midden in de bossen. Et vormen van peerties en et baltsen begint al in de wintergroepen hier in Nederlaand. Ienkeer in de bruudgebieden nusselen de grote zaegbekken in boomholten, op boomstronken en in nustkaasten, en soms op de grond onder begruuiing over overhangende rotsblokken. In november en december kommen ze hier an en in meert vertrekken ze weer. Grote zaegbekken duken vaeke en langdurig, et voer bestaot uut allegeer vis. Soms jaegen ze in peren of groepen gezaemelik op iene lijn om vis veur heur uut te drieven. De grote zaegbek is hier wintergaast, ie kun ze hier zien in de Lende en Kuunder, veerder in de briede wieken van de Poolder Ooldelaemer en de Braandemeer. Op de Scheene bi'j Ale Bakkersbroggien en an de Spanghoekweg bi'j de kanoroute bin ze ok elk jaor te vienen.

Wereld Autisme Dag

maendag **deensdag**

2 **3**

april week 14 **april**

't Was altied de lachende liefde
(lacherig, giechelend doen; Oolde- en Ni'jlaemer, ok zegd van een niet zoe'n vaaste verkering; Munnikeburen)

2012

Witte Donderdag

woensdag **donderdag**

4 **5**

april week 14 **april**

Zo bertaol as een ekster
(Donkerbroek, De Hoeve)

2012

Stien van Anne

Veur de kiender: **Tulpen, laompies en haegelstienen (1)**

Hee! Wie lopt daor over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, zicht hi'j zien vrund Freubel zitten. Freubel zit stillegies in himzels te praoten.
'Miaauw, wat doej', Freubel,' vragt Frats.
Freubel zegt niks.
'Hey, Freubel!' zegt Frats, now een betien hadder. 'Wat doej' toch!'
'Hmmm...? O, bin ie et,' zegt Freubel. 'Ik daenk nao.'
'Waor bi'j' dan zo diepe over an et naodaenken?'
'Now,' zegt Freubel, 'et liekt wel as komt et veurjaor d'r an...'
'Ja!' ropt Frats, zonder te waachten wat zien vrund nog meer zeggen wil. 'Dat is waor! Et rokt dan zo lekker buten, hen, Freubel, as de meitied d'r ankomt. En de voegels zingen dan altied zo mooi.'
'Mooi wel,' zegt Freubel, 'allienig een betien vroeg. Nog veurdat de zunne op is, zingen ze al. Ik wor d'r wakker van en ik hool juust zo van uutslaopen.'
Et liekt wel as foetert Freubel een betien op 'e voegels.
'Mar Freubel,' ropt Frats, 'as et zok mooi veurjaorsweer is, moej' toch niet op bedde liggen blieven? Da's zunde. Dan moej' lekker naor buten. Lekker speulen. Niet de hiele dag binnen op 'e baank hangen! Nee jonk, dan moej' heerlik tussen de bloempies dattelen!'

Lees veerder op et volgende blattien

Stien van Anne

Veur de kiender: **Tulpen, laompies en haegelstienen (2)**

O ja, as Freubel an de bloemen daenkt, verget hi'j de voegels. Freubel hoolt van de bloemen in et veurjaor. De paorse krokussen, de gele narcissen en de witte sni'jklokkies. Mar et mooiste vint hi'j de tulpen. Niet allienig omdat die d'r in zo vule kleuren binnen, mar veural omdat ze tussen de lange stengels zo mooi votkroepertien speulen kunnen.
'Weej' nog hoe we votkroepertien speulen kunnen tussen de tulpen, Frats!' ropt Freubel. Hi'j krigt d'r now al zin in.
'Ja, of we kun bi'j de laompies speulen. Grappig hoe as heur statties zo hadde henne-weer gaon as ze bi'j heur moeder drinken,' zegt Frats.
'Ik wor toch zo bliede van et veurjaor,' zegt Freubel.
'Waoromme waj' dan zo an et naodaenken?' vragt Frats
'De locht is zo donker,' zegt Freubel wiels hi'j omhogens kikt.
'Ja, mar in et veurjaor regent et ok wel. Alle bloemen moe'n toch te drinken hebben,' lacht Frats.
Dan inienend roegelen d'r allemaole witte bollegies uut de locht.
'En et haegelt dus ok wel in et veurjaor!' ropt Freubel. 'Ik gao naor huus. Mit zok weer lig ik toch liever op 'e baank! Tot kiek es!'
'Tot kiek es, Freubel!' ropt Frats. Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even lekker op 'e baank liggen? Tot kiek es, Frats!

Volle Maone 21.19
Goede Vri'jdag
Zunne op 07.02, zunne onder 20.22

Stille Zaoterdag
Wereldgezondheidsdag
Begin Pésach (isr. Joods Paasfeest)

vri'jdag **6** **april**

week 14

zaoterdag **7** **april**

Elk zien meug, zee de boer, en smokte et kalf
(Appelsche)

2012

Eerste Paosdag

zundag **8** **april**

week 14/15

Twiede Paosdag

maendag **9** **april**

Van de elle op 'e vuuf vorrel lopen
(wodt wel zegd aj' niet weten wat aj' doen zullen; Scharpenzeel)

2012

Harmen Houtman

'La primavera *de meitied'*

Ze daansen in een tuun
vol bomen mit vruchten,
Flora mit heur kammeraodskes,
die in dunne deurzichtige klieden,
walsende tussen duzend bloemen,
de frisse locht opsnoeven
van een mooie Florentijnse veurjaorsdag.

Ze springen de greide deur,
vertrappen et vasse grune grös,
Wietske 3 en heur kammeraodskes
die mit dikke zwat-witte vellen
tollen tussen peerdebloemen
en de ni'je locht opsnoeven
van d' eerste Sunnegester veurjaorsdag.

(naor 'La primavera' van Botticelli)

Sjoukje Oosterloo

Opwaarmen (1)

Jannes was een zunderlinge dörpsfeguur en een oolde sjachelder. Hi'j woonde wat aachterof in een oold mit klimop begruuid husien, dat bi'jkaans op inzakken ston. Waor as hi'j van leefde daor had gien meens nosie van. De boswaachter verdocht Jannes d'r van dat hi'j now en dan stiekem een strikkien zette, mar hi'j had him nog nooit betrappen kund. Somstieden koj't wel roeken aj' bi'j Jannes zien optrekkien in de buurt weren, dat hi'j weer een ente of een haeze in de panne op et vuur staon hadde. Daor koj' an weten dat hi'j dus inderdaod een liepe streuper was en de boswaachter weer es te glad of west was. Hi'j hadde gien elektrisch en daoromme sprokkelde hi'j wat hoolt in de bos veur et kacheltien, waor as hi'j zien pottien op kookte. Bi'j de winter ston et oolde kacheltien roodglundig op 'e heerd om et oolde krot waarm te stoken. De waarmte die et kacheltien uutstraolde vleug liekewel lieke hadde deur alle kieren en naoden weer naor buten.
Et wodde dat jaor een strenge, barre winter en Jannes kon et mar niet waarm kriegen in huus. De koolde kreup him op et laest onder de huud, alderdeegst in bedde onder een dikke laoge dekens kon hi'j de waarmte mar niet te pakken kriegen. De boswaachter vun Jannes altied al een lieperd, en die winter bleek de man et goed scheuten te hebben.

Lees veerder op et volgende blattien

Preenses Ariane (2007)

deensdag **10** **april**

woensdag **11** **april**

week 15

Iene wat euvel duden
(iene wat kwaolik nemen; Blesdieke)

2012

Laeste Kertier (maone) 12.50
Aende Pésach (isr. Joods Paasfeest)
Zunne op 06.46, zunne onder 20.34

donderdag **12** **april**

vri'jdag **13** **april**

week 15

Hi'j wet van gien appels of proemen
(hi'j wet echt niks, hi'j is arg dom; De Blesse, Peperge)

2012

Sjoukje Oosterloo

Opwaarmen (2)

Iedere morgen as de dokter spreekure hul in zien praktiek, toogde Jannes in zien oolde stusiekoren jasse naor de staotige dokterswoning. Hi'j zorgde d'r wel veur ien van de eersten te wezen zodat hi'j kotbi'j et snorrende kacheltien zitten kon. De hieltied as hi'j an de beurt was leut Jannes de ere meensken veurgaon. 'Ik heb alle tied van de wereld,' gaf hi'j bescheid as de iene nao de ere him vraogende ankeek. As de laeste pesjent bi'j dokter binnen was, smeerde hi'j him as de wiedeweergao naor buten en sjokte weer op huus an. Tot d'r op een morgen wat gebeurde waor Jannes niet op rekend hadde. Hi'j had de hiele morgen al lekker in de waarme waachtkaemer zeten en had zoas altied, iederiene veurgaon laoten naor de spreekkaemer. De laeste pesjent bleef een hiele lange poze in de spreekkaemer en Jannes was onderwiels al lekker opwaarmd. Deur de koolde had Jannes al in gien naachten een wink in de ogen had en zodoende vul hi'j in slaop in de waachtkaemer. Een hottien laeter doe de laeste pesjent al votgaon was en dokter de deure op slot doen wol, zag hi'j Jannes daor zitten. Hi'j hong hielendal schieve op zien stoel en was in slaop valen. Hi'j snorkte as een wild varken. Dokter die wel in de gaten hadde wat veur vleis hi'j in de kupe had mit Jannes, schudde de slaopende man an de mouwe. Jannes schrok wakker en keek verwilderd om him henne.
'Jannes, jow bin an de beurt,' zee dokter glimkende.
Jannes nikte en zee: 'Dokter, ik geleuve da'k al weer wat beter bin, ik gao mar op huus an.'

Uutdrokkings in et Stellingwarfs

De kri'je

Et Stellingwarfs kent een hieleboel prachtige uutdrokkings. Aj' es een keertien in et vierdielige *Stellingwarfs Woordeboek* ommeblaederen, zal je dat wis en zeker opvalen.
In veul uutdrokkings kommen dieren veur. Op dit blattien lezen jim een riegeltien uutdrokkings waor de *kri'je* in veurkomt. Aachter elke uutdrokking staot et dörp nuumd waor de uutdrokking ooit optekend is:

As d'r een grieze kri'je op et laand zit, kriegen we gauw winter, mit sni'j (Makkinge)
As de grieze kri'jen in de uterste toppen van de bomen zitten mit de kop naor de wiend, dan komt d'r sni'j (Steggerde)
Iene grieze kri'je maekt nog gien winter (De Blesse, Peperge)
As d'r een koppel kri'jen rondvleug, zol d'r een dooie kommen (Scharpenzeel)
As de kri'jen op de hujbulten zatten, kreej' vast regen (Oolde- en Ni'jlaemer)
Een valse kri'je (iene die vals zingt; Oolde- en Ni'jlaemer)
Een stemme as een kri'je (een krassende of schorre stemme; Scharpenzeel)
Zo vlogge as een kri'je (Ni'jhooltpae)
De kri'jen vliegen mit heur vot (zo slecht en roeg zit ze in de kleren; Der Izzerd)
Al zullen de kri'jen et ok uutbrengen, mar et komt uut (ooit komt et uut, wodt et toch bekend; Ni'jhooltpae)
Zo bont as een kri'je (verspreid)
Zo zwat as een kri'je (Der Izzerd)
Zo wild as een kri'je (Berkoop, Blesdieke, Der Izzerd, Ni'jhooltpae, Ni'jtriene)

zaoterdag **zundag**

14 15

april week 15 **april**

Wat een proelkiek is dat
(iene mit een lang gezicht; Noordwoolde)

2012

maendag **deensdag**

16 17

april week 16 **april**

Daor bin de proemen riepe
(daor is et feest; Oosterwoolde)

2012

Wube Lamers van de Kuunderwal

De saege van de Kaele Dunen (1)

Et volgende verhaeltien is al hiel oold, et is een volksverhael. Een volksverhael is een verhael dat deur de jaoren henne de hieltied deurverteld wodde. Meensken hadden ja vroeger gien radio, tillevisie of internet, ze kwammen daoromme vaeke bi'j mekere op vesite en vertelden mekere verhaelen. Iene die hiel vule volksverhaelen kende was Wube Lamers van de Kuunderwal (Wiebe Jager 1912 – 2001). Hi'j woonde in Berkoop, en bi'j de Stellingwarver Schrieversronte hebben ze hiel vule van zien oolde verhaelen opschreven en in een boek uutgeven. Dat boek hiet Mien wegen bin duustere paeden, en verscheen in 1980 veur et eerst. Veurig jaor kwam d'r een herdrok, en in die herdrok bin drie extra verhaelen opneumen. Iene van de verhaelen van Wube Lamers kun jim now lezen, et gaot over et ontstaon van de Kaele Dunen bi'j Appelsche.

Aj' es in de Kaele Dunen kommen, daor bi'j Appelsche, dan ziej' nog wel es wat, daor aj' in vremde lanen vaeke omme zuken moeten. De grote hoogten en de leegten en et stoefzaand en de mooie veergezichten op de bossen die d'r ommehenne liggen, et is allemaole biesterbaorlik mooi. En niet te vergeten de heide, die in augustus en september zo prachtig bluuit. En dan even bekommen onder zoe'n oolde sparreboom die geheimzinnig roest, krek as vertelt hi'j je wat uut oolde tieden. Et is een prachtig plak daor aj' je goed vermaeken kunnen. Ik heb ok nog es een verhael heurd over die stee, en dat wol ik jim now graeg vertellen.

Lees veerder op et volgende blattien

Wube Lamers van de Kuunderwal

De saege van de Kaele Dunen (2)

In de tied doe d'r nog reuzen weren, woonde reus Ulbe in Diever. Daor was hi'j een machtig bouwboer. Zien breur Brommert was een kiebige mulder. Die hadde in De Haske een allemachtig grote roggemeule. Die Brommert was nogal vaeke wat brokkelig en bremstig, dat daor hadde die zien naeme an te daanken. Veural as d'r de iene keer wat te vule, en de ere keer weer wat te min wiend op 'e meule was. Dan was de man nauw te hikken.
As Ulbe de rogge döskt hadde, mos hi'j vaeke mit een grote zak vol naor zien breur te maelen. Dan nam hi'j de weg over et dreuge Appelsche. Hi'j kreeg daor een boel zaand in de leerzen. Doe hi'j dichte bi'j Else was, mos hi'j even bekommen. Hi'j dee zien grote leerzens uut en schudde daor dan stromen zaand uut. Zo kwammen daor deur de jaoren henne die allemachtig grote zaandbulten, en vandaege-de-dag bin ze daor nog...
Vanzels, et is mar een vertellegien van meensken, mar meensken holen van zok soorte verhaelties. Lao'we hopen dat dit prachtige plak veur altied beweerd blift, gao d'r mar es henne te kieken as et mooi weer is. Misschien ziej' dan nog een peer ofdrokken van Ulbe zien leerzens!

Sikteressedag

woensdag **donderdag**

18 19

april week 16 **april**

Ik heb et in de ribbekaaste
(ik bin wat verkolen; Ni'jberkoop)

2012

Zunne op 06.31, zunne onder 20.46 Ni'je Maone 09.18

vri'jdag **zaoterdag**

20 21

april week 16 **april**

Hool je roeperd es een keer!
(hool je toch es stille; Berkoop)

2012

Proemeboom
Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

Fruitbomen

Vroeger hadde haost elk hiem wel inkelde fruitbomen veur eigen gebruuk. Et weren doe hoogstamvruchtbomen en die hadden deur de oolderdom soms grillige vormen. De oflopen jaoren bin de meersten daorvan kapt of vervongen deur leegstamvruchtbomen, daor aj' vule makkeliker van plokken kunnen. Gelokkig staon de hoogstamappel-, proeme- en perebomen vandaege-de-dag weer volop in de belangstelling en kuj' ze alderdeegst mit subsidie poten.
Vruchtbomen hebben altied prachtige blossems in et veurjaor, mar as die bevriezen hej' weinig opbrengst. In zokke mooie fruitbomen zit ok altied een flutte voegels. Ringeldoeven, putterties, bonte vliegevangers, protters, boomklevers, boomkroeperties en nog vule meer haelen d'r heur gerak of bruden in zoe'n prachtige boom. Bi'j de winterdag profiteren veurnaemelik zwatte liesters, schatliesters, zangliesters, protters en et roodvleugeltien van de rotte appels en peren onder de boom. Zelf he'k ok nog een peer fruitbomen naost huus staon. Buten wat stienperen omme eten wi'j d'r haost niet van, mar ik geniet et hiele jaor van alle levendighied in en rondomme die bomen en ik wil ze veur gien goold missen.

zundag **maendag**

22 april

week 16/17

23 april

In de roerte brengen
(bekend maeken; Buil)

2012

deensdag **woensdag**

24 april

week 17

25 april

Wat mien mem zegt, is evangelie
(gelt as waorhied, zo moet et; Langedieke

2012

Puzeltien

Welke dörpsnaemen bin hier verstopt?

1. Hoop tael: _____

2. Woord oolden: _____

3. Krone bi'j op: _____

Gerrit J.H. Hof

Krakente (Krakeend)

Mannegien krakente

De krakente is een bruudvoegel die jaorliks in de Rottige Miente en de Braandemeer veurkomt. Et gaot de soorte goed in Nederlaand. Krakenten bin grondelenten, dat wil zeggen dat ze op de kop in et waeter gaon waorbi'j de kont boven et waeter uutstikt. Ze hebben dan nogal puntige vleugels. Ze zuken et plaantaordig materiaol ok wel slobberend an de oppervlakte. Ze bin wat kleiner as de gewone wilde ente en aj' ze heuren, roepen ze heur eigen naeme 'krak krak'. Et mannegien is te herkennen an de witte spiegel en zwatte kont, de rest van et lichem is lochtiggries mit een hiele fiene tekening. Et wiefien liekt op dat van de wilde ente, mar het ok een witte spiegel. De krakente brudet veural langs meren, sloden en kenalen mit begruuide kaanten in gebieden die lege liggen, veural in de lege dielen van oons laand. Et nust ligt meerstal langs et waeter en bestaot uut grös en doons. Et vrouwgien brudet tussen de acht en twaelf eier uut. Deurtrekkende en overwinterende krakenten bin afkomstig van Skandinavië, Ruslaand tot veurbi'j de Oeral, en Oost-Europa. Winters bin krakenten vaeker op grote waeters te zien, zoas brak waeter in reviermondings en delta's en vormen dan vaeke groepies mit aandere waetervoegels. In et naojaor en veurjaor kuj' de krakente veul de petgatten langs de Lendediek, waor ze ok weer groepen vormen mit aandere waetervoegels.

Z.K.H. Preens Willem-Alexander (1967)
Zunne op 06.17, zunne onder 20.58

donderdag **26** **april**

vri'jdag **27** **april**

week 17

D'r gien euvelmoed in hebben
(d'r niet tegenop zien, argeloos wezen; verspreid)

2012

Roepingenzundag (r.k.)
Eerste Kertier (maone) 11.58

zaoterdag **28** **april**

zundag **29** **april**

week 17

Ie hoeven gien kiepe te wezen om et ei te kennen
(ie kun best argens wat van ofweten
zonder d'r echt bi'j betrokken te wezen; Hooltpae)

2012

De Stellingwarver Schrieversronte bestaot veertig jaor!

Op 29 april is et percies 40 jaor leden dat de Stellingwarver Schrieversronte opricht wodde. Dat gebeurde in 1972 in de ULO in Wolvege, zoe'n 60 meensken maekten de oprichtingsvergeerdering mit. Van die tied of hebben arg veul betrokken bestuursleden, mitwarkers en vri'jwilligers mit mekere hiel veul verzet veur veural et behoold en et in levend gebruuk holen van die prachtige iewenoolde Nedersaksische streektael et Stellingwarfs. Dat gebeurde en gebeurt deur et uutgeven van onderhaand meer as 150 titels an boeken, et uutgeven van et ok 40-jaorige twiemaondelikse tiedschrift *De Ovend*, et ontwikkelen en verzorgen van lesmateriaol veur et (basis)onderwies, et redigeren en uutgeven van et vierdielige Stellingwarfs Woordeboek, et geven van kursussen, et holen van symposia, lezings, kulturele aovens én vanzels et zorgen veur een veur de Stellingwarver regio uniek streekarchief dat nog alle daegen veerder uutbreided wodt. Om kot te gaon: de Stellingwarver Schrieversronte is ét instituut op et gebied van de tael en streekkultuur van Oost- en West-Stellingwarf.
Veur meer infermaosie kuj' et beste even kieken op www.stellingwarfs.nl en www.stellingplus.nl, de beide websteden van de stichting. Lid woddden kan vanzels ok: neem in dat geval mar even tillefonisch kontakt op mit et kantoor: 0516-451108, mailen kan vanzels ok: info@stellingwarfs.nl. Een lidmaotschop kost € 17,00 in et jaor, ie kriegen dan ok zes keer in et jaor et Stellingwarfs tiedschrtift De Ovend toestuurd.

Uut De Ovend, 1977, nr. 5

Vrouw F. Bethlehem-Blijsie

Gat in de hoze
(Een oold vertellegien)

Een jonge hadde al hiel lange verkering mit een flink maegien. Zi'j diende bi'j de boer. Ze weren et ok al lange iens mit mekeer. Mar op een aovend zatten ze noffelik bi'j mekeer aachter de koenen op de stal. Begon zi'j te klaegen over koolde voeten. Now, die zol hi'j wel even waarm wrieven, mar och heden, zi'j hadde allemaol grote gatten in de hozen. Hi'j docht: now weet ik et niet meer, as wi'j dommiet trouwd binnen en zi'j versloert de boel, daor he'k een zwaor heufd in. Hi'j maekte de verkering uut.
Een posien laeter kreeg hi'j kennis an een aander maegien. Now, die was wel zo kreers, daor mekeerde niks an. Daor gong et mit op trouwen an.
Oe, wat kwam hi'j daor mit op 'e koffie! Die kon alles wel an veur de pronk, veur heur zels, en zo kwammen ze dikke in de aarmoede.
Et aandere maegien vun ok een aander. Die hadden al gauw een flinke plaetse onder 't gat. Wat was et geval west, zi'j hadde et altied te drok had bi'j de boer om heur eigen boel hiel te holen. Heur eerste jonge zee laeter vaeke: 'Gat in de hoze, gat in de hoze, wat heb ie mi'j bedreugen!'

Keuninginnedag

maendag

30

april

week 18

Bluuimaond
Dag van de Arbeid

deensdag

1

meie

Ie moe'n de boel niet an eier maeken
(niet vernielen, kepot maeken;
Blesdieke, Oolde- en Ni'jlaemer)

2012

Dag van de zunne
Wereldag van de passevri'jhied

woensdag

2

meie

week 18

donderdag

3

meie

Siep, sap, hooltien
Wi'j slaon op een hooltien
In meie, in meie
Leggen alle voegels een eie
(wodde opzegd tiedens et maeken van een fluitien
van sepiepenhoolt; De Fochtel)

2012

GRAPPIES

Slaachter

Josine is naor de winkel.
As ze thuuskomt, vragt heur mem:
'Hej' ok even keken as de slaachter varkenspoten hadde?'
'Och toe now mem,' zegt Josine,
'de man het toch schoenen an!'

*****

Aachtersteveuren

Jeroen zegt tegen Tom:
'Zal ik es een grappien aachtersteveuren vertellen?'
'Ja, waoromme ok niet,' zegt Tom.
En wat zegt Jeroen?
'Now, begin dan alvast mar te lachen!'

Harmen Houtman

Een peer zinnegies

Bi'j de herdaenking van Indië
- de overgaove van de Jappen –
heurde ik in toespraoken
en in dokementaires, de zinnegies
die elkeniene in gedaachten vaastehoolt

en deur mien heufd zweefden
de woorden vol verdriet
de traonen aachter oogleden verpakt

van de riksja-rieder uut Vietnam
et soldaote-joongien in Oeganda
de schaopehuder uut Irak
de automonteur van Boekarest
de kemeledriever uut Pakistan
de oolde bouwvakker uut Rotterdam

Duzenden letters deupt in vuur,
mit blauwe plakken en schrammen
die me deur uutroeptekens
wiezen op mien vri'je bestaon
vri'j om te herdaenken wat iens was
én ...altied wezen zal...

Dodeherdaenking
Zunne op 06.03, zunne onder 21.10

Bevri'jdingsdag

vri'jdag **zaoterdag**

4 **5**

meie week 18 **meie**

Ik bin zo sloeg as Jan Dattien,
ik kan de kop d'r niet bi'j holen
(Wolvege)

2012

Volle Maone 05.35

zundag **maendag**

6 **7**

meie week 18/19 **meie**

In de sloerzak raeken
(op de lange baene raeken; Ni'jberkoop, Noordwoolde)

2012

Sjoukje Oosterloo

Kettenrokkers (1)

Weer een ni'j woord zeker, docht ik doe ik et leesde: 'kettenrokkers'. Zol et wat mit rock en roll vandoen hebben? Nee, dat kan niet omreden ie in dat geval rockers mit ck schrieven. Doe ik wieder las gong et haor me bi'jkaans recht op 't heufd staon. Wat was et geval? D'r was een vrommes slaachtoffer wodden van een beroving. Zonder argens euvelmoed in te hebben fietste et meenske deur et dörp, doe twie opscheuten jongknaopen op een scooter naost heur rieden kwammen en heur et goolden kettentien van de hals trokken. Bovendat gapten ze heur dure zunnebrille ok nog eventies mit. Et moet toch niet gekker wodden in disse wereld! Smerige rotjongen, opsluten moe'n ze zokken! Niks is d'r meer veilig, alderdeegst een goolden ketten kuj' niet meer dregen. Mien goolden ketten, een arfstok van mien beppe, daor moe'n ze ofblieven. Dat veur mi'j zo weerdevolle andaenken kan ik dus gieniens meer dregen overdag. En naachs hoef ik et ok niet omme te holen, want as d'r inbrekers binnenkommen staon ze nargens veur. Ze bienen je vaaste an de beddepote, en nemen alles wat van weerde is mit. De pelisie radt me an dat as ik op vekaansie gaon wil, mien sieraoden bi'j vrunden in bewering te geven. Een ere optie is om een kluus te huren bi'j de baank en daor mien goold en zulver in te doen. Ja, daor bi'j de baank bin ze ok niet verrot, ze laoten je d'r weer veur betaelen, da's een mooie verlakkeri'je.

Lees veerder op et volgende blattien

Sjoukje Oosterloo

Kettenrokkers (2)

Op dure sieraoden moej' zunig wezen, mar wat veur zin het et aj' dat spul gieniens mit goed fesoen meer dregen kunnen in et eupenbaor? Ik heb mien gedaachten d'r nog es over gaon laoten, en heb d'r wat op uutvunnen
Wat ik bedocht hebbe? Oonze beppes dreugen jaoren herwerts een grote buse onder de schölk. Dat brocht mi'j op een idee. Votdaolik bin ik aachter de ni'jmesiene kreupen en hebbe me ok zoe'n buse maekt. Krekkengeliek as zoe'n stoffen geldzakkien wat aj' op vekaansie dregen kunnen onder je kleren. Daor doe ik doukies mien goolden ketten in. Dan kan ik now en dan, as gieniene et zicht, de ketten even veur 't locht haelen en bekieken. A'k bi'j de kiender bin kan ik et heur ok es zien laoten, mar dan stop ik mien dure ketten rap weer vot in de buse, onder mien broeksboorde. Wie wet kan 'k mit die eigenmaekte busen wel een haandeltien beginnen op marktplaets. Dan brengen die 'kettenrokkers' me toch nog wat goeds op. Mar beste meensken, zeg now zels: et is toch alderbedroevendst aj' zo mit je weerdevolle spullen ommetogen moeten in disse wereld.

Dag van Europa

deensdag **8** **meie**

woensdag **9** **meie**

week 19

Die het niet vule om de latten
(is slim maeger; Steggerde)

2012

Begin van de Iesheiligen
Zunne op 05.51, zunne onder 21.22

donderdag **10** **meie**

vri'jdag **11** **meie**

week 19

Een leugen en een was, kuj' altied nog wat bi'j doen
(Donkerbroek)

2012

Henk J. Jager

Noordwoolde: Groot en Klein (1)

Groot: de grote karke

In 1591 was in Noordwoolde de eerste hervormde dienst deur de hervormde lerer Marten Everts Kuijper. Omdebi'j 1640 is de grote karke (op 't Oost) bouwd. De karkelike gemiente van Noordwoolde strekte him doe nog veer uut, naemelik van Buil tot in Blesdieke. In 1622 maekten Peperge en Blesdieke heur hiervan los. In 1727 hebben Noordwoolde en Buil heur weer ofscheiden van Steggerde en Vinkege. De hervormde gemienschop was doe aorig groter wodden deur meensken die in de vervening warkten. In de 19e ieuw nam et tal karkegangers opni'j toe, doe veural deur immigraosie vanuut de Klonie.
In 1853 wodde de karke hielemaole verni'jd. D'r wodde an de noordkaante een beuk bi'j anbouwd, zodat d'r ruumte kwam veur de grotere groep karkegangers. In 1860 is de gemiente opni'j opsplist. Van dan of an bin Noordwoolde en Buil los van mekere veerder gaon.
De toren van de karke is van 1874, daorveur ston d'r bi'j de karke een dubbele klokkestoel. In 1967 is de karke opknapt, waorbi'j de anbouwde beuk weer ofbreuken is.
Op et plak daor de karke now staot moet eerst hoogvene legen hebben. In 'soundbites' van et Van Meertens Instituut kuj' hierover vertellen heuren. Een oold-koster van Noordwoolde zegt o.e. ...'Ik heb op et karkhof nog wel hoogvene antroffen, een hiel inkeld diekien. (...) 'Ik heb mit et karkhof wel es docht dat ze... dat ze daor niet alles schone uuthaeld hadden'.

Henk J. Jager

Noordwoolde: Groot en Klein (2)

Klein: et kleine karkien

Et kleine karkien is een eerdere karke an de Hellingstraote. Vroeger heurde die tot de 'Hervormde Evangelisatie' in Noordwoolde (Classis Heerenveen). De karke is in 1893 bouwd. Daorveur ston d'r een klein, hoolten karkien daor ze 'euliekoekekraom' tegen zeden. In 1892 brocht L. Ekkelboom et evangelie naor Noordwoolde. An de eerste bi'jienkomst deden 30 meensken mit, en de eerste knaopeverieninge telde vuuf leden die Ekkelboom van de straote plokt hadde. Mar de gemiente gruuide. Zodoende wodde et hoolten lekaol al gauw te krap en wodde dat vervongen deur een roem stienen gebouw. Ze nuumden dat doe 'et kleine karkien', 'et zwatte kousenkarkien', 'et blikken karkien' of 'et lekaol'.
Nao verloop van tied ontston d'r een beheurlike evangelisaosie mit een zundagsschoele die 200 leerlingen telde, en een jongelings-, knaope- en maegiesverieninge. Van veul van die kiender kwammen de oolden liekewel nooit in et lekaol. De kiender van de leden van et kleine karkien gongen naor (de fiene) schoele van Steggerde. Tot nao de oorlog wodden ze mit peerd en waegen ophaeld, daornao mit een bussien. Van een gegeven mement of verleur et kleine karkien de hieltied meer an leden. Now is et gebouw al jaoren gien karke meer, mar een woonhuus.

Dag van de verpleging
Laeste Kertier (maone) 23.47

Moederdag

zaoterdag **12** **meie**

week 19

zundag **13** **meie**

Et lief op 'e leest zetten
(hiel vule eten; Donkerbroek, Berkoop, Scharpenzeel)

2012

Aende van de Iesheiligen

Internationaole Dag van het gezin

maendag **14** **meie**

week 20

deensdag **15** **meie**

Hi'j het de broek op 'e slomp hangen
(de broek zakt him of; Der Izzerd)

2012

Gerrit J.H. Hof

Krikente (Wintertaling)

Peertien wintertaling

De krikente is de kleinste ente van Europa. Klein, kompakt en mit een kotte nekke. Et mannegien het een kestanjebrune kop, mit een geel omlijnd donkergruun oogveld dat deurlopt tot aachter op 'e kop. Hi'j het een gries lichem mit een witte streep over de lengte van et lichem en een gevlekte bost. De onderstat en dekveren bin geel en zwat omlijnd. Et vrouwgien toont klein, sierlik, en liekt wel wat op et wiefien van de wilde ente. De krikente is ok bruudvoegel in Nederlaand, et nust wodt dichterbi'j et waeter bouwd as dat van elke aandere ente, meugelik om an predators te ontkommen. De voegels die hier bruden bin warschienlik staandvoegels, dat wil dus zeggen dat ze hier et hiele jaor blieven. De voegels uut Skandinavie en Ruslaand trekken via Nederlaand naor de Britse Eilanen en et zuudwesten van Europa. De krikente brudet bi'j veurkeur in hoge natte hoogvenegebieden, in moerassen en aandere natte streken. Tiedens de trek en winters bin ze te vienen langs meren, poelen, ofgrevings, waeterbekkens en lagunes. Krikenten eten vaeker naachs as overdag as ze veul rusten. Ze eten grondelend of zeven waeter in heur snaevel, ze eten zaod van riet, rusken, zeggen of aandere plaanten, zoemers ok slakkies, larven, waeterkrobben en pieren. In et veurjaor en naojaor kuj' de krikente veul zien in de petgatten in de Braandemeer en in de Rottige Miente vanof de Driewegsluus in de petgatten langs de Lendediek waor ze groepen vormen mit aandere waetervoegels.

GRAPPIES

Wereldtael

Jeroen vragt an zien heit wat esperanto is.
'Dat is een wereldtael,' vertelt heit.
'Waor praoten ze die dan?' wil Jeroen weten.
'Nargens,' antwoordt heit.

*****

WK-voetbal

Tom vragt an zien heit as hi'j aovens de WK-voetbalwedstried zien mag.
Dat mag van heit, mar dan mar iene helte.
'Da's goed,' zegt Tom, 'as et dan mar de twiede helte is!'

H.K.H. Preenses Máxima (1971)
Hemelvaortsdag

woensdag **donderdag**

16 17

meie week 20 **meie**

Ie moe'n toch hier of daor wezen, zee de boer,
en doe zat hi'j mit de kop in de sloot
(Noordwoolde)

2012

Zunne op 05.40, zunne onder 21.32

vri'jdag **zaoterdag**

18 19

meie week 20 **meie**

't Is mit him goed eier eten
(mit him vaalt goed te praoten, goed omme te gaon;
Donkerbroek)

2012

Uut De Ovend, 1980, nr. 4

Wube Lamers van de Kuunderwal

De doeve en de roeke (1)
(Een volksverhaeltien)

Wat is et nust van de roeke mooi! D'r ston een hoge oolde sparreboom bi'j de hujlanen van de Kuunder, daor alle jaoren een nust in zat van een grote zwatte kri'je. Dat is een alles-eter en hi'j is niet vies van de eier van de kiewieten en de gritten en hi'j wodt dan ok as een grote geveerlike rover beschouwd bi'j alle laandvoegels. Ok de jonge pieken die nog niet zo lange uut et ei binnen, bin een smaekelik happien veur de zwatte rover, en as hi'j dan zels jongen het moet hi'j een hieleboel vreten naor et nust togen. Mar et is een keunstige nustebouwer. We hebben vaeke de prachtige blauwe eier uut et nust haeld die as parlemoer in de helderwitte wolle laggen waor et nust mit stoffeerd was vanbinnen. De wolle haelt hi'j van de draoden daor schaopen lopen en hi'j waskt ze eerst bi'j et waeter om ze schone te kriegen, en 't nust is dan ok een prachtstok wark van de schraandere voegel.
D'r is ok nog een oold verhaeltien over zoe'n mooi nust. Et is ongeveer zo. De doeve, slim eigenwies dat hi'j was, wol ok graeg zoe'n mooi nust hebben, mar hi'j wus niet goed hoe hi'j daor mit an mos. Hi'j was aenlik te wies om et de roeke te vraogen, mar hi'j dee dat toch op een keertien. As de roeke him dat even veurdoen wol.

Lees veerder op et volgende blattien

Wube Lamers van de Kuunderwal

De doeve en de roeke (2)

De roeke dee zien toezeggings onder veurweerde dat hi'j d'r een koe an verdienen wol. De doeve, niet zo min, nam dit an en de kri'je begon mit iever te bouwen in een geschikte boom. Hi'j hadde al zoe'n plassien klaor en doe miende de eigenwieze doeve dat 't mar niks was en dat hi'j et now wel kon, en zee: 'Hool now mar op, want now heb ik et wel zien, ik kan mi'j now wel redden!' De roeke docht: wat een eigenwies petret, mar hul doe daolik op mit bouwen, en nam de koe mit vanzels. Mar de eigenwieze doeve kon mit gien meugelikhied et nust veerder kriegen en bleef mit een plassien zitten. De roeke lachte him uut en hoe hi'j ok smeekte dat de roeke him nog even helpen wol, et hulp allemaole niks, want die hul daor et dove oor naor. Zo is et nog an de dag dat een doevenust eins mar een reer onofwarkt hopien toekies is. Altied zit hi'j nog te zeuren over die koe en aj' goed heuren, zegt hi'j de hieltied nog: 'Roekekoe, roekekoe, roekekoe!', zo spiet et him nog dat hi'j de koe kwiet is en dat de roeke niks meer van him weten wil.

zundag **20** **meie**

maendag **21** **meie**

week 20/21

Mit entepiekeweer hej' mooi zaacht weer
mit regen bi'j de meitied
(Ni'jhooltpae)

2012

deensdag **22** **meie**

woensdag **23** **meie**

week 21

Kritiek het nog nooit eigen prestaosie verbeterd
(Berkoop)

2012

De krenteboom

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De krenteboom

Et krenteboompien is een struke die niet echte zwaore grond neudig het. An de ranen van bossen en op heideterreinen kuj' ze tegenkommen en ok in de dörpen is hi'j de laeste jaoren vule anplaant of verspreided deur de zangvoegels die wild binnen op de 'krenten'. As de zute 'krenten' riepe binnen, kuj' beter gien wasgoed an de liende hangen, want de protters vreten binnen een peer daegen zoe'n polle leeg en schieten dan et wasgoed d'r hielemaol onder.
In et veurjaor kan et krenteboompien soms mit mooi weer wel inkelde weken bluuien mit van die prachtige witte blossems.

Afrikadag

Zunne op 05.32, zunne onder 21.42

donderdag **24** **meie**

vri'jdag **25** **meie**

week 21

Een ring om de maone kan wel gaon, een ring om de zunne daor goelen vrouwen en kienders omme
(Ni'jtriene)

2012

Luilak

zaoterdag **26** **meie**

Eerste Pinksterdag

zundag **27** **meie**

week 21

Nao hadde warken is 't zute rusten
(Ni'jtriene)

2012

STELLINGWARFS MUUILIK?

DAT VAALT TOCH WEL EEN BETIEN MIT...?

NAEMEN VAN DIEREN IN ET STELLINGWARFS

Jim zien hieronder twie riegelties mit naemen van dieren. Links staon die in et Stellingwarfs. De naemen bin misschien niet allemaole makkelik te herkennen. Daoromme staot de Nederlaanse vertaeling d'r naost, mar... niet in de goeie volgodder! Aj' d'r niet uutkommen kuj' altied even via de webstee www.stellingplus.nl in et haandwoordeboek Stellingwarfs-Nederlaans kieken!

stiekelvarken	**libel**
wapse	**eend**
peerd	**lieveheersbeestje**
evertaske	**zwaluw**
ente	**egel**
podde	**paard**
zwelver	**wesp**
wrattebieter	**wielewaal**
gelegouw	**hagedis**
herenhoentien	**pad**

De iekmulder

As an de iekenboom et blad begint te kommen, hej' kaans daj' de iekmulder zien. Iekmulder is et Stellingwarver woord veur 'meikever'. Iekmulder is aenlik een hiel mooi woord. Veural aj' weten dat et dier et blad van de iekenboom vermaeld om et opeten te kunnen. Now, en 'iek' slat op de boom, en 'mulder' op maelen. Mulder is ommes een aander woord veur molenaar.
De iekmulder is ongeveer twie, drie cm laank en het brune dekschilden. Et besien het een bried en dik aachterlief dat ophoolt in een punte. D'r kommen de hieltied weer meer iekmulders. D'r bin jaoren west daj' ze haost niet zaggen. Op zaachte aovens in meie kommen de dieren, die goed vliegen kunnen, te veurschien. Ie kun ze dan heuren; et geluud van et vliegen is een betien goonzend. Soms knallen ze wel es hadde tegen de raemen of de veurrute van een auto an.
De larven van de iekmulder, die engerlings nuumd wodden, kun slim schaedelik wezen veur de wottels van plaanten van bepaolde gewassen, bi'jglieks ok van gewoon grös.

Twiede Pinksterdag
Eerste Kertier (maone) 22.16

maendag **deensdag**

28 29

meie week 22 **meie**

Slechte schrievers hebben altied ruzie mit de penne
(et gereedschop krigt de schuld
as d'r wat niet goed lokken wil; Ni'jberkoop)

2012

Werelddag van et niet-roken

woensdag **donderdag**

30 31

meie week 22 **meie**

Et is net een blikken panne, zo waarm en ok zo koold
(hi'j/zi'j is zomar kwaod, mar et is ok gauw weer over;
Oosterwoolde)

2012

Stien van Anne

Veur de kiender: **Vliegbesies (1)**

Hee! Wie lopt daor over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, zicht hi'j zien vrund Freubel zitten. Freubel zit mit de snute boven op een peer bloemen.
'Hey, Freubel!' zegt Frats. 'Wat bi'j' an et doen?'
Mar Freubel zegt niks. Hi'j heurt et niet. Hi'j is vusen te drok doende mit de bloemen. Frats lopt naor zien vrund.
'Miaauw... Wat doej' toch, Freubel?' vragt Frats weer.
'Ah, goeie, Frats. Moej' es kieken. Hier is ien of aander vliegbesien. Ik daenke dat hi'j de bloemen wel hiel arg lekker roeken vint. Hi'j vligt de hieltied henne-weer. Somstieden kropt hi'j hielemaole naor binnen. Kiek mar.'
Frats zocht naor et vliegbeest. Oja, daore. D'r kropt krek een geel-mit-zwat besien uut een mooie bloeme. Bzzz. Daor gaot-ie.
'Hee, ie jaegen 'm vot! zegt Freubel een betien verdrietig.
'Die komt vast wel weeromme. Of iene van zien vrunties.' zegt Frats.
'Hoe kuj' dat now weten?' vragt Freubel.

Lees veerder op et volgende blattien

Stien van Anne

Veur de kiender: **Vliegbesies (2)**

'Dat was een bi'je. En die haelt lekkers uut de bloemen.'
'Lekkers...?' vragt Freubel, wiels hi'j verbaosd naor de bloeme kikt.
'Ja. En now brengt hi'j et naor zien huus, de bi'jekörf. Hi'j vertelt zien vrunties waor al dat lekkers te vienen is en dan maeken de bi'je en zien vrunties d'r hunnig van.
'Hmhm,' zegt Freubel, mar hi'j moet d'r wel evenpies over naodaenken.
'Bzzz,' heuren de beide katten dan.
'Daor hej'm weer,' zegt Frats.
'Bzzz.'
'En zien vruntien,' zegt Freubel. 'D'r zit hier dus lekkers.' En hi'j duukt weer mit de snute in de bloemen.
'Pas wel op dat ze je niet stikken, Freubel! Aj' te dichtebi'j kommen, wo'n ze bange en prikken ze je zo in de snute. Daenk d'r mar omme.'
'Own.' Freubel dot rap een stappien naor aachter. 'Ik geloof da'k mar es op zuuk gao naor lekkers veur mi'j. Tot kiek es!'
'Vertel ie 't me aj' wat vunnen hebben? Krek as de bi'jen?' lacht Frats. 'Tot kiek es!'
Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waor zol hi'j hennegaon. Toch zels mar lekkers zuken? Tot kiek es, Frats!

Zunne op 05.25, zunne onder 21.51
Zommermaond

vri'jdag 1 juni

zaoterdag 2 juni

week 22

Et is me gaans egaol
(et is me allemaol etzelde,
et maekt me niet uut; verspreid)

2012

Trinitatis (prot.)
Heilige Drie-eenheid

zundag 3 juni

Volle Maone 13.12

maendag 4 juni

week 22/23

Hi'j is zo slecht as ketoen van ien cent de elle
(Scharpenzeel)
...twie cent... (Blesdieke)
...drie cent... (Wolvege)

2012

Uut De Ovend, jaorgang 9, nr. 1

Peter de Vries

De pette of (1)

An et aende van Scharpenzeel op Spanghoek woonde mien grootvader van vaders kaante. Die grootmoeder he'k nooit kend. Opa hadde een harbarge op die hoeke (kefé 'De Veehaandel'). Vleden zaoterdag he'k d'r nog west. Vanbinnen was et zo veraanderd, dat ik wodde op slag doodonwennig. Van schrik he'k een borrel neumen, wa'k aanders niet vaeke doe a'k mit de auto op pad bin. De oolde bedsteden in de grote kaemer weren d'r uutsleugen. Et was now een bar. Daoromme mar gauw weeromme naor de tied vlak veur de Eerste Wereldoorlog.
Vroeger wodde d'r ienkeer winters kemedie geven in de harbarge van Opa. Daor was naachtvergunning veur neudig. Om die te kriegen gong Opa in et zundagse pak mit de gerute pette op naor de burgemeester (Van Nijmegen Schonegevel). Now hadde Opa iene rere kwaole, hi'j was wat iedelig. Zo vlogge as hi'j kon, gong hi'j bi'j de burgemeester naor binnen. Nao wat gewone daegelikse praot vreug de burgemeester waor as Opa veur kwam.

Lees veerder op et volgende blattien

Peter de Vries

De pette of (2)

Opa dee zien bosschop en doe vreug de burgemeester of Opa zels ok tenielspeulde. Opa, die et nog niet in de smiezen hadde, gong wat om de vraoge henne en zee dat hi'j daor gien tied veur hadde. De burgemeester bleef deurvraogen. 'Stel dat jow wel tenielspeulden, hullen jow dan de pette op of zetten jow die dan of?'
Opa verscheut van kleur. Hi'j hadde zien pette de hieltied op 't heufd hullen. Opa leut him liekewel niet uut et veld slaon en zee prompt: 'Now burgemeester, dat zit zie zo: a'k een boer speulen mos dan hul ik mien pette op. A'k een heer speulen zol, dan zette ik de pette of.'
Naor Opa vertelde koj' de burgemeester buten heuren lachen.

Wereldmilieudag

deensdag **5** **juni**

woensdag **6** **juni**

week 23

Hi'j het ze aachter de elletakken
(aachter de ellebogen; Donkerbroek, De Fochtel)

2012

Zunne op 05.20, zunne onder 21.57

donderdag **7** **juni**

vri'jdag **8** **juni**

week 23

Ze bin mit zien elvenen
(et is elf ure op 'e klokke; Ni'jberkoop)

2012

Harmen Houtman

Klimdune Schoorl

Op een baankien
an de voete van de mooie
klimdune in Schoorl docht ik an
de schoelreisies van eertieds. Drae-
vende in een giezelvaort naor beneden.
Zigzaggende soms, vaeke in iene rechte lijn,
of rollende op 'e zied deur et rulle zaand. Haost
zonder te stoppen. Niet bange om te valen, want d'r was
niks vertrouwder as dat zaachte, gele zaand. Zo vertrouwd en
meer as vuuftig jaor leden. Mien leven is zó vlogge an me veurbi'j-
goesd as de loop van de kiender die tiedloos deur disse heugenis draeven.

Sjoukje Oosterloo

Gelokkig mittenneer

Reboelie maeken over wie as d'r an de beurt is om te stofzoegen of te schottelwasken? Moej'm beslist niet doen!
Aj' mit je beiden de boel oprumen en schonemaeken zal dat je hiel gelokkig maeken, zeggen ze. Meensken die d'r onderzuuk naor daon hebben, hebben disse ontdekking an de grote klokke hongen. Hoe ze dat weten zeggen ze niet, mar schienber spreken ze uut eigen onderviening. Zo kan ieder stel dat gelokkig blieven wil d'r mar nosie van nemen. Dus stellen, luuster goed naor disse geleerden! Aj' et huusholen mit je beiden doen, bi'j'm gelokkiger as stellen die dat niet doen!
Hoe zit et dan mit et stel waorvan de vrouw heur man niet in de keuken hebben wil omreden hi'j et heur niet naor de zin dot? Me donkt zi'j blieven gelokkiger as ze ieder op heur eigen gerechtighied blieven! Zie ik et now verkeerd of bin ik hier niet geleerd genoeg veur? Jow miening kuj' mailen naor: gelokkig@dom.com.

zaoterdag **zundag**

9 juni

week 23

10 juni

Hi'j is in de schulpe kreupen
(hi'j is meenskeschouw; Noordwoolde)

2012

Laeste Kertier (maone) 12.41

Internationaole Dag tegen kienderarbeid

maendag **deensdag**

11 juni

week 24

12 juni

Ie moe'n de schure bi'j et huus laoten
(ie moe'n niet overdrieven; Steggerde)

2012

Spreuken en gezegden (optekend) deur Klaas Boersma

Ie moe'n nooit in een vlekke beginnen te wrieven

Aj' zels de weg niet weten kuj' die ok niet uutleggen an een aander

Veur ieders behoefte is d'r genoeg op 'e hiele wereld, mar niet veur ieders ***hebzucht***

Haost iederiene het wel wat, mar aj' niks hebben hej' ok wat

Aj' jow verlangen verminderen, hej' ok minder zorgen

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. .	Stellingwarver klaank
. . .	diel van o.e. een kaaste
. . . .	leeg, onbegruuid
. . . . .	diel van et lichem
. . . . .	soort stof
. . . . . .	beklag doen

woensdag **donderdag**

13 juni 14 juni

week 24

Hi'j trekt een gezicht as een bok die sefraon vret
(Buil)

2012

Zunne op 05.18, zunne onder 22.02

vri'jdag **zaoterdag**

15 juni 16 juni

week 24

Ik heb een knappe segare had
(ik heb aorig kritiek had; Oosterwoolde)

2012

Uut De Ovend, 1977, nr. 6

A. Nijholt-Siegersma

Verstanige Jan

Jan hadde op een keer een klein zussien kregen. Hi'j was daor slimme wies mit. 't Wil ok nog wel es wezen dat as d'r een twiede bi'jkomt en de eerste op 't twiede plak zet wodt, dat zoe'n iene wel es rere fratsen uuthaelt. Reer praot hebben, in de broek pissen en zok soorte dingen. Mar dat was bi'j Jan niet et geval. Hi'j was haost niet bi'j de wiege weg te slaon.
Zien heit wol wel es weten wat d'r zoal in et joongien ommegong en hi'j zee tegen Jan: 'Moej' es luusteren jonge, d'r is een meneer west en die wol jow zussien kopen. Hi'j wol oons honderd gulden geven. Mi'j donkt, dat mossen we mar doen, dan konnen wi'j daor veur jow wel wat moois veur kopen, waor aj' misschien veul meer an hebben. Hoe daenk ie daor over, Jan, zullen wi'j dat mar doen?'
Jan ston wel wat verbaosd te kieken, mar hi'j zee niks. Op 't lange laeste zee hi'j: 'Laoten wi'j et zussien mar holen, Heit.'
'Hool ie dan zoveul van jow zusssien, daj' ze veur gien honderd gulden kwiet willen?' vreug Heit weer.
'Och,' zee Jan, 'ze is nog zo klein, over een jaor is ze veul zwaorder en dikker en dan geft die meneer misschien honderdvuuftig of nog meer.'

Uut De Ovend, 1979, nr. 3

Vrouw Bult-Buldstra

Verduusteren 1940-1945

In de oorlogsjaoren mos alles verduusterd wodden. De overkommende tommies (vliegtugen) mossen niks gien lochten zien kunnen, as et duuster was, iederiene mos him d'r an holen. D'r ston starke kontrole op deur de pelisie. Aovens de blienen of gedienen potdichte. Mar 't was muuilik om de stallen en buterhokken goed duuster te kriegen. Mar op een heldere zommernaacht wodden wi'j uut bedde klopt deur de kaampbewaeker. Wi'j woonden doe bi'j kaampen, zie. Now was die bewaeker niet zo groot van stok, mar wel dapper, heur. Een bolle die an de stikke ston op een kaampien laand bi'j huus was losraekt en gong d'r vandeur, op reize naor 't Fochtelervene. Wi'j d'r mit zien drienend aachteran, tot wi'j him weer te pakken kregen. Doe weer op huus an en de potstal in. Onder de bedrieven deur wodde de vleermoeslanteern opsteuken, mar verduusteren was d'r iniens niet zo gauw bi'j. Onderwiel de knecht een peer touwen opzuken mos, scheuten twie pelisies de stalbaander binnen, die kwammen op 't locht of. Now, et was om te schrikken, zo midden in de naacht en onder oorlogsomstanigheden. Et gebeurde doe wel in die jaoren dat d'r stille slaacht wodde. Mar deur et uut te leggen snapten ze et wel, daj' et vee zomar niet loslopen laoten konnnen en dat wi'j zo gauw niet an veerduusteren dochten. De pelisie is doe mar weer ofzakt, en wi'j bin de bedstee mar weer indeuken, mar wi'j weren de slaop aorig kwiet. Dat hej' as ze je zo opdraeven laoten in de naacht.

Vaderdag

zundag **17** **juni**

maendag **18** **juni**

week 24/25

Een oolde kan beter tien kiender onderholen,
as tien kiender een oolde
(Ni'jberkoop)

2012

Ni'je Maone 17.02

deensdag **19** **juni**

woensdag **20** **juni**

week 25

Wat et oge niet zicht, let et hatte niet
(Oosterwoolde)

2012

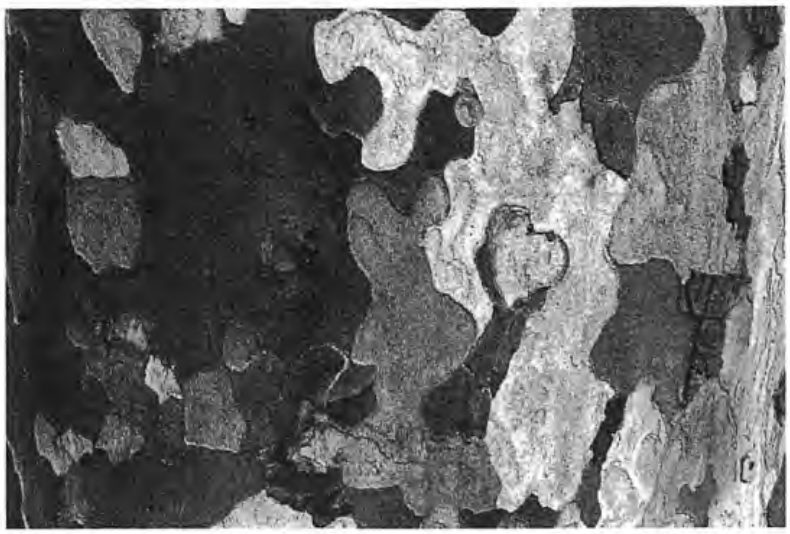

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De plataan

De plataan is wat een butenbientien in de Stellingwarven en heurt feitelik thuus om et Middelaanse zeegebied henne. Ok de kestanjeboom komt oorspronkelik uut dat gebied, mar die vien ik persoonlik hier beter in et laandschop passen as de plataan. Et bin eigenlik stadsbomen, want ze kun goed tegen bestraoting en vieze uutlaotgassen.
De plataan kan veural in parken een hiele joekel wodden en vaalt et meerst op deur zien schilferige baast. An de Heufdweg in Ni'jhooltpae staon ok nogal wat ooldere exemplaoren in de wegbaarm, mar om de ien of aandere reden (ze staon misschien te vule op 'e wiend) staon die d'r wat suterig bi'j. Veur et huus Lindenoord in Wolvege staot ok een mooie, oolde plataan midden in de steenzeplaanten. Ok wodt de plataan krek as de liendeboom wel es leided mit paolen en draod, om d'r een soort zunneschaarm van te maeken op pleinen en markplaetsen.

Begin van de zoemer 01.09 M.E.Z.T. Zunne op 05.19, zunne onder 22.04

donderdag **21** **juni**

vri'jdag **22** **juni**

week 25

Hi'j dot wat nochter an, mar hool him in de gaten
(een betien onneuzel; Steggerde)

2012

Sint-Jansdag

zaoterdag **23** **juni**

zundag **24** **juni**

week 25

Zeggen is niks, mar doen is een ding
(Oosterwoolde)

2012

Uut een vremde lettertuun

In et jaor 1986 verscheen *Uut een vremde lettertuun.* Et gong om een speciaol themanommer van et Stellingwarver tiedschrift *De Ovend*, die keer was et thema 'vertaelen'.
In dit biezundere nommer staon vertaelings uut et Nederlaans, Drents, Duuts en Platduuts. Iene die an *Uut een vremde lettertuun* mitwarkte was Johan Veenstra. Hi'j vertaelde o.e. drie gedichten van de Platduutse Greta Schoon, zi'j was iene van de beste dichteressen ooit uut et Nedersaksisch taelgebied. De drie gedichten bin opneumen in *Kuckucksömmer* uut 1977, in 1981 kreeg Greta Schoon de Klaus Groth-Preis veur die dichtbundel.
Et is niet makkelik om de gedichten van Greta Schoon uut et Platduuts te vertaelen. Heur gedichten zonder riem beginnen te leven deur et bruken van hiel eigen woorden, deur beelden en ritme. Beelden die Greta Schoon vaeke bruukte in heur gedichten bin bloemen en voegels: vaeke rooie bloemen en witte doeven. En: ies en koolde, vervremding. Vervremding tussen de meensken onderling en tussen de meensken en de netuur. En de macht en onmacht om daor wat an te doen.
Johan Veenstra vertaelde liekewel de drie gedichten van Gretha Schoon op een veurtreffelike wieze: de gedichten vertellen in geef Stellingwarfs percies dat wat Greta Schoon d'r in heur prachtige Platduuts mit bedoelde.
Op et volgende blattien is et eerste van de drie gedichten te lezen, laeter in et jaor kommen jim ok de ere twieje integen.

Uut: *Uut een vremde lettertuun*, et vertaelnommer van De Ovend, 1986

Mar we zi'jen stiekels

We hebben hanen kregen
om rozen te plaanten,
mar we zi'jen stiekels...

We hebben woorden kregen
om broggen te bouwen,
mar we zwiegen.

We hebben deuren kregen
om ze los te zetten.,
mar we
sluten oons op.

Greta Schoon, vertaeld deur Johan Veenstra

Preenses Alexia (2005)

maendag **deensdag**

25 juni — 26 juni

week 26

Laot je gien oren an de kop ni'jen
(laot je niks wiesmaeken; De Blesse, Peperge)

2012

Eerste Kertier (maone) 05.30

woensdag **donderdag**

27 juni — 28 juni

week 26

Hi'j het de kop dikker as de nekke
(zo dikke is hi'j; Buil, Wolvege)

2012

Gerrit J.H. Hof

Nonnegien (Nonnetje)

Mannegien boven, vrouwgien onder

Et nonnegien is de kleinste zaegbek, een betien groter as de wintertaling, mit een kotte snaevel en een steil veurheufd. Ze bin aorig schuw. Et mannegien is wit mit fiene zwatte lijnen op de aachterkop en ziedkaante van de bost, de flaanken bin lochtgries marmerd, de maantel is zwat. De kruunveren vormen een kuifien die onder et baltsen opricht wodt. Et wiefien is wat kleiner mit bruungrieze bovendielen en flaanken en een roodbruune kruun, aachterkop en nekke. De nonnegies verlaoten heur bruudgebieden in de noordelike waeterrieke bossen van Noord-Zweden tot Siberië in september, en trekken dan langs de kusten van de Botnische Golf en de Oostzee naor oonze regio waor ze dan an et aende van oktober en november ankommen. Et nonnegien drift hoge op et waeter en duukt vaeke en vlogge, et eten bestaot uut vis. Zoemers leven ze veural van insekten en insektelarven. Et bin echte wintergaasten en mit de waetervoegeltellings zien we elk jaor wel een tal in de Braandemeer en Poolder Ooldelaemer. In de Rottige Miente langs de Spanghoekweg bi'j de kanoroute ziej' ze vaeke tegere mit grote zaegbekken.

Uut De Ovend, 1980, nr. 4

Wube Lamers van de Kuunderwal

De knecht en de grieze kri´je
(Een volksverhaeltien)

D'r is nog een oold verhaeltien over een grieze kri'je. Dat is ongeveer zo. Een aarme boer hadde een knechien. As 't haast wodde, begonnen de koenen minder melk te geven, en 't wodde dan ok wat krapper mit de centeraosie. Dan was et weer zunig en zo naor de winter. Mar 't was een lieperd, dat boertien, en op een keer zee hi'j tegen et onderknechien: ''t Is haost tied dat de grieze kri'jen kommen. As ie iene zien, wo'k wel daj' dat even tegen mi'j zeden!' Et knechien begreep d'r niet vule van, mar dochte: misschien krieg ik wel wat van de boer as ik iene zie en him dat dan gauw vertelle. Hi'j keek iewig uut as hi'j an 't knolleplokken was op 'e bouw, en ja heur, op een morgentied streek d'r een grieze kri'je daele op de roggeakker. As de duvel gong et knechien naor de boer en vertelde him dat gauw. Die gong veur et fesoen toch nog even mit en zag ok dat et waor was en zee: 'Now, mien jonge, now moej' begriepen, as de grieze kri'jen d'r binnen, dan wodt et gauw winter, en dat betekent mit negen ure gien brogge meer bi'j de koffie, daor moej' mar op rekenen.'
Et knechien verscheut van kleur en begreep mar al te goed dat de boer him weer te liep of west hadde en hi'j kreeg ok inderdaod een brogge minder.

Zunne op 05.22, zunne onder 22.03

vri'jdag **zaoterdag**

29 **30**

juni week 26 **juni**

Zo et heufd dri'jt, moet de nekke him wenden
(De Fochtel)

2012

Hujmaond

zundag **maendag**

1 **2**

juli week 26/27 **juli**

Dat is een vervelende siepeltriene
(een zeurderig vrommes; Wolvege)

2012

Otto, heer van Buil
deur: Frank Spijkers

Een pottien schaeken 2

Uut De Ovend, 1979, nr. 1

Vrouw J. Hoogenberg

Mit de snikke naor Assen in 1910 (1)

De tieden bin al veraanderd bi'j vroeger. As de kiender now zundags thuus west hebben uut Assen en ze bellen binnen et half ure al op dat ze goed overkommen binnen, is dat al aanders as daj' vroeger naor Assen gongen. Dan mos ie mit de snikke, dat was een veeboot mit een peerd d'r veur te trekken. Et peerd kwam in de liende en dan sukkelde et vot. D'r weren van die varken- en schaopestekken boven op et dek. Mar d'r konnen ok meensken mit, veur plezier of zo een dag naor Assen toe. Zodoende gongen wi'j ok een dag mit Mem mit de snikke henne. D'r gong ok een buurvrouw en een buurmaegien mit. Et buurmaegien heur heit hadde heur roem geld mitgeven, zee ze, want heur heit had zegd, dat hi'j niet hebben wol dat ze op schobberdebonk leven mos die dag.
Now eerst over de reize. Morgens om vier ure mossen wi'j al van bedde om om een uur of vieve in Appelsche te wezen. Daor lag de snikke van Hoogenberg, en wi'j mossen uut Venekoten eerst lopende naor Appelsche. D'r gongen ok veekooplu mit. Mien ooldste zuster heur ni'je hoetien wi'jde of en kwam in de varkenhokken te lane. De varkens hebben heur mooie stronen hoetien an fladden trapt. Ze zegt dat ze et opvreten hebben. Ze het zo goeld, want doe mos ze mit et blote heufd naor Assen. 't Was haost schandaolig, vun Mem.

Lees veerder op et volgende blattien

Volle Maone 20.52

deensdag **woensdag**

3 **4**

juli week 27 **juli**

Siepelsop mit zoere proemen
(wodt wel zegd as antwoord op de vraoge wat d'r an waarm eten op 'e taofel komt; De Haule)

2012

Zunne op 05.28, zunne onder 22.00

donderdag **vri'jdag**

5 **6**

juli week 27 **juli**

Daor zoj' singeliers van wodden
(gek; Ni'jberkoop)

2012

Vrouw J. Hoogenberg

Mit de snikke naor Assen in 1910 (2)

Doe we dan tegen de middag in Assen ankwammen gongen wi'j mit Mem en de buurvrouw de stad in. Wi'j weren al bange dat wi'j de boot niet weer vienen konnen. Wi'j hebben doe een posien deur Assen kuierd en nog even in een winkel west om wat veur oons te kopen. De nekke dee oons zeer van et in de hoogte kieken tegen die hoge huzen op. Zo hoge hadden wi'j ze niet eerder zien. Wi'j weren allienig mar in Langedieke west.
Doe wi'j de snikke dan mit wat omwegen weer vunnen, mossen wi'j ok al weer naor huus. Et peerd kwam weer in de liende en doe gong et weer op Appelsche an. De veekooplu hadden zeker een borrel op, docht Mem, want ze mossen iederkeer bi'j de boot daele spi'jen, dat weet ik nog goed. Dat vunnen wi'j al zo reer, dat gespi'j.
Zo kwammen wi'j dan tegen de aovend weer in Appelsche an. Doe we dichte an Appelsche toe kwammen zette Hoogenberg de hoorn an de mond en toeterde: 'Vrouw Hoogenberg, is de koffie klaor, de snikke komt d'r an!'
Dat was dan de reize naor Assen, de hiele dag onderweg mit de snikke!

Harmen Houtman

De hujwaegen

Een drokke zoemerdag,
de jaoren vuuftig;
boven op vader zien waegen mit huj.
En de tiempaol begint te glieden,
mit et dreugde gele grös
roegele ik naor beneden...

Naachs drome ik van:
een waegen, bestormd
deur roerig volk mit vörken.
Naost me een duvel,
an d' ere kaant een ingel
om me te bescharmen.
Lu op peerden die me
ongetwiefeld bestraffen zullen...

...Mar ginder komt de boer
as redding mit
de lange ledder

Meester Bosch
hoe koj 'dit weten?

(naor 'De hooiwagen' van Jeroen Bosch)

zaoterdag **zundag**

7 **8**

juli week 27 **juli**

Regent et mit Sint-Margriet (10 juli),
dan dreugt et in zes weken niet
(Oolde- en Ni'jlaemer)

2012

maendag **deensdag**

9 **10**

juli week 28 **juli**

Hi'j kan gien trap van een ezel verdregen
(wodt wel zegd van iene die et altied beter mient te weten en opmarkings van aanderen niet verdreegt; Steggerde)

2012

Klaas Boersma

De goechelder

De goechelder leut niks marken,
mar zien truuk vul wel in 't waeter.
Uut de hoge hoed kwam niet de knien,
mar de niet verwaachte dikke kaeter.

Puzeltien

Welke dörpsnaemen bin hier verstopt?

1. Vegen, ik? _____

2. Ni'jer mael _____

3. Ae, hulde! _____

Wereldbevolkingsdag
Laeste Kertier (maone) 03.48

woensdag **11** **juli**

donderdag **12** **juli**

week 28

Wat kan mi'j dat sjatsen!
(wat kan mi'j dat schelen; Blesdieke)

2012

Zunne op 05.35, zunne onder 21.55

vri'jdag **13** **juli**

zaoterdag **14** **juli**

week 28

Elk schot is gien entvoegel
(d'r wodt niet altied raek scheuten, veural: niet elke keer dat d'r vri'jd wodt raekt een vrouw in verwachting; Berkoop)

2012

Verstaand

Ie hebben d'r gien verstaand van wat veur aorige zinnegies en uutdrokkings aj' bi'j et woord *verstaand* in et Stellingwarfs Woordeboek vienen kunnen! Lees mar es mit en *blief d'r even mit je hiele verstaand bi'j*!
Aj' *een verstaand hebben as een ieken stobbe*, dan is dat niet zo best en aj' *meer verstaand om de kop hebben as in de kop* dan bi'j' ok niet al te snugger. As iene argens over praot asof hi'j d'r verstaand van het, dan wodt d'r wel es zegd *Hi'j het d'r liekevule verstaand van as een bolle* (stier) *van de noordsteern.*
Iene die een betien getikt is, het *een bekrompen verstaand*, mar iene die *een groot verstaand* het, now, daor zit et wel goed mit. En, wees gerust, *et verstaand komt mit de jaoren*!

GRAPPIES

Ezel

Jeroen vragt an Tom:
'Vien ie et arg as ik jow ezel nuum?'
Tom antwoordt: 'Ja, netuurlik.'
'En as ik meneer zeg tegen een ezel?' gaot Jeroen veerder.
'Dat hindert niks,' mient Tom.
'Goed,' zegt Jeroen. 'Dag meneer!'

*****

Slakke

'Heit, heit...' ropt Josine onder et eten.
'Hool je now es stille,' zegt Heit.
'Ik zit krek even mit je mem te praoten.
Zo mitien meug ie wat zeggen.'
Even laeter vragt Heit wat Josine zeggen wol.
'Hoeft al niet meer,' zegt Josine.
'Ie hebben die slakke die in et slaod zat now toch al opeten...'

zundag **maendag**

15 **16**

juli week 28/29 **juli**

Eten as een turfgrever
(verspreid)

2012

deensdag **woensdag**

17 **18**

juli week 29 **juli**

Altied in de loege zitten
(in de perblemen, zorgen; Donkerbroek)

2012

De elzenboom

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De elzenboom

De elzenboom is een liefhebber van vochtige grond en op vruchtbere grond kun et nog hiele bomen wodden. An et aende van de verlaanding van petgatten komt de elzenboom volop tot zien recht. D'r ontstaon dan zonuumde elzebroekbossen en dat bin aenlik de ienigste oerbossen van Nederlaand. Deurdat de venige bojem wieke is wi'jen de elzen mit zwaore storms vaeke omme en deur de brummels, wilde frambozen, zoegepap en adderveren wodt et een ondeurdringber bos dat vule op de jungle liekt. In mit naeme de Lendevallei liggen al wat ooldere broekbossen en daor gruuien mooie plaantesoorten en ziej' ok biezundere voegelsoorten zoas de kleine bonte specht, die d'r graeg bruden mag.
De elzenbomen bin in de winter al mooi as de mannelike katties mit lange gele slierten hangen te bluuien. Bi'j de winterdag bin ok de elzenproppen geliefd bi'j zaodeters. Vandaor daj' vaeke hiele klokten sijsies van boom tot boom zien of heuren vliegen.

Begin van de hoonsdaegen
Ni'je Maone 06.24

Zunne op 05.44, zunne onder 21.47
Begin Ramadan

donderdag **19** **juli**

vri'jdag **20** **juli**

week 29

Wat is me dat toch een loekertien!
(een gewiekste, soms een betien gemiene persoon; Else)

2012

zaoterdag **21** **juli**

zundag **22** **juli**

week 29

Hi'j het liever et ei as de doppe
(hi'j het liever van alles et beste; Buil)

2012

Uut: *Een vremde lettertuun*, et vertaelnommer van De Ovend, 1986

Op 'e grundel

Doej' votgongen,
he'k de voegels
loslaoten.
Now is et stille
in mien huus.
Doodstille.

Doej' votgongen,
he'k de lochten
uutdaon.
Now is et duuster
in mien huus.
Koold en duuster.

Doej' votgongen
he'k de deure
op 'e grundel daon
in mien huus.

Greta Schoon, vertaeld deur Johan Veenstra

MOOIE WOORDEN IN ET STELLINGWARFS

druusken – opscheppen, zweren

zaandzwelver – oeverzwaluw

baentiesman – ambtenaar

entepiekeweer – mooi zacht, enigszins regenachtig weer

smikseltien – smeerseltje

keutelhemmelen – kleine klusjes doen (door een oudere man op een boerderij)

eigenwetig – gezegd van iemand die slecht wil luisteren

prikkedille – klein, nietig ding van waarde

zwaarmhuden – bij z'n vrouw blijven, wanneer die moet bevallen

maendag **deensdag**

23 juli — 24 juli

week 30

Een ekstraanten iene
(een bertaolen iene; Wolvege)

2012

Eerste Kertier (maone) 10.56

woensdag **donderdag**

25 juli — 26 juli

week 30

Dat geft wel eigenschop
(is wel logisch; Hooltpae, Ni'jhooltpae)

2012

Uut De Ovend, 1980, nr. 2

Wube Lamers van de Kuunderwal

De verschrikkelike naacht (1)

't Was Berkoper Mark, dat was toegelieke ontspanning veur 't jongvolk, want van alles was d'r te beleven op zoe'n dag. Middags was et al daansen in de beide harbargen, en aovens gong et hielemaole los. Dan kwammen de boeremeiden en knechten en ok de boeredochters en zeunen opdaegen, en et gong op een schotsen en walsen, dat et een lieve lust was. D'r wodde ok wel een borreltien dronken en soms wel es wat te vule. Dan wodden de heufden al wat hieter soms. Om een meid of omdat de iene de aandere onder et daansen bi'j ongelok flink op de snuten van de schoenen trapte, kwam d'r zomar ruzie.
Zo gebeurde et es weer dat een ploegien jonge venten an 't vechten raekte om een klein betien mieningsverschil. D'r begonnen een peer haandtaastelik te wodden! As een sni'jballe gruuide de vechtende mennigte an, en d'r wodden raeke klappen uutdield. De beide dörpspelisies kregen d'r locht van dat et aanders zo vredige gedoe in een oorloggien begon te veraanderen. De gummistok wodde d'r over hullen en d'r wodde ok iene grepen, mar de grootste blispoters wussen weer heimelik te ontkommen. Zoas altied.
Henderk, aanders zoe'n goeie jonge, wodde oppakt en onder de toren stopt. Dat was doe gebrukelik, en 't was doe in die tieden een duuster hokke onder de grond waor een tralieraempien in zat en aanders niks. Nog nooit had Henderk een misdaod begaon, mar ongelokkigerwieze hadden ze him now veur een ruziemaeker ankeken. Daor gong de zwaore iezeren deure dichte; en de pelisie dri'jde et slot knassende omme!

Lees veerder op et volgende blattien

Wube Lamers van de Kuunderwal

De verschrikkelike naacht (2)

't Was now wel uut mit wille maeken en oe here wat zat hi'j now in een lillik hokke opsleuten. 't Wodde naacht en alle geluden van 't feest verstomden mittertied. Soms heurde hi'j de torenklokke slaon. 't Weren al twaelf slaegen; midden in de naacht dus. Een beest schosselde bi'j zien voeten langes. 't Was vast een dikke rotte; een grote karkoele zat weemoedig op een grafstien te zingen; oe-oe-oe! Henderk trilde as een blad an een boom. Hi'j wodde staorigan slaoperig en zonk wel es even weg op 't baankien, dat daor et ienigste meubelstok was. Wat was dat een lange naacht en wat was hi'j bange en wat zollen zien heit en mem wel zeggen dat hi'j niet thuuskwam. Dat spoekte allemaole in zien heufd omme en 't duurde een ieuw, zo lange duurde die naacht.
't Wodde wat lochtig en een haene kri'jde in dörp. Op et pad heurde hi'j voetstappen in 't grint ankommen. De karkedeure wodde eupendaon; en in de gang heurde hi'j sleutels rammelen. De pelisie dri'jde et slot omme en trok de zwaore deure eupen. Henderk veerde op, en was d'r al uut. 'Now as de bliksem naor huus. En daenk d'r omme dat ie niet meer vechten, mannegien, want dan kom ie d'r wéér in!' Dat was de straf en een perces verbaol wodde d'r niet opmaekt. As de bliksem zocht hi'j zien fiets op, en maekte dat hi'j thuus kwam.
Veur zien volk wol hi'j et gien woord hebben dat hi'j onder de toren zeten hadde, en bedocht een andere uutvlocht mit een leugentien. 't Was 't veurnaemste dat hi'j weer thuus was en zien mem was ál zo bliede. Mar nooit in zien leven zol him die verschrikkelike naacht vergeten daor in die karker onder de grond.

Zunne op 05.54, zunne onder 21.37

vri'jdag **zaoterdag**

27 juli — 28 juli

week 30

D'r gien loer an vienen
(d'r niks an vienen; Hooltpae)

2012

zundag **maendag**

29 juli — 30 juli

week 30/31

Ik kan ontholen van twaelf ure tot de middag
(ik kan slecht ontholen; Ni'jberkoop, Noordwoolde)

2012

Gerrit J.H. Hof

Pielkestat (Pijlstaart)

Mannegien pielkestat

De pielkestat is wat groter as de wilde ente. Et is een elegaante ente mit een lange slaanke nekke, een ronde kop en een lange sierlike grieze snaevel. Et mannegien het een sukelaobrune kop mit een briede witte strepe langs de nekke naor beneden. Et lichem is fien gries baandeerd, et het een geelachtige aachterflaank en een zwatte onderstat. De stat zels is zwat mit wit, de middelste statpennen bin verlengd. Et wiefien is bruun gevlekt, et het de stat kotter as et mannegien, mar wel puntig. De pielkestat et grondelend en et voer bestaot uut alderhaande plaantaordig en dierlik materiaol. Jaorliks overzoemeren hier wel inkelde peren die bruden, en jongen grootbrengen o.e. in de Workemerbutenwaard. Et nust wodt op de grond bouwd onder begruuiing. De meerste pielkestatten bin hier van oktober tot meert en kommen van Finlaand en Ruslaand. Daor bruden ze in natte gebieden mit ondiep waeter in grösachtige en eupen gebieden. Hier overwinteren ze op groot eupen waeter in et Lauwersmeer en de Oostvaardersplassen. Mit de waetervoegeltellings in de Braandemeer zien we ze ok wel es in de petgatten. Mar in de Rottige Miente bi'j de Driewegsluis in de petgatten bin ok elk jaor wel inkelde tientallen te zien.

Harmen Houtman

Wiend van veraandering

Op 2 augustus 1990 weren wi'j aovens in et Gorki-park in Moskou, waor we naor een cirkusveurstelling gongen. Et was een feestdag veur et leger. D'r leupen allegeer feestvierende, dronken en haandtaastelike matrozen omme. Ze dreugen kotte blauwwitstreepte T-shirts, waor heur spierballen en tatoeages goed in uutkommen mossen. Pattie sprongen de viever in.
Daor docht ik an bi'j et liet 'Wind of change' van de Scorpions. In et liet komt dat Gorki-park veur. Et gaot over veraanderings in de wereld. Ik heb et zo vaeke heurd en wol et es vertaelen in et Stellingwarfs. Misschien vuulden die soldaoten al een betien de Perestrojka die d'r an zat te kommen.

Op et volgende blattien is die vertaeling te lezen.

deensdag **31** **juli**

week 31

woensdag **1** **augustus**

Ie kun ok niet langer ontholen
as tussen de eerpels en de bri'j
(slecht ontholen kunnen; Buil)

2012

Volle Maone 05.27

Zunne op 06.05, zunne onder 21.26

donderdag **2** **augustus**

week 31

vri'jdag **3** **augustus**

Hi'j is de duvel ontkreupen bi'j lochtschoondag
(hi'j is slim liepe; De Hoeve, Steggerde)

2012

Harmen Houtman

De wiend veraandert

Ik volgde de Moskwa
naor et Gorky-park,
luust'rend naor: 'De wiend veraandert'.
Een augustusnaacht
een soldaotegroep
luust'rend naor: 'De wiend veraandert'.

Wereld wat woj' klein,
daenk je toch es in
weer dichter bi'j mekeer, as breurties (zussies).
De toekomst wi'jt oons toe
- ik vuul et overal -
kiek toch es: 'De wiend veraandert'.

Breng me naor et wonder op een tiedstip
in een mooie naacht,
waor de kienderties van morgen in een droom
zien: 'De wiend dri'jt omm".

Kuier op 'e weg
daenkend an eerder
braan die heug'nis op, veur altied.

Die wiend van straks blaost flink
in et gezicht van tied.
As een stormwiend lödt hi'j had,
de klokke van de vri'je geest.
...En jim balalaike zingt
wat mien gitaar now speult.

(Vertaeling van 'Wind of change' van de Scorpions)

Sjoukje Oosterloo

Opholen

Een stokmennig daegen leden las ik in de kraante:
Roken is dodelik!
Ik bin votdaolik opholen mit roken!!

Eregister las ik in de kraante:
Drinken is dodelik!!
De ere dag bin ik votdaolik opholen mit drinken!

Gister las ik in de kraante:
Seks is dodelik!!!
Vandemorgen heb ik me veurneumen:
Ik stoppe mit lezen!!!

zaoterdag **zundag**

4 **5**

augustus week 31 **augustus**

Een gezicht van drie daegen onweer
(een kwaoie gelaotsuutdrokking; Buil)

2012

maendag **deensdag**

6 **7**

augustus week 32 **augustus**

Ik zal je de rogge opmeten mit de ellestok
(een pak op 'e huud geven; Oosterwoolde)

2012

GRAPPIES

Zalve

Josine moet van heur mem naor de drogist om een zalfien op te haelen.
As de drogist vragt om welk zalfien et gaot, zegt ze verlegen:
'Ik weet niet meer percies hoe et zalfien hiet, mar ik weet wel dat d'r methylamminozolaponalolzuurdimethylnyraat in zit.'

*****

Pleisters

De mem van Tom vragt an zien heit een schilderi'je op te hangen.
Mar Tom zien heit is niet zo handig.
Tom zien mem vertelt dat de haemer in de keukenlae ligt en de spiekers in een bakkien d'r onder.
'De pleisters zitten in et medesienekassien,' zegt ze d'r veur alle zekerhied aachteran...

Freddie de Vries

Wie de balle kaetst...

Een kroeg geft altied een flutte leven in een dörp. Zonder kroeg en schoele hael ie de ziel uut een saemenleving. In zoe'n dörpskefé bin de jaorlikse vergeerderings van alderhaande verienings en meerstal is d'r ok wel een biljatverieningen geregeld is d'r klaoverjassen of schutjassen. Netuurlik is et ok gezellig om zo now en dan een biertien of een borreltien te kopen mit wat maoten. Meerstal gaon hier ok de eerste ni'jgies en roddels over de tonge, mar dat heurt ok bi'j et dörpse leven. Zo now en dan maek ie ok wel es verrassende dingen mit en ien van die verhaelen za'k jim even vertellen. Henk Buist, een bekende verschiening in et Hooltpaeïnger kroegleven hadde an een peer jongen verteld dat ze bierdoppen speren mossen, want et was veur een goed doel. Nao een peer maonden kwammen de jongen vol trots mit twie jutezakken graotvol mit bierdoppen et kefé binnen. Henk keek es vremd op-en-daele en nam nog gauw een flinke slok van zien flessien bier. 'Asjeblieft,' zeden de jongen tegen Henk, 'en wat veur goed doel kuj' d'r now mit helpen,' vreugen ze beni'jd. Henk lachte en zee: 'Now, daor maeken ze valhelmpies van, veur de kiepen van Maotman.' De jongen stonnen d'r sneu op wiels de ere kroeggangers et lachen niet inholen konnen.
De volgende morgen om zes ure heurde Henk allemaol geroezemoes butendeure en keek deur et slaopkaemerraem naor buten. Daor zag hi'j dat de beide jongen de jutezakken vol mit bierdoppen bi'j him in de tuun leegschudden. Daor was hi'j mooi klaor mit. Duzenden bierdoppen lagen her en der verspreided in de tuun. As de wiedeweergao reup hi'j zien beide zeunen en zee dat ze elk vuuf gulden kregen as ze de doppen zo gauw meugelik, veurdat de buren et ontdekten, oprumen zollen. Tegen achten was de tuun redelik schone, mar jaoren daornao kwammen d'r nog altied doppen in de grond naor boven en het Henk zodoende nog jaoren plezier had van disse stunt!

Laeste Kertier (maone) 20.55

woensdag **donderdag**

8 9

augustus week 32 **augustus**

Die knollen wil eten moet Sint-Laurens niet vergeten
(rond die tied, 10 augustus,
moe'n de knollen zi'jd wodden; verspreid)

2012

Zunne op 06.16, zunne onder 21.13

vri'jdag **zaoterdag**

10 11

augustus week 32 **augustus**

Spuit elf geft (ok) modder
(een grote mond hebben, mar niks bi'jdregen; Else, De Hoeve, Ni'jtriene, Ni'jberkoop, Oolde- en Ni'jlaemer)

2012

Spreuken en gezegden (optekend) deur Klaas Boersma

Et leven is een pikdonkere kelder, waor we op 'e taast dingen in ontdekken, mar niet weten wat d'r nog overblift

Et leven is een uut de haand lopen hobby

Et leven is veur mennigiene een bouwdeuze waor verscheidene blokkies uut missen

Et leven is et tegenovergestelde van de dood en soms nog arger

Et leven is een peerdemiddel dat oons ien keer toediend wodt

Uut: *Een vremde lettertuun*, et vertaelnommer van De Ovend, 1986

Op 'e grieze stienen

Doe et zoemer was,
he'k
de mure
tussen jow huus
en mien huus
niet zien...

D'r weren seringen
en kiewietskoppen,
anjers
en vuurdoorns.
En d'r zongen voegels
veur jow deure
en mien deure.
Doe et zoemer was.

Mar now
is 't winter.
D'r gleenstert riep
op 'e grieze stienen.

Mar doe 't zoemer was,
he'k
die mure
niet zien.

Greta Schoon, vertaeld deur Johan Veenstra

zondag **12** **augustus**

maendag **13** **augustus**

week 32/33

Hi'j kan riemen as Pieter Siemen
Der Izzerd

2012

Maria Hemelvaort (r.k.)

deensdag **14** **augustus**

woensdag **15** **augustus**

week 33

Hi'j had hiel wat in de snapperd
(hi'j had een grote mond, mar durfde niks; Steggerde)

2012

Otto, heer van Buil
deur: Frank Spijkers

Et geheime waopen

UUT DE STELLINGWARVER NETUUR

Klokheide

Klokheide is de Stellingwarver naeme veur de *klokjesgentiaan.*
Vroeger kwam dat prachtig blauwbluuiende plaantien hier bi'j omme aorig algemien veur.
Tegenwoordig is et, jammer genoeg, een zeldzeme en daoromme bescharmde plaante.
Ie zaggen de klokheide veural in de heidevelden.
Hiel vroeger zol de klokheide bruukt wezen as geneesmiddel bi'j longziekten en aandere, besmettelike ziekten. Mar ok aj' bi'jveurbeeld beten of steuken weren deur vergiftige dieren!
De klokheide bluuit in disse tied van et jaor.
Op wat ooldere heidegronden kuj' ze hier en daor nog bluuien zien, o.e. op 'e Miente bi'j Noordwoolde.

Zunne op 06.27, zunne onder 20.59
Ni'je Maone 17.54

donderdag **16** **augustus**

vri'jdag **17** **augustus**

week 33

Et was in een hap en een snap gebeurd
(in een ommezien; Spange)

2012

Aende van de hoonsdaegen

zaoterdag **18** **augustus**

Begin Kattedaegen

zundag **19** **augustus**

week 33

Die mag zien snaevel graeg overal in stikken
(die bemuuit him graeg overal mit; Berkoop)

2012

De liendeboom

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De liendeboom

De liendeboom kan uutgruuien tot een hiele grote boom. Ze kun ok ommeraek oold wodden en as ze een betien gezond blieven alderdeegst wel tot over de duzend jaor. In de dörpen ziej' vaeke leilienden staon die vroeger bedoeld weren as zunneschaarm. Ze mossen dan elk jaor wel knipt of knot wodden. Soms wodde dat wel vergeten en dan ziej' vaeke liendebomen mit een stok of wat opgaonde dikke takken.
Vandaege-de-dag wo'n d'r weer veul leilienden anplaant, mar dan meer veur de sier. Beroemd bin de liendebomen ok vanwegens de iemkers die heur bi'jen vliegen laoten as de liendebomen bluuien en daor laeter de lekkerste liendeboomhunning van slingeren.
Et kun bi'jtieden schitterende bomen wodden. Zo staot d'r tussen Hooltpae en Ni'jhooltpae an de Heufdweg een monementaole briede liendeboom mit vier stammen. Ok in dokter Wouda's tuun naost et Van der Sandeplein in Wolvege staot nog een grote beeldbepaolende boom mit een riek verleden.

Aende Ramadan - Sukerfeest

Aende Kattedaegen

maendag

20

augustus

week 34

deensdag

21

augustus

Gauw even mit een grauw en een snauw eten
(hadde eten; Ni'jberkoop)

2012

woensdag

22

augustus

week 34

donderdag

23

augustus

Die is d'r tussenuut sneden
(d'r vandeur gaon; Ni'jhooltpae)

2012

Uut De Ovend, 1977, nr. 1

Klaas van der Weg

Een lappiespoezenverhael (1)

Ik bin wies mit katten. Meerstal hebben we d'r een stok of vufe, in de regel allemaole driekleurigen. Ze wo'n ok wel lappiespoezen nuumd. Ik kan gien katte veurbi'jkommen, of ik praot wel even tegen him. Mien vrouw zegt wel es tegen me: 'Wat praot ie toch mooi mit de katte omme, dat doej' nooit zo tegen mi'j.' Dan zeg ik tegen heur: 'Ja mien maegien, et praot zo makkelik tegen een katte, ze praoten je nooit tegen. Ze stikken drekt de stat in de hoogte en beginnen te spinnen. En ze zeggen nooit tegen je van: Klaas, wat hej' weer een pepierrommel op de schostienmaantel liggen. Now, zoks moej' toch in zokke beesten warderen.'
Mar et katteleven gaot tegenwoordig niet over rozen, veural niet aj' an een drokke verkeersdiek wonen. Ze reden laestdaegs twieje in iene weke dood. Prachtige glaanzende lappiespoezen liggen dan zomar dood bi'j de weg. Wat heb ik al een katten begreven moeten, en elke keer vien ik et weer slim begrotelik.
We hebben de katteziekte ok wel es onder de katten had. Aj' daor niks an doen, gaon ze d'r an. Een jaor of wat leden lag iene van oonze katten ziek in de stal. Mien buurman kwam bi'j me om melk, hi'j keek et zieke kattegeval es an en doe zegt hi'j tegen mi'j: Aj' die katte holen willen, dan zuj' d'r mit naor de veearts moeten.'
Ik zegge: 'Ja, dat zal moeten, mar now is de veearts ok nog krek mit vekaansie, dan za'k hielemaole naor De Kuunder moeten.'

Lees veerder op et volgende blattien

Klaas van der Weg

Een lappiespoezenverhael (2)

Onder melken kuj' altied mooi prakkeseren, want melken, ok al doej' et mit de haand, et gaot automatisch, dus ikke prakkeseren, en zo opiens scheut me een idee deur 't heufd. Ik hadde in die tieden bronchitis had en ik hadde alle penneselienekapsules niet opbruukt. Ik reup mien jongste zeune, ik zegge tegen him: 'Hool die zieke katte es goed vaaste, en doe him de bek eupen.' Ik drokte him een kapsule in de keel, en we hadden gelok, hi'j slokte 'm deur.
De aandere morgen, mit melken, gien katte te zien. As katten doodgaon kroepen ze in de regel weg. Ik dochte bi'j mezels: dat liekt niet zo best. Doe ik om een ure of half tiene butendeure kwam, kon 'k mien ogen haost niet geloven, oonze lappieskatte kwam bi'j de buren uut et laand, hi'j hadde al weer an et moezevangen west. In iene naacht weer klaor! 'Dat is wel meraokelse best spul,' zee ik tegen mien vrouw. 'Ja,' zee ze, 'ie weren ok zomar weer van die bronchitis klaor!'
Laeter, doe de dokter es bi'j oons was, hebbe ik 'm de geschiedenis verteld. Hi'j lachte wat boere-koezepieneachtig en zee: 'Et is een mooi verhael, mar de veearts had ok wel goeie spullen veur jow katte had.' Ik krege stark de indrok, dat hi'j et hielemaole niet zo mooi vun, dat ik de katte mit zien medesienen genezen hadde. Mar oonze lappiespoes dot et mar best, et is intied al weer vuuf jaor leden, ze het nooit weer ziek west. Ze gaot alle daegen op de moezevangst, en een rotte is ze ok niet vies van...

Zunne op 06.39, zunne onder 20.44
Eerste Kertier (maone) 15.54

vri'jdag **zaoterdag**

24 augustus — 25 augustus

week 34

Dat het ze sneidig even lapt
(dat het ze gewiekst, kerdaot daon;
Berkoop, Donkerbroek)

2012

zundag **maendag**

26 augustus — 27 augustus

week 34/35

Opperdepop en de mark was op
Et maegien kwam mi'j tegen
'k Vreug et maegien hoe laete et was
Et was een kwat veur negen
(Ni'jberkoop)

2012

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. .	uutroep
. . .	geft melk
. . . .	soort voegel
. . . . .	kledingstok
. . . . .	islamitisch kledingstok
. . . . .	overgeven

Gerrit J.H. Hof

Slobente (Slobeend)

Mannegien links, vrouwgien rechts
Slobenten bin wat kleiner as wilde enten. Ze hebben een aorig fors lichem, een vlakke kop en en een grote briede snaevel. Et mannegien het een witte nekke en bost, een donkergrune kop, oranje flaanken en boek en een witte vlekke veur de zwatte onderstat. Et wiefien liekt op et vrouwgien van de wilde ente, mar het een veul grotere, plattere snaevel. Slobenten bruden in vochtige gröslanen, in rietkraegen, op schorren in beekdaelen en alderhaande voedselrieke, natte leefgebieden. De slobente liekt in et waeter topzwaor en naor veuren te leunen. Et voer bestaot uut kleine kreeftachtigen, slakkies, insekten en larven die ze mit de lamellen in de grote snaevel uut et waeter filteren. Ze grondelen om zaod, blaeden en wottels van waeterplaanten te eten. Bi'j et grondelen kruzen de vleugelpunten mekere. Slobenten hebben een klein territorium om et nust henne dat heftig verdedigd wodt. Et nust is te vienen op de grond langs et waeter en is voerd mit grös en doons. In et naojaor kuj' de slobente zien in de petgatten in de Braandemeer en nog meer in de Rottige Miente vanof de Driewegsluus in de petgatten langs de Lendediek waor ze groepen vormen mit aandere waetervoegels.

deensdag **woensdag**

28 augustus — 29 augustus

week 35

Die vroeg opstaot is nooit laete
(vroeg opstaon is altied goed; Noordwoolde)

2012

Zunne op 06.50, zunne onder 20.28
Volle Maone 15.58

donderdag **vri'jdag**

30 augustus — 31 augustus

week 35

Ieder is himzels et naost
(ieder daenkt aldereerst an himzels;
Ni'jberkoop, Oosterwoolde)

2012

Uut De Ovend, 1978, nr 6

Aofien-Muj

Een droom

Ik droomde
dat ik droomde
da'k niet meer dromen kon.
Mar doe 'k wakker wodde
wus ik niet meer
as 't waor was
of da'k droomd hadde
da'k droomde
da'k niet meer dromen kon.

GRAPPIES

Geld

Midden in de naacht wodt d'r bi'j de buren van Jeroen inbreuken.
Inienend staot de man in de slaopkaemer van de buurman.
'Zuken jow wat?' vragt buurman.
'Ja, geld vanzels!' brult de inbreker.
'Mag ik jow dan helpen mit zuken?' lacht de buurman.

*****

Eier

D'r liggen twie eier in een maantien.
Et iene ei zegt:
'Ik zie d'r toch zo tegenop om straks in dat kokende waeter te liggen!'
Et aandere ei zegt:
'Ie moe'n niet zeuren, daor woj' had van!'

zaoterdag **zundag**

1 **2**

september week 35 **september**

Wie et naoste bi'j et vuur zit, waarmt him et beste
(De Fochtel)

2012

maendag **deensdag**

3 **4**

september week 36 **september**

Hi'j het et oge groter as de maege
(hi'j het tevule eten opschept en kan niet alles op; verspreid)

2012

Harmen Houtman

Brummelplokken

Vier eupen vingers,
stiekelige kni'jen,
hanen vol bloed.
Sloden deur kroepen,
toeken ommebugen,
blaeden votdrokken.

Oerdrang en passie,
altied weer 'moeten',
plok-kriebels vulen.
Potties die waachten,
pannen die 'willen',
'et vuur van de brummel'.

Sjoukje Oosterloo

Hadleers

Siebe en Geertien bin slim deun uutvalen. As d'r wat te redden is in et dörpskefé 'De Laeste Drup', drinken ze meerstal op een eer zien kosten. De ere dörpsgenoten bin daor wel allat op, en d'r wodt dan ok vaeke over tunteld en gnezen. Zodoende is et een pebliek geheim dat Siebe en Geertien zo zunig uutvalen binnen.
Op een vrijdag is d'r in 'De laeste drup' een bonte aovend. Alle dörpsbewoners, van groot tot klein, bin d'r op ofkommen. Alderdeegst Siebe en Geertien bin present. Et wodt een beregezellige aovend en in de pauze wodt d'r ommeraek eten en dronken. De iene nemt een kop koffie mit een vulde koeke, weer eren klokken een glas schoemend bier aachterover. Mar Siebe en Geertien bestellen zoas gewoonlik niks.
'Hoeven jim gien drinken?' vragt de ober heur. 'Nee, we hebben gien dust. We hebben thuus eerst al koffiedronken veur we hier henne gongen,' is Geertien heur domme bescheid. De omstaanders die et praot van Geertien tegen de ober wel heuren, gniezen mekere es an.
Deur gieniene wodt heur een draankien anbeuden, wat ok gien wonder is netuurlik. Aj' zels nooit trakteren hoej' ok gien draankien van een eer te verwaachten, zo warkt dat now ien keer.
As de gezellige aovend oflopen is staot iederiene in de riegel om of te rekenen bi'j de kastelein. Siebe en Geertien willen d'r stiekemweg tussenuut kniepen. Mar de kastelein, die wel wet wat veur vleis hi'j in de panne het, hoolt heur integen bi'j de deure. 'Wat hej'm verteerd vanaovend?' vragt hi'j. 'We hebben niks had,' antwoordt Siebe.
'Dan krieg ik van jim twie euro's,' geft de kastelein mit een staolen gezichte zien bescheid.
'Waorveur dat? We hebben ja niks had,' spat Geertien op.
'Juust daoromme, mar jim hebben wel de hiele aovend twie stoelen bezet holen!' zegt de kastelein bremstig. Zo kommen Siebe en Geertien mal te passe mit heur deunhied. As ze d'r wat van leerd hebben betwiefel ik. Pattie meensken bin now ienkeer slim hadleers.

woensdag **donderdag**

5 september 6 september

week 36

'k Heb zoe'n piene in de kop,
ik kan mit mien ogen niet zien, zo jokken mi'j de hanen
(wodt wel es zomar uut de gek zegd; Buil)

2012

Zunne op 07.01, zunne onder 20.12

Laeste Kertier (maone) 15.15
Internationaole Dag van et
Lezen en Schrieven

vri'jdag **zaoterdag**

7 september 8 september

week 36

Die lopt op eier
(hi'j lopt veurzichtig en vaeks eigenwies;
Blesdieke, Oosterwoolde, Ni'jberkoop)

2012

Henk J. Jager

Noordwoolde: bekend en minder bekend (1)

Bekend: Lombok
Lombok was een buurtschop in et Westerse Veld (Noordwoolde-Zuud), nuumd naor een eilaand in et vroegere Nederlaans-Indië.
In 1891 vreugen de Sasaks van Lombok hulpe an Nederlaand bi'j heur stried tegen de Balineze vosten. De Nederlaanders stuurden in 1893 een batteljon soldaoten, mar de Balinezen versleugen dat al bi'j de eerste veldslag. Nederlaand bezette daornao mit een legermacht onder leiding van generaol-mejoor Van der Ham et eilaand en diende ok een rekening van een miljoen gulden in bi'j de Radja. Die brocht een kwat miljoen bi'j mekaander, De Radja wol liekewel niet dat zien eilaand lange bezet wodden zol. Daoromme leut hi'j zien leger naachs anvalen. Daorbi'j kwammen haost 100 Nederlaanders omme, waoronder generaol-mejoor Van der Ham. Ok wodde de 250.000 gulden weerommepakt. Dit 'verraod' wodde erveren as een grote nationaole schok. As reaktie stuurde Nederlaand een nog grotere troepemacht, o.l.v. generaol-mejoor Vetter. Hi'j leut een groot gebied mit de grond geliekmaeken. D'r vullen doe onder de bevolking duzenden slachtoffers, waoronder Sasaks.
In diezelde periode (1894) is d'r in et Westerse Veld vechteri'je west. Et gong d'r reer an toe. Et bloed zol de vechtersbaozen om de oren dreupen hebben. Doe nao ofloop, zoas et daor gebrukelik was, rooie Hendrik een borrel schonk en een witte vlagge ophong, moet Jouk (Jacob) Eckhart opmarkt hebben dat et hier wel Lombok leek (neffens de stokkies van Peter Veldhuizen op de webstee van Noordwoolde-Zuud). In et buurtien dat daornao Lombok nuumd wodde, stonnen acht of negen plaggehutten bi'j mekaander, mar die bin al in de dattiger jaoren in opdracht deur de krottekemmissie opruumd.

Henk J. Jager

Noordwoolde: bekend en minder bekend (2)

Minder bekend: Atjeh
Atjeh was (zo heurde ik van Peter Veldhuizen) een kleine buurtschop in et Westerse Veld bi'j Noordwoolde, daor ik veerder nog weinig over weet. Et is nuumd naor et Atjeh in et vroegere Nederlaans-Indië, op 'e noordwestelike punte van Sumatra. Meugelik hadde die naeme, krek as bi'j Lombok, vandoen mit vechteri'je en opstaand. Jim moe'n weten dat de Atjehers aorig opstanig en vechtlustig weren. Zodoende verklaorde Nederlaand in 1873 de oorlog an Atjeh, mit as gevolg een jaorenlange stried. In et jaor 1904 hadde et koloniaole leger et hiele gebied bezet. Toch hebben ze et volk d'r (daor) nooit hielemaole onderkregen. Tot an de Twiede Wereldoorlog weren d'r riegelmaotig opstanen, die et Nederlaanse leger mit grof geweld daelesleug. In 1949 is Atjeh an de rippebliek Indonesië overdreugen. Et Atjeh van Noordwoolde is ontruumd in et kader van de ruilverkaveling. De bewoners mossen uutwieken naor de ni'jbouw van Noordwoolde.

Nationaole Ziekedag

zundag **maendag**

9 **10**

september week 36/37 **september**

Hi'j maekt d'r ellebogewark van
(hi'j het ze aachter de ellebogen; Ni'jhooltpae)

2012

deensdag **woensdag**

11 **12**

september week 37 **september**

Alles mit maote, zee de snieder
en doe sleug hi'j zien vrouw mit de ellestok
(Spange)

2012

Otto, heer van Buil

deur Frank Spijkers

Et schaandblok

GRAPPIES

Deksel

Jeroen het een schildpad kregen.
Zien zussien bekikt et besien een posien en zegt dan:
'Hael dat deksel d'r es of, dan kan ik him aaien!'

*****

Blaffen

Een joongien schrikt van een blaffende hond.
Et baosien stelt him gerust:
'Ie hoeven niet bange te wezen, ie kennen toch wel et spreekwoord:
Blaffende honden bijten niet?'
'Jaowel,' zegt et joongien,
'mar ik weet niet as die hond et ok kent!'

Zunne op 07.13, zunne onder 19.56

donderdag **vri'jdag**

13 14

september week 37 **september**

Glimmen as een ekkel
(verspreid)

2012

Ni'je Maone 04.11

zaoterdag **zundag**

15 16

september week 37 **september**

As de ekster tekeergaot, kriej' wat van de post
(De Blesse, Peperge)

2012

Puzeltien

Welke dörpsnaemen bin hier verstopt?

Voeg wel _____

Riet ni'jen _____

Boer drokken _____

De beuk

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Ni'jjaor (isr.) 5773

Preensiesdag
Ni'jjaor (isr.) 5773

maandag **deensdag**

17 18

september week 38 **september**

Ik hebbe et mit mien eigenhaantien daon
(ik hebbe et hielemaole zels daon; Noordwoolde)

2012

woensdag **donderdag**

19 20

september week 38 **september**

Jan Eupenkont
(wodt wel zegd van iene die de deure
de hieltied eupen staon lat; Ni'jberkoop)

2012

Freddie de Vries

De beuk

De beuk vien ik ien van de mooiste en de meerst imposaante inhiemse bomen die we hier hebben. Beuken vien ie et meerst in gebieden waor as meensken van staand woonden. Bi'j domenees, netaorissen, dokters en de aodel staon vaeke mooie dikke rooie en grune beuken te pronken in heur grote tunen.
De baaste van de beuk is glad en d'r wo'n ok nog wel es naemen op schreven. Ie moe'n d'r altied veur zorgen daj' niet te vule takken d'r ofsnuuien of bomen veur de stamme weghaelen, want eers verbraant de baaste en gaot de boom onherroepelik dood. As d'r in een laene een boom wegvaalt dan ziej' vaeke dat de ere bomen deur et zunnelocht ok doodgaon deur verbraning en dat is doodzunde.
Deur de diepteontwaetering en et zoolt van et stri'jen tegen de gladde, het de beuk et veural zwaor langs de wegen. Veur mooie beuken moej' naor van ooldsher aodelike plakken gaon zoas Oranjewoold, Beetsterzwaog, mar ok in Berkoop en Wolvege hej' nog mooie ooldvaders staon.
Bi'j de haast bin d'r wel meensken die beukeneuties zuken gaon. Zels duurt mi'j dat te lange, want ze bin mar klein en butendat bin de meersten leeg.

Uut De Ovend, 1980, nr. 2

Wube Lamers van de Kuunderwal

Verdwenen voegels (1)

D'r wo'n weer bossen anplaant. Et liekt wel as wo'n de meensken wat milieubewuster. Mar wat bin de voegels uutdund, en d'r bin al goenend hielemaole niet meer. Neem now de katoele of bosoele, en dan de stienoele. Wat konnen ze mooi over et laand strieken as et tegen schiemer leup. De vlocht van de oele heur ie niet en de moes was d'r bi'j, eerdat hi'j ok mar wat verneumen hadde. Ze bin nuttig veur de boeren, want ze leven van klaore moezen. Mar de meensken vunnen middels uut om de moezen mit vergif kepot te kriegen. De half versufte besies wo'n dan een makkelike prooi veur de oele en zonder dat dat nuttige voegeltien et wet, is hi'j d'r ok veurgoed west deur et vergif.
Et stienoelegien is een holbewoner en huust in holle bomen. De bossen die d'r nog binnen wo'n aorig onderhullen en al et zieke hoolt wodt d'r uthaeld. De holle boom wodt opruumd en et stienoelegien het gien onderkommen meer. In disse kontreienen heur ie ze niet meer bi'j de aovend mit heur hoge geluud.
En dan de naachtzwelver of geitemelker mit zien lange rrrrrrrr, aovens as et zoel weer was bi'j de zoemer. Ze zeden ok wel 'de wekker'. Et was ok krek of de wekker ofleup as hi'j bi'j aovende in zien element was. Ok al een echte naachtvoegel. Hi'j huusde in de sparrebossen en kwam veur in Ni'jberkoop.

Lees veerder op et volgende blattien

Zunne op 07.24, zunne onder 19.39
Internationaole Dag van de vrede

Wereld Alzheimer Dag
Et begin van de haast 16.49 M.E.Z.T.
Eerste Kertier (maone) 21.41

vri'jdag **zaoterdag**

21 september — 22 september

week 38

Daor brekt gien ei onder
(daor zal niks mit gebeuren aj' et mar veurzichtig op mekeer legd hebben om et te vervoeren; Berkoop, Hooltpae, Wolvege)

2012

zundag **maendag**

23 september — 24 september

week 38/39

Zolange ik de ogen eupen hebbe gebeurt et niet
(zolang ik leef; Ni'jhooltpae)

2012

Wube Lamers van de Kuunderwal

Verdwenen voegels (2)

De bossen bin vot en de geitemelker is ok vot. In oolde faobelties wodde zegd dat hi'j stillegies bi'j naachte de geiten mulk. Mar dat weren geiten die heur zels zeupen netuurlik, en dat doen ze hiel stiekem, dat gien iene et zicht. Dan moet zoe'n daod een oorzaeke hebben en dan gavven ze et geheimzinnige voegeltien d'r de schuld mar van. Misschien deur et plaanten van ni'je bossen dat et allemaole nog weer komt.
Ik weet nog van iene die altied in de stilte woond het. Hi'j woonde tegen een sparrebos an. As Kast, zo hiette hi'j, aovens op bedde gong, zette hi'j et uutzetraem wied eupen. Een insloeper kon zomar naor binnen stappen, mar dat is nooit gebeurd. Deur de geluden van de geheimzinnige naachtvoegels raekte hi'j in de slaop. En as hi'j morgens wakker wodde bi'j de zoemer scheen de zunne al een betien deur et glas en zongen de liesters al in de toppies van de bomen. Wat zal dat een mooi leven west hebben zo in de netuur en wat zal et lekker reuken hebben mit al dat sparregruun. Dan daen-ke ik wel es: hebben wi'j ok een betien te laete leefd?
Ie moe'n vanzels niet daenken dat de meensken riek weren. Mar ze hadden rust en geneuten van de netuur en dat kost niks. Now is et wel aanders. De voegelgeluden wo'n smoord deur gebrom en gerattel van mesienen en et is een lege ruumte wodden. Ze beginnen et in te zien dat d'r wat aan daon woddden moet, mar zal et ooit wel weer zo wodden? Ik betwiefel et wel es.

Spreuken en gezegden (optekend) deur Klaas Boersma

Et leven is eins hielemaole niet zo kot, et is de tied die zo vlogge veurbi'jgaot

Et leven is as een feest, ie kommen d'r in as 't al begonnen is, en ie gaon weer vot veur et daon is

Et leven is een ongeneeslike ziekte

Et leven is de buterkaante van de dood

Et leven is gien snelweg, mar een laandweg waor aj' now en dan staon blieven om even te genieten

Grote Verzoendag (isr.)

deensdag **25** **september**

woensdag **26** **september**

week 39

We hebben him een goeie kool stoofd
(him veur et lappien holen; Oosterwoolde)

2012

Zunne op 07.36, zunne onder 19.23

donderdag **27** **september**

vri'jdag **28** **september**

week 39

Et is mi'j om 't even as ik deur de katte
of de kaeter beten wodde
(Berkoop)

2012

Gerrit J.H. Hof

Smiente (Smient)

Mannegien smiente

De smiente is een middelgrote ente mit een ronde kop en kleine snaevel. Et mannegien het een kestanjebrune kop en nekke, een geel veurheufd, een roze bost, een gries lichem mit onder de vleugel een witte lijn, een zwatte stat en witte boek. Et vrouwgien is rossigbruun, de boek is zuver wit. De smienten die in Nederlaand verblieven bin ofkomstig van Noord-Zweden tot Siberië en ze bruden daor langs revieren, meren, poelen en vennen mit genoeg beschutting langs de kaanten, bi'j veurkeur in een lichtbeboste omgeving. Et bin wintergaasten die hier een boel veurkommen kunnen. Hier ziej' ze veural in de veenweidegebieden mit stokken laand en veul waeter. Ze eten grös en aander netuurlik materiaol, mar dat laeste zuken ze ok wel in et waeter. Ie kun van verens de kenmarkende roep van et mannegien al heuren, et gaot om een drielettergrepige fluittoon pu-WIE-oerr, waorvan et laeste diel op ofstaand vaeke niet te heuren is. Overdag bekommen ze meerstal in de petgatten en briede wieken om in de aovend et laand op te gaon om grös te eten. Mit et tellen van de waetervoegels kun we soms wel een peer duzend neteren. In de briede wiek tussen de Hogeweg en Karkeweg in Ooldelaemer zitten altied wel inkelde honderden, tegere mit wilde enten. Ok in de Rottige Miente in de petgatten langs de Lende zitten d'r altied een hieleboel. De Voegelwarkgroep Braandemeer het in 2010 een bruudgeval in de Braandemeer-zuud (Heida) neteerd, et peer bleef lange hangen en op een gegeven mement zaggen we alliend et mannegien nog mar, dus goed opletten as we ok een wiefien mit jongen ontdekken konnen. Nog gien maond laeter, nao veul veldwark, zag ik et wiefien mit jongen in een drassig stokkien lopen. Dat is dan een krone op je telwark aj' dat zo ofronden kunnen.

Uut De Ovend 1980, nr. 6

Wube Lamers van de Kuunderwal

Slangen (1)

Slangen bin d'r haost niet meer. In mien jongestied weren d'r nog genoeg in 't heideveld en in de bossen. D'r weren ok faobelties over slangen. Temeensen, dat mienden wi'j dat et faobelties weren.
D'r was een oolde plaggestikker, Folkert Oosterloo, die hiel wat van slangen ofwus. Dat kwam ok omdat Folkert altied in 't veld an 't wark was mit plaggestikken en schaopehuden. Hi'j was ok scheper west veur de boeren. Vaeke he'k even mit him praot zo in de ienzemhied en de stilte om oons henne. Hi'j kende alle soorten slangen die hi'j zo integen kommen was. Zo hier en daor leut Folkert stokkies heide staon en ik vreug him es een keer waoromme hi'j daor de plaggen niet ofsteuken hadde.
'Ja jonge,' zee hi'j dan, 'daor zit een keuningsslange en daor gao ik altied omme toe, want aj' die raeken mit de schoffel dan begint hi'j ofgrieselik te raozen, as een klein kiend, en dan kommen d'r van alle kaanten nog veul meer slangen an en dan kuj' de bienen wel nemen.'
Wi'j keken wel es op zoe'n stee en zaggen inderdaod wel es een grote slange onder de heide kroepen. 't Was een hiel mooie, kleurden iene.
Ok wussen wi'j niet dat een adder een naachtdier was. Mar Folkert vertelde oons dat een adder naachs op de moezejacht gaot en dus een naachtdier is en overdag wat in 't zunnegien ligt de slaopen.

Lees veerder op et volgende blattien

zaoterdag **29** **september**

week 39

zundag **30** **september**

Now, et oge het wat kregen
(zegd as d'r wat mooi liekt mar aachterof tegenvaalt; Steggerde)

2012

Inmaekmaond
Internationaole Dag van de oolderen

maendag **1** **oktober**

week 40

deensdag **2** **oktober**

Dat is ok altied gien evangelie
(et is niet altied zo mooi as dat men zegt, as dat et liekt, et komt niet altied uut zoas zegd was; Der Izzerd, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Berkoop. Oosterwoolde)

2012

Wube Lamers van de Kuunderwal

Slangen (2)

In de Koebos onder Ni'jhooltpae moe'n vroeger een boel slangen west hebben. Ik heb es heurd in verbaand mit die Koebos van een liestervanger. 't Was al diepe in de haast en de liesters trokken daor in grote koppels over, naor de zudelike streken. In de Koebos was et goed vangen, want daor mochten ze graeg een posien pleisteren. Bi'j honderden hadde die man ze daor vongen, mar ie mossen altied oppassen, want et wemelde daor van de grote slangen.
Hi'j zat es bi'j zoe'n vangbeugel om ni'je liesterbeien op te zetten en ni'je strikken, doe d'r deur et bewegen van de toeken van de bomen deur de wiend him wat koolde in de nekke kwam. De man dri'jde him omme en daor hong een meterslange slange in een boompien. Deur de wiend slingerde de stat him krek in de nekke. Ie kun begriepen hoe de man schrok.
Et moet waor gebeurd wezen dat een takkesjouwer, een jonge man, aovens niet thuuskwam. Zie vrouw wodde ongerust en gong naor de buren. Doe ze op 't plak kwammen lag de man bewusteloos en hadde een oplopen heufd. Ze hadden drekt deur dat hi'j deur een vergiftige slange beten was en voten-daolik gong d'r iene om de dokter. Die had goed tegengif en dat was ok wel neudig in vroegere tieden, want et gebeurde een boel dat d'r iene beten wodde deur een adder. De man het et leven d'r of redded.
D'r weren meer verhaelen over slangen. In hiel vroegere tieden moe'n d'r ok hoepelslangen west hebben, al kuj' et aenlik kwaolik geleuven. Daor weet ik nog wat van.

Lees veerder op et volgende blattien

Wube Lamers van de Kuunderwal

Slangen (3)

Een boertien op 'e Miente hadde in de heide al een stokmennig koenen. As pionier hadde hi'j daor een hoeke heide anmaekt en zo zachiesan al gruunlaand kregen veur een peer beesten. Meensken woonden d'r haost nog niet. Zo hier en daor iene. Et was een toeke warker en een goed boertien. Morgens vroeg was hi'j al op et laand. 't Was ien en al netuur om him henne. De beide koenen leupen in de ni'jweide in 't vennegien, dat now mooi gröslaand was. Ze gavven ok best, mar 't was wel vremd, want iene van de koenen hadde morgens altied een leeg vorrel. Iene van de vier utters was altied zowat leeg en krek as ze daor in 't vennegien leupen, was dat zo! Hi'j begon an dieven te daenken; de ien of ere gloeperd zol daor wel een flink stael melk uut haelen veur eigen gebruuk.
Et boertien wol d'r meer van weten en gong in de naacht al mit een flinke knuppel in de voeste in de wal liggen, mit et gezicht over 't kaampien waor de beide koenen leupen. Hi'j kon him de ogen niet geleuven doe tegen et opkommen van de zunne een hoepelslange over et laand mit grote vaosie an kwam krulen mit de stat in de bek en in hoepelvorm. Die gong doe onder de koe liggen en zeug mit opheven hals, de grote bek om 't koe-utter henne, in een ogenblikkien et vorrel leeg. 't Was de koe mit dat spande gier ok nog slim makkelik, die leut dat wel graeg toe ok.
Doe kwam de man gauw in de bienen en zol mit de knuppel de slange doodslaon. Mar die was zo vlogge as waeter en hoepelde weer zo hadde vot dat hi'j him in de veerste veerte niet kriegen kon.
't Is een oold verhael en elk moet veur him zels d'r mar et rechte van geleuven of niet geleuven. Mar 't is lange leden en ie weten mar nooit...

Ontzet van Leiden

Werelddieredag

woensdag **donderdag**

3 oktober

week 40

4 oktober

Hi'j het een eulieheufien
(is dom; Ni'jberkoop)

2012

Zunne op 07.48, zunne onder 19.07
Dag van de Leraar

vri'jdag **zaoterdag**

5 oktober

week 40

6 oktober

Eters wo'n d'r geboren
Vreters wo'n d'r maekt
As men drinkt zonder dust
En et zonder honger
Dan starft men des te jonger
(De Hoeve)

2012

Stien van Anne

Veur de kiender: **Waoromme as de blatties valen (1)**

Hee! Wie lopt daor over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden en blift staon te kieken naor een hopien brune blaeden dat op de grond ligt.
Frats luustert goed. Et regent een betien. De druppen tikken op 'e dikke grune blaeden van de struke waor as et hopien onder ligt. Frats moet daoromme hiel goed luusteren. Zo goed, dat hi'j de aosem evenpies inholen moet. Heurt hi'j et goed? Goelt dat hopien blad?
'Miaauw... Wie goelt daor?' vragt Frats veurzichtig.
'Hey, Frats,' zegt et hopien blad verdrietig.
Frats lopt veurzichtig naor de blaeden toe. Hi'j snuffelt d'r evenpies an. Dan stikt zien vrund Freubel et koppien uut et hopien. De traonen in de ogen.
'Och heden,' zegt Frats, 'wat is d'r mit jow?'
'Now,' snikt Freubel, 'alle blatties valen van de bomen. Ik vien et zo zielig. De bomen weren altied zo mooi gruun. Huhuu...' goelt Freubel.

Lees veerder op et volgende blattien

Stien van Anne

Veur de kiender: **Waoromme as de blatties valen (2)**

'Mar Freubel, daor hoej' toch niet omme te goelen!'
Frats haelt Freubel uut de blaeden en gaot naost 'm zitten.
'In de haast geven de bomen al heur blatties an de besies die in de bos wonen. Die koesen de hiele winter, dat hiet winterslaop, en van de ofvalen blaeden maeken ze nussies. Zo blieven ze noflik waarm en dreuge. Toegelieke mit de blatties valen ok ekkels, kestanjes en beukeneuties van de bomen. Die beweren de bosbesies in heur nussies, zodat ze ok eten kunnen as et te koold is of as d'r een bulte sni'j ligt.'
'Is dat echt waor, Frats?' Freubel goelt al niet meer.
'Ja heur, echt waor. En dan dommiet, as et veurjaor wodt, kriegen de bomen weer allemaole ni'je grune blatties. As daank.'
'Gelokkig. Ik bin bliede veur de besies van de bos en veur de bomen. Mar ìk bin now nat en koold. Ik blieve liever in mien eigen husien de hiele winter bi'j de kachel liggen. En ik zal es even kieken as mien baosien al weer wat lekkers in mien bakkien stopt het. Tot kiek es!'
'Lekker koesen bi'j de kachel, Freubel!' ropt Frats. 'Tot kiek es!'
Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even lekker koesen? Tot kiek es, Frats.

Alkmaars Ontzet
Laeste Kertier (maone) 09.33

zundag **7** **oktober**

maendag **8** **oktober**

week 40/41

Veul ekkels, veul winter
(Ni'jtriene)

2012

deensdag **9** **oktober**

woensdag **10** **oktober**

week 41

Hi'j het mooie proemebomen,
mar de mooiste proemen lopen om huus
(nl. zien dochters; Ni'jberkoop)

2012

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

In et klooster

STELLINGWARFS MUUILIK?

DAT VAALT TOCH WEL WAT MIT...?

Hieronder staon tien voegelnaemen in et Stellingwarfs. Daornaost staot de vertaeling in et Nederlaans. Mar die vertaelings staon niet op et goeie plak. Welke vertaeling heurt bi'j welk Stellingwarfs woord?

doeve	-	**spreeuw**
muske	-	**lijster**
gelegouw	-	**gans**
katoele	-	**duif**
gaanze	-	**buizerd**
protter	-	**mus**
schofferd	-	**eend**
ente	-	**wielewaal**
doempien	-	**(kat)uil**
liester	-	**winterkoninkje**

Zunne op 08.00, zunne onder 18.51
Wereldmissiedag veur de kiender

donderdag **11** **oktober**

vri'jdag **12** **oktober**

week 41

Vroeger zatten de brommers op 'e proemen,
now zitten de proemen op 'e brommers
(Oosterwoolde)

2012

zaoterdag **13** **oktober**

zundag **14** **oktober**

week 41

Hool je grote raffel es
(grote mond; Ni'jberkoop)

2012

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

't Huj op en de koe dood

Dat wodt uut de gek wel es zegd in Buil as d'r wat op is. Now, en dat is mit disse kelinder ok et geval. Et oolde jaor is ommes haost 'op', et schöt mooi op naor et ni'je. Mar op dit blattien kun jim eerst nog wat meer mooie uutdrokkings en gezegden lezen daor de koe in veurkomt:
De koegies op et dreuge hebben (gien financiële zorgen meer hebben; Hooltpae)
Wees mar stille, d'r is gien koe overstuur (d'r is niks waor aj' je echt drok omme maeken moeten; Noordwoolde)
Leugens as koenen (grote leugens; Steggerde)
Zo dom as et aachteraende van een koe (verspreid)
Hi'j zopt as een koe (zegd van iene die een boel draank drinkt; Ni'jhooltpae)
Dan is d'r nog gien koe om hals (mocht et gebeuren, dan is et nog niet zo arg; Berkoop)
Van aachteren kiek ie een koe in de kont (et is makkelik om aachterof kommentaor te leveren; Makkinge, Ni'jhooltpae)
Ie kun nooit weten hoe een koe een haeze vangt (De Haule, De Hoeve, Else, Hooltpae, Ni'jberkoop)
Een grienende koe krigt nog wel es wat, wat een stilzwiegende veurbi'jgaot (iene die argens omme zeurt, krigt nog wel es wat veur mekeer, mar iene die him niet heuren lat, niet; Ni'jberkoop)
Kosters koe mag wel op 't karkhof weiden (wie et dichtste bi'j et vuur zit, waarmt him et beste; Berkoop, De Blesse, Oolde- en Ni'jlaemer, Oosterwoolde, Peperge)
Laeste koe de hekke toe (die et laeste deur een hekke of deure komt, moet die dichtedoen; Munnikeburen, Ni'jberkoop, Steggerde)

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden.
In elk woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. .	mezieknoot
. . .	tiedsduur
. . . .	tied van et verhaoren
. . . . .	zwaore klap
. . . . .	bepaolde plaanten
. . . . .	bekende revier

maendag **deensdag**

15 oktober — 16 oktober

week 42

D'r is gien ere mit him te begaon
(ie doen et him nooit goed genoeg; Steggerde)

2012

woensdag **donderdag**

17 oktober — 18 oktober

week 42

Et is daor allemaol pronk en staot
(pronk en pracht; De Hoeve)

2012

De iekenboom

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Freddie de Vries

De iekenboom

Ok de iekenboom vien ik iene van de mooiste bomen in oonze streek. De boswallen en de hakhooltbossies bestonnen ok veurnaemelik uut ieken. As 'laeneboom' of as wegbeplaanting is de ekkelboom een beeldbepaolende en starke boom. De wottels zitten diepe, dus hi'j verdreugt niet gauw bi'j de zoemerdag en deur zien goeie veraankering wi'jt hi'j niet zo gauw omme.
Mooie ieken langs de weg vien ie o.e. bi'j de West- en Oostvierdeparten en ok langs de Heufdweg in et centrum van Hooltpae en an de Wolvegesterweg naor Berkoop staon prachtige, knoestige exemplaoren. Een monementaole iekenboom staot in een plak waor aj' him niet verwaachten zollen; naemelik in Ooldelaemer an de weg vlakbi'j de karke.
Iekenhoolt wodde vroeger en now ok nog wel vule bruukt veur allerhaande dingen zoas: bientwarken veur boereschuren, stekpaolen, meubels en gao mar deur.
De laeste jaoren hebben ieken op zoere zaandgrond in et veurjaor nogal es last van bepaolde naachtvlinders. De roepen vreten dan de hiele boom en bossen kael. Veur de zangvoegels betekent dat een waor parredies en nao et uutvliegen van de vlinders komt et blad d'r ok wel weer an.
Oolde iekenbomen bin vaeke prachtig mooi en lao'we we d'r wies op wezen, want ze heuren in dit laandschop en sieren de dörpen en klieden de omgeving mooi an.

Zunne op 08.12, zunne onder 18.36

vri'jdag **zaoterdag**

19 oktober — week 42 — 20 oktober

Aj' de hond de stat ofhakken, wodt hi'j kotter
(da's nogal wiedes; Noordwoolde)

2012

Wereldmissiedag (r.k.) Eerste Kertier (maone) 05.32

zundag **maendag**

21 oktober — week 42/43 — 22 oktober

De bessem over de schaolen holen
(iene mit de bessem slaon; Berkoop)

2012

MOOIE WOORDEN IN ET STELLINGWARFS

frabberig – steeds op vinnige wijze dwars

schoelpiepen – smoezen, stiekem uitvoeren, heel zachtjes bespreken

hoetelen – flink bestraffend toespreken

lotteren – uithoren door indirect te vragen of door eromheen te praten

omkrieten – omgeving

zwaanselkont – iemand die slecht loopt

bakkiesman – marskramer

dangelen – knoeien, niet opschieten

goezebroek – 1. domme persoon 2. nietsnut, leegloper

GRAPPIES

Sni'jvlokken

Twie sni'jvlokken valen uut de locht.
De iene zegt tegen de aandere:
'Ik geleuve vast dat we aachtervolgd wodden!'

*****

Stel

Jeroen zegt tegen Tom:
'Wat heb ie appatte sokken an! Een gele en een rooie!'
'Hielemaole niet appat,' vint Tom,
'thuus he'k nog zoe'n stel!'

Dag van Verienigde Naosies

deensdag **woensdag**

23 oktober week 43 24 oktober

Een krik uutsturen en een entvoegel vangen
(bi'jglieks mit een kleine gift hopen daj' veul meer weeromme kriegen; Steggerde)

2012

Zunne op 08.24, zunne onder 18.22
Offerfeest (islam)

donderdag **vri'jdag**

25 oktober week 43 26 oktober

Hi'j warkt as een ezel
(hi'j warkt hadde;
Blesdieke, Der Izzerd, Spange, Wolvege)

2012

Gerrit J.H. Hof

Taofelente (Tafeleend)

Mannegien taofelente (veur)

De taofelente is kleiner as de wilde ente, dukende mit een kotte nekke en een hoge, ronde kop. Et mannegien is lochtgries mit een roodbrune kop en nekke, en zwatte bost en stat. Et oge is rood. Et vrouwgien is geelbruun en het een donkerder kop as et mannegien. De taofelente brudet veural in et westen, midden en noorden van et laand, zoas in et zuudwesten van Frieslaand, de Oostvaardersplassen en de Hollaanse dunen. De Nederlaanse taofelenten bin warschienlik staandvoegels, dat wil dus zeggen dat ze hier et hiele jaor blieven. Wintergaasten bin ofkomstig uut Noord-Oost Europa tot veer veurbi'j de Oeral. Winters bin d'r, ofhaankelik van de strenghied van de winter en de beschikberhied van voer, tussen de 30.000 en 140.000 voegels in Nederlaand, veural op et Iesselmeer en et Markermeer. Taofelenten bruden langs meren, ofgrevings, en waeterbekkens mit voldoende vegetaosie in en langs et waeter. Et wiefien maekt een nust in een ondiep koelegien van rietstengels en aander plaantaordig materiaol langs et waeter, vaeke in rietkraegen. Et voer bestaot uut plaantaordig materiaol, zoas stengels, blad en zaoden van waeterplaanten, en uut dierlik materiaol zoas slakkies, vissies, kikkervissies en insekten, die ze al dukende verzaemelen. In et veurjaor en naojaor kuj' de taofelente zien in de petgatten in de Rottige Miente van de Driewegsluus of in de petgatten langs de Lendediek waor ze groepen vormen mit aandere waetervoegels.

Spreukies en gezegden (optekend) deur Klaas Boersma

Gelok is niet te koop, toch wil elkeniene wel een boel betaelen om gelokkig te wezen

De beste beslissing neem ie niet vandaege, mar morgen

Veur een optimist schient de zunne ok deur kleine raempies

Ie kriegen in et leven nooit een twiede kaans veur een eerste indrok

We daenken vaeke te min an wat we hebben, en te vule an wat we missen moeten

zaoterdag **27** **oktober**

zundag **28** **oktober**

week 43

Wie 'm tot schaop maekt, wodt deur een wolf opvreten
(aj' je te gewillig gedregen, gaoj' d'r onderdeur; Hooltpae)

2012

Volle Maone 20.49

maendag **29** **oktober**

deensdag **30** **oktober**

week 44

Iene op scharp zetten
(wat zeggen waordeur aj' een aander op de kaaste kriegen; Ni'jhooltpae)

2012

Uut De Ovend, 1982, nr. 4

J.W. Nijholt

Kroddezaod

Doe ik zoe'n jonge was van een jaor of negen, tiene hadden ze bi'j oons thuus in Ni'jhooltpae een hiele protte kiepen. Die hullen ze vanzels om d'r wat an te verdienen, dus d'r mossen eier kommen. Die gongen dan mit emmers vol naor de V.P.N. (betekenis wee'k niet meer), en veurdat ze ofleverd wodden kregen ze allemaole een V.P.N.-stempel (rotwark).
De kiepen mossen dus eierleggen en daoromme wodden ze nogal 'krap' voerd, want eers zollen ze te vet wodden en dan hul et leggen op. Zo tegen de tied dat ze voerd wodden zollen, leupen die kiepen an ien stok deur te jeuzelen, want dan hadden ze honger in de hals vanzels. Ik hadde ontdekt dat ze dan zowat alles opvratten waj' heur veur de bek gooiden. Dan haelde ik hiele pollen melde uut de eerpelbouw van buurman en die smeet ik dan in de kiepeloop.
Melde... mar mien heit nuumde dat krodde. En veural et kroddezaod dat vaeke in dikke trosten an die plaanten zat, daor weren de kiepen raozend op! Mar die zaoties verteerden grif niet allemaole of hielemaole in de kiepemaegen, want as laeter de kiepestront over de tuun brocht wodde, dan duurde et niet lange of et bastte van et ontuug! Dat was allendonders krodde! En dan schul mien heit me uut, dat me de oren an de kop flapperden...!

Klaas Boersma

Exkursie (1)

Doe de voegelbescharming, waor ik lid van bin, zien 75-jaorig bestaon vierde, het et bestuur miend om een exkursie orgeniseren te moeten. Ze hadden bedocht om een weke de tenten op te slaon in de omgeving van een groot netuurpark in Noord-Afrika. De kosten weren te overzien en wie in de gelegenhied was kon him opgeven. Logisch dat ik daor as netuurliefhebber wel oren naor hadde. Ok et idee om as voegelliefhebber zels een keer te vliegen, vun ik spannend. Om kot te gaon, we vertrokken op een gegeven mement mit een chartervliegtuug et grote aeventuur tegemoet. Wie vere reizen maekt kan een boel vertellen, mar ik wil mi'j hier beparken tot et geven van wat infermaosie over voegels.
Zo kwammen we daor de oons zo bekende scholekster (bonte piet) ok tegen. En naost de bonte pieten zaggen we daor ok een hieleboel zwatte pieten. Liesters zaggen we ok, alliend weren ze veul schuwer as bi'j oons. Et weren warschienlik schietliesters. Wat de inlaanse voegels angaot, ik hadde et gelok dat ik de zang heurde van een kneuter. Et gong om een mannegien heb ik begrepen, et was dus eins een heikneuter.
Een prachtige, mar bovenal vrundelike voegel is de oehoe. As hi'j oons zag, dan reup hi'j al van verens oe-hoe-oe-hoe (nijlreiger wodt hi'j ok wel nuumd). We hebben van dichtebi'j de ibis, flamingo, kakatoe en de toekan mitmaekt om zomar een peer te numen. Ik hebbe me vertellen laoten dat de toekan zien naeme daankt an et feit dat zoe'n grote voegel mit betrekkelik weinig eten toe kan.

Lees veerder op et volgende blattien

Hervormingsdag (prot.)
Halloween

woensdag

31

oktober

Allerheiligen (r.k.)
Slachtmaond

donderdag

1

november

week 44

Hi'j is reiziger in waarm scheerwaeter
(hi'j is wat in de warre; Wolvege)

2012

Allerzielen (r.k.)
Zunne op 07.37, zunne onder 17.08

vri'jdag

2

november

zaoterdag

3

november

week 44

As de knieper op de schene komt...
(as hi'j in de rats komt te zitten; Ni'jhooltpae, Berkoop)

2012

Klaas Boersma

Exkursie (2)

Et was genieten daor, mar ok slim leerzem. Elke morgen, in alle vroegte, wodden we wakker maekt deur de agami, dat is de trompetvoegel. Mar van alles wat wi'j heurd en zien hebben het et volgende veerweg de meerste indrok op mi'j maekt.
Ik leup op een morgen een stokkien deur de jungle, doe ik inienen een beo, een praotvoegel, ontdekte. Jim kun wel begriepen dat d'r niks mooier is veur een voegelliefhebber as een gesprek mit een voegel. We raekten dan ok haost niet uutpraot. Et kwam d'r neffens beo op daele, dat de meensken de hiele netuur verpesten. Die bruden van alles uut, en zodoende raeken wi'j de hieltied veerder in de nusten, zo was zien kommentaor. As wi'j de meensken zo doende zien, dan gaon oons de veren rechtop staon. Ok al zat hi'j in een boom, hi'j nam gien blad veur de mond.
Laeter thuus kon ik dit veurval mar niet van me ofzetten. Ten aende raod heb ik kontakt zocht mit dr. Vogel, de bekende beoloog. Vrouw Vogel nam de tillefoon an: 'Nee, mien man is d'r niet.' We hebben doe ofpraot dat hi'j mi'j bellen zol as hi'j thuuskwam. Et waachten duurde lange. Inienen... heurde ik daor de tillefoon niet? Ik sprong van bedde, greep de tillefoon en zee: 'Mit mi'j.'
Mien vismaoten vreugen waor as ik bleef, ze stonnen al tieden te waachten. Doe ik de kleren anscheut was ik mit mien gedaachten nog veer vot, en zag de mooiste voegels. Ik heurde nog krek dat de koekoek zeuven keer reup. Ik vleug de deure uut.

Uut De Ovend, 1980, nr 1

F. Bethlehem-Blijsie

Van heksen en spoeken (1)

Hiel vroeger doe de meensken nog tied hadden om aovens wat mit mekaander te praoten en es naor mekeer toe te lopen, mochten ze graeg in schiemerdonker bi'j 't heerdvuur wat starke verhaelen vertellen. Wat ze allemaole beleefd hadden en zo. Ze geleufden nog an heksen en spoeken. De kiender zatten d'r vaeke ok nog bi'j. De oorties klapten d'r dan over en ze dusten dan haost niet aachter de beddedeurties, zo bange weren ze dan.
As 't vee niet goed was of ze hadden ziekte in huus of de kiender wollen niet gruuien dan was d'r vast een hekse an 't wark west. Ok as de botter niet lokken wol. Vroeger kaarnden ze allemaole nog zels.
De heksen veraanderden heur vaeke in zwatte katten. Now, aj' aovens dan iene tegenkwammen, weren ze vast weer an de gang. Dan gongen de lu naor de duvelbaner. Dat was een aorig beroep en brocht nogal es een peer centen op. Ze gavven dan nog wel es wat duveldrek. En as ie dat onder de drumpel legden kwam d'r gien hekse de deure in.

Lees veerder op et volgende blattien

zundag **maendag**

4 5

november week 44/45 **november**

Et geld wodt d'r mit de scheppe vol in brocht
(daor gaot een boel geld naor toe,
ze verdienen daor best; De Haule)

2012

Daankdag veur gewas en arbeid (prot.)
Laeste Kertier (maone) 01.36

deensdag **woensdag**

6 7

november week 45 **november**

Da's ok een hiele schossel
(een stevig persoon; Buil)

2012

F. Bethlehem-Blijsie

Van heksen en spoeken (2)

Zo woonde vroeger aachter Buil een huusholing mit een peer opscheuten jongen. Ze mochten vroeger graeg streupen. Heide en bos was d'r nog zat en 't wemelde van haezen en knienen. Et moch netuurlik niet. Et veld was veur de grote heren. Ze bouwden dan vaeke een hoekien mooi dichte bi'j de bos en zetten daor de strikken in. Mar ze zaggen ok dat de veldwaachter in de bos op de loer lag.
'Now, die gaot oonze neuze veurbi'j,' zee d'r iene.
Mar de aander zee: 'Wedden da'k die haeze uut de strik haele?'
Wat dee die aovens! Hi'j haelde een laeken van 't bedde, sleug die om him henne en kreup zo de tuun in en haelde de haeze uut de strik.
Een posien laeter zatten ze mit mekeer in de harbarge en de veldwaachter kwam d'r ok bi'j zitten. En 't praot was al gauw over spoeken. Zee de veldwaachter: 'Bi'j jim aachter huus deugt et ok niet. Lessend op een aovend zweefde d'r een groot wit ding omme!'
'Own', zeden ze, 'dat was zeker doe d'r een haeze in de strik zat!'
An spoeken geleufde de veldwaachter laeter niet meer.

GRAPPIES

Leeg

Jeroen komt thuus van schoele en klaegt over de maege.
'Gao mar gauw wat eten,' zegt Mem, 'dat komt omdat je maege leeg is, aj' wat opeten gaot et wel over.'
Evenpies laeter komt Heit thuus van zien wark.
Hi'j klaegt over piene in 't heufd.
'Dat komt omdat d'r niks in zit,' mient Jeroen.

*****

'Welke maond het 28 daegen?' vragt de juffer.
Josine stikt de vinger op en zegt: 'Elke maond, juffer!'

Zunne op 07.50, zunne onder 16.56

donderdag **8** **november**

vri'jdag **9** **november**

week 45

Een leven hebben as een luus op een zeer heufd
(een makkelik en plezierig leven hebben; verspreid)

2012

Sunte Matten
Eupening Karnelvalsseizoen

zaoterdag **10** **november**

zundag **11** **november**

week 45

Et is weer mis mit de lammen
(et is niet in odder, et mislokt, et gaot zo niet goed; verspreid)

2012

Puzeltien

Welke dörpsnaemen bin hier verstopt?

1. Makke gin _____

2. Waesemrek _____

3. Kies beeld _____

maendag **deensdag**

12 13

november week 46 **november**

Iene een vere op 'e musse stikken
(iene een ploempien geven; Hooltpae)

2012

woensdag **donderdag**

14 15

november week 46 **november**

Kaekelen kan iederiene, mar eier leggen...
(Berkoop)

2012

Klaas Boersma

Onbegriepelik

Scheuvellopen op netuuries
dat komt nog wel es veur,
mar 't moet vanzels wel winter wezen,
aanders gaot et mooi niet deur.

Soms lokt et in november al,
bin weergoden de rieders goed gezind,
veur mi'j is 't onbegriepelik, omdat neffens de kelinder
op 22 december in oons laand de winter pas begint!

Hulst

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

Zunne op 08.02, zunne onder 16.46
Internationaole Dag
van de verdreegzemhied

vri'jdag **zaoterdag**

16 17

november week 46 **november**

Schelen bin de mooisten niet
en mooie schelen bin d'r niet
(Ni'jhooltpae)

2012

zundag **maendag**

18 19

november week 46/47 **november**

Ie kun je d'r wel tegenof eten
(te vule eten; Ni'jberkoop)

2012

Freddie de Vries

Hulst

De hulst is een gruun blievende boom of struke. Veural in de omgeving van Hooltpae en Ni'jhooltpae kommen vule dikke hulzepollen veur deur de liemige bojem. Deur een ongeschreven wet daj' een hulzepolle niet kappen meugen, staon d'r now ieuwenoolde exemplaoren in de boswallen.
De toeken van de hulst mit de scharpe bladranen wodden bruukt veur et schostienraegen. En de rooie beigies in de wintergrune hulst weren geliefd bi'j de bloemisteri'jen veur de versiering in de kasttied. Ok ziej' dat d'r her en der nog wel es een hege van hulst maekt wodt. Zokke hegen wo'n deur et riegelmaotig knippen ondeurdringber en ok veur alderhaande voegelties geven ze bi'jglieks een mooie dekking tegen jaegende sperwers. In de dikke hulzepollen meugen graeg ringeldoeven bruden op heur simpele, haost deurzichtige platte nust.
Veural mit strenge winters bin de rooie beien slim geliefd bi'j schatliesters, zwatte liesters, roodvleugelties, zangliesters en ok protters lussen ze graeg. Via et daarmkenaol van die voegels wo'n de zaoden verspreided in de omgeving.

Uut De Ovend, 1977, nr. 5

Vrouw F. Bethlehem-Blijsie

Peerdebonen
(Een oold volksverhaeltien uut Makkinge, dat ok bekend was in o.e. Ni'jhooltpae)

Hiel vroeger diende bi'j een boer een knecht die niet gauw tevreden was mit eten. Et was in die tieden overal slim aarmoedig. Now atten ze vroeger nog wel es peerdebonen. Die verbouwden de boeren zels, mar de knecht luste ze niet. Wat dee hi'j as ze op de taofeel kwammen? Hi'j at mit de omkeerde lepel!
Laeter doe hi'j trouwd was, kreeg hi'j et ok slim krap. Hi'j dochte: laot ik es bi'j mien oolde boer kieken. Misschien het die nog wel wat peerdebonen over. De boer gong mit him naor de zoolder, nam de schoppe en gong ok mit de omkeerde schoppe scheppen.
Doe begon de knecht te goelen en dochte: zo dee ik vroeger ok as ik die in 't bod hadde.

Werelddag van het Kiend
Eerste Kertier (maone) 15.31

Werelddag van de Tillevisie

deensdag **20** **november**

week 47

woensdag **21** **november**

Hi'j het een scheet in 't gat
(hi'j is dronken; Noordwoolde)

2012

Zunne op 08.14, zunne onder 16.38

donderdag **22** **november**

week 47

vri'jdag **23** **november**

Goeienaovend schiemerdonker,
hej' hatstikke donker ok zien?
(Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae)

2012

Uut De Ovend, 1982, nr. 4

Lodewiek Hooghiemstra

Aovend

Boven de dakken van et dörp
wodt et stille.
In de toppies van de bomen
is gien zochien wiend.
De voegelties in de bos
gaon slaopen.

De oolde meule spiegelt him
in 't zwatte waeter.
In de veerte ropt nog
een laete zwelver.

Mien hatte slat hiel zaachte...
Nog even, evenpies waachten
en 'k haele gien aosem meer...

Gerrit J.H. Hof

Topperente (Topper)

Mannegien topper

De topper is wat kleiner as de kuifente en de voegels liggen leger op et waeter as kuifenten. Et bin duukenten mit een bried lichem en een grote briede snaevel mit een kleine zwatte punte. Et mannegien het een zwatte kop en een nekke mit een zweem van gruun, de flaanken en de boek bin wit, de rogge is griezig wit en de stat is zwat. Et wiefien is donkerbruun mit een grote bles en een snaevelbasis. Ze bruden in et binnenlaand van Ieslaand en Skandinavië en Noord-Ruslaand waor ze te vienen binnen op de toendra of in de taiga. De peerties wo'n in de winter al vormd, en ze nusselen solitair of in klonies, soms midden tussen meeuwen en sterns. In de zoemer eten ze insekten en kreeftachtigen en plaantaordig materiaol. Winters zuken ze al dukende naor schölpedieren, zoas driehoekmossels; ze visken ok op kokkels, alikruken en slakkies. Toppers bin echte wintergaasten die hier van oktober tot feberwaori-meert hiel vule veurkommen. Ie kun ze hier zien langs de hiele Iesselmeerkust, de Ofsluutdiek en langs de diek van Lelystad naor Enkhuzen en dan vaeks in gezelschop van taofelenten en kuifenten. Mit strenge winters wieken ze uut naor de Waddenzee en de Noordzee.

zaoterdag **zundag**

24 25

november week 47 **november**

Hi'j is weer onremers, 't blad vaalt van de boom
(vremd in et heufd, een betien getikt, overspannen; De Hoeve)

2012

maendag **deensdag**

26 27

november week 48 **november**

Ik bin zo muui, de oren hangen me d'r van
(Noordwoolde)

2012

Uutdrokkings in et Stellingwarfs

Goechelen

As iene aorig goechelen (goochelen) kan, weej' nog niet percies waor diegene goed in is. Netuurlik, in et eerste plak zoj' daenken an et keunsien goechelen. Mar et kan vule meer betekenen. Et kan betekenen dat iene goed mit ciefers goechelen kan, en dat kan soms slim handig wezen, is et niet? Et kan ok wezen dat die persoon handig in et wark, of mit knusselen is: *Hi'j is slim handig, hi'j kan haost alles veur mekere goechelen*, zeggen ze in Hooltpae. Trouwens, een vrouw kan dat vanzels krek zo goed wezen... *Die is wel zo handig, ze kan goechelen mit de naalde* neffens de infermaanten van et Stellingwarfs Woordeboek uut De Hoeve. Mar et kan ok wezen, dat et juust slat op dingen gauw en niet al te netties doen: *Die man goechelt et mar wat in mekeer* kennen ze in Donkerbroek en Ni'jberkoop. Of: *Hi'j goechelt d'r reer tussendeur* dan zol et him gewoonlik niet lokken, mar dit keer redt hi'j et op (Berkoop en Wolvege). En aj' wat kwiet binnen zeggen ze in Ni'jberkoop en Spange: *Waor hej' de boel now weer henne goecheld, je! Wat bi'j' ok een oolde goechelkonte* zegt Spange d'r veur de zekerhied nog aachteran! As et dudelik is dat iene wat al te vule draank op het, wodt *goechelen* in Scharpenzeel ok bruukt: *As die man begint te goechelen, dan is as regel gien iene meer nuchteren.* Een mooi gezegde komt ok van Steggerde: *Goed goechelen is log bedrog* ie kun wel mienen daj' bepaolde zaeken handig anpakken, mar meerstal lopt et toch verkeerd of.

Uut De Ovend, 1980, nr 4

J.W. Nijholt

Een riempien uut Ni'jlaemer

Mien moeder is opgruuid in Ni'jlaemer, waor ze om 1900 henne naor schoele gong. De Scheenstra's woonden doedestieds aachter in Boelstra's poolder op een plaetse van de Sickenga's. Bi'j 't winter en soms ok al in de haast mossen de kiender mit een botien naor de 'hoge weg' brocht wodden om bi'j de schoele te kommen. As ze nao schoeltied op huus an leupen, maekten ze een riempien op de meensken die in de huzen woonden, waor ze veurbi'j kwammen. Dat riempien was zo:

Bi'j meester heur ik de haene kri'jen
En bi'j Henderk Kuper heur ik de sliepstien dri'jen
Pieter Kolk zien ketelemmer is lek
En Haans Kroondiek lust gien spek
Dove Rinke zit veur 't vuur te fluiten
En dikke Jochem telt zien duiten
Jan Hooltrop die het geld genoeg
En Sake Bosma trekt een zwaore ploeg
Niekles de Boer slaacht een vette koe
En smit Germ en Jaante de bonken toe.

En dan haj' de hiele riegel huzen had van de schoele of an de Lieklaene toe. Bi'j Haans Kroondiek leup et oolde karkepad naor Wolvege bi'j huus langes naor et vonder over de Scheene (mit 'n dikke stien d'r op as tegenwichte).

Volle Maone 15.46

woensdag **donderdag**

28 29

november week 48 **november**

Die lopt altied bi'j de weg te parrederen
(doelloos ommestappen, veural op de weg; Blesdieke)

2012

Zunne op 08.25, zunne onder 16.32

Wereld Aids Dag
Feestmaond

vri'jdag **zaoterdag**

30 1

november week 48 **december**

Veur 't sul liggen
(slim ziek of vermuuid wezen;
Steggerde, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae)

2012

Spreuken en gezegden (optekend) deur Klaas Boersma

Et kleinste gebaor is meer weerd as de beste bedoelings

Et bin dwasliggers die et spoor recht lopen laoten

Ie kun beter een nachien slaopen over waj' van plan binnen, as wakker liggen over waj' daon hebben

Meensken die van alles beloven, hebben meerstal een zwak geheugen

Leer van gister – droom van morgen – en leef vandaege

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Slim drok

Eerste Adventszundag

zundag **2** **december**

maendag **3** **december**

week 48/49

Et is niet alle daegen Sunderklaos
(ie kun niet altied van alles en nog wat kriegen; Wolvege)

2012

Sunderklaosaovend

deensdag **4** **december**

woensdag **5** **december**

week 49

Hi'j wet d'r gien syllabe van
(hi'j wet d'r hielendal niks van; Buil, Scharpenzeel)

2012

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon invuld wodden. In elk woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	mitklinker
. .	voegwoord
. . .	ontkenning
. . . .	telwoord
. . . . .	bepaold soort hoolt
. . . . .	foeteren
. . . . .	plaknaeme

GRAPPIES

Schoenen

Een vliege vragt an een duzendpote:
'Waor is je zussien aenlik?
Ik heb heur al een hiele poze niet zien.'
'Dat klopt,' zegt de duzendpote, 'ze is naor de winkel om ni'je schoenen.'

*****

Valen

Twie mannen bin in de Alpen en klimmen op een barg.
Dan vaalt d'r iene naor beneden in een diepe kloof.
'Hej' je zeer daon?' raost de aander.
'Nog niet,' is et antwoord, 'ik bin nog an et valen...'

Laeste Kertier (maone) 06.31

Zunne op 08.34, zunne onder 16.28
Preenses Catharina-Amalia (2003)

donderdag **6** **december**

vri'jdag **7** **december**

week 49

Die lopt d'r nog aorig zwielig henne
(zwierig)

2012

zaoterdag **8** **december**

zundag **9** **december**

week 49

We konnen wel sni'j kriegen, want de rogge jokt me zo
(Buil)

2012

Freddie de Vries

De winter van 1985 (1)

In de winter van 1985 lag de perduktie van cheddar in Wolvege stille. Et was een grillige mark en et was altied hadde lopen of stillestaon mit die Engelse kezesoort. D'r was dus weinig wark veur oons en de jongeren mossen mar uutbesteded wodden an ere febrieken, wiels de oolderen de edammerties maeken blieven konnen. Een hiele groep kon terechte in Warga, waor as ze behalven dagvasse perdukten ok nog botter maekten. Ik mos bri'j sieren en ik wust bi'j God niet wat dat inhul. Et bleek dat ik de bri'jsoorten opkoken mos. De riezenbri'j, de soepengottenbri'j, vanillevla, griesmael, haevermoutenbri'j en gao zo mar deur. Mit dit wark koj' wel an de bak, want aj'de boel overkoken laoten hej' een peinze vol wark om de boel weer schone te kriegen. Veur de vanillevla kiepten we wel zeuven of acht veertigliterse bussen vol suker leeg in de tank mit melk en dan mos de vanillepoeier d'r nog bi'j in. Drok, mar wel mooi wark en as et klaor was wodde et ofvuld in flessen of tetrapakken. Deurdat de winter d'r goed inbakte steeg de vraog naor soepengotten- en maelenbri'j. Ok de poeiermelk veur de iesbaenen was niet an te slepen. Ik mos ok wel es helpen mit de kraege-etiketten om de flessehalzen te doen, mar dat vul niet mit en ik raekte soms aachter mit al die duzenden flessen. En d'r weren verscheidene waor as gieniene of juust wel tiene ommetoe zatten, want die pepieren etiketten kreej' haost niet van mekaander.

Lees veerder op et volgende blattien

Freddie de Vries

De winter van 1985 (2)

Et was dus dikke winter en ik ree altied mit Henk Krol uut Berkoop mit en we hadden de schoppen aachter in de kattebak liggen veur de sni'jdunen. We vertrokken in de morgendienst morgens al om goed drie ure en raekten ok al es vaaste op een laandweggien tussen Aegum en Warga. Nao een half ure sni'jspitten midden op de vlakte mit een hadde oostenwiend, wodden we lostrokken (bevri'jd) uut oonze benauwde pesisie. As we morgensvroeg op et wark kwammen was d'r ok altied een appatte, vremde kerel en die zee elke morgen: 'Goeiemoarn iederien op ien nei'. Et dee blieken dat hi'j mit iene van zien kollega's spul had hadde. Op een dag in disse elfstedewinter was et roetkoold en d'r ston een veniendige oostenwiend. Henk en ik reden nao de morgendienst weer richting de Stellingwarven en et kwik ston nog de hieltied beheurlik onder et nulpunt. Opiens, vlak veur Et Vene kwam d'r een stientien tegen de rute en d'r kwammen wel duzenden scheurties in et glas. We weren beheurlik schrokken, mar Henk kon nog krek wat zien en we reden rustig op huus an. Et weekaende ston veur de deure en ik hadde een goed zin. Doe we nao een kertiertien in Hooltpae ankwammen pakte ik al vast mien broodtrommegien en dee de deure al eupen bi'j de oprit. 'Prettig weekaende,' zee ik opgeruumd tegen Henk en sleug de deure mit een gang dichte. Nooit weer an de baasten veurrute docht en Henk zat nao een bulte kebaol tussen duzenden glassplinters sneu veur him uut te kieken. Ik schaemde me kepot, mar kon de situaosie niet meer redden. Henk zal dat rittien naor Berkoop niet gauw weer vergeten, want hi'j mos nog acht kilemeter tegen de straffe oostenwiend in rieden zonder veurrute!!!

Dag van de rechten van de meenske

maendag **deensdag**

10 **11**

december week 50 **december**

Ze hebben een sneue neuze haeld
(wodden slim teleursteld; Wolvege)

2012

Ni'je Maone 09.42

woensdag **donderdag**

12 **13**

december week 50 **december**

Glimmen as sni'j veur de zunne
(De Fochtel)

2012

Gerrit J.H. Hof

Zoemerkrikke (Zomertaling)

Peertien zoemertaling

De zoemerkrikke is wat groter as de krikente die et kleinste entien is van Europa. De kop is wat langwarpig, hi'j het een vlakke kruun en een rechte grieze snaevel. Bi'j et mannegien lopen briede witte strepen van boven beide ogen naor de aachterkop die in de nekke bi'j mekeer kommen. De vogel het een gevlekte brune bost, fien baandeerde flaanken, een witte boek en van de rogge ofhangende zwatwitte sierveren. Et vrouwgien is brunig mit een streepte kop. De zoemerkrikke slobbert zien eten van de oppervlakte en dat bestaot uut insekten, waeterkevers, vliegen en moggen, mar ok uut slakkies en kikkerrit. Daornaost eten ze ok plaantaordig materiaol. De zoemerkrikke brudet in natte lanen, onderlopen gröslaand en in rietkraegen langs sloden. We hebben in de Braandemeer altied wel een bruudpeer, ie kun dan ok dat kenmarkende baltsroepien heuren. Dat liekt wel wat op een hoolten raetel diej' ien keer ronddri'jen, wat wisselende in toonhoogte. De zoemerkrikke is de ienigste ente die in Afrika de winter deurbrengt en in Noord-Europa brudet. De voegels vertrekken tussen juli en oktober naor et zuden, deurgaons via Spanje of Italië, en kommen vanof meert weeromme naor heur bruudgebied, haost altied via Italië. Onderzuuk het uutwezen dat de Nederlaanse zoemerkrikken overwinteren in West-Afrika van Senegal tot Mali. Tiedens de trek daor naor toe hebben ze in Frankriek en Italië nogal wat last van de jacht en in Afrika belanen ze ok nog wel es in de panne van de plaetselike bevolking as anvulling op et schaemele eten dat ze daor hebben.

Sjoukje Oosterloo

Gelokkig kastfeest (1)

Sund jaoren bin de kiender van Henk en Thea de deure al uut. Spietig genoeg wonen ze niet naost de deure. Wiels Henk en Thea rondkommen moeten van een kael aow-gien, kun ze dus niet ofreizen naor heur kiender in et butenlaand. Heur zeune woont in Zweden en de dochter het al jaoren een goeie baene in Ierlaand. Altemet bellen de beide kiender heur oolden es op. Mar somstieden as et jaor op zien aende lopt, kan Thea et niet laoten en vragt ze heur kiender as ze mit de kastdaegen thuuskommen willen. Altied hebben de jongeluden wel een verleggien en zeggen ze dat ze gien tied hebben om zoe'n lange reize naor Heit en Mem te maeken. Et iene kastetentien nao et ere bi'j vrunden en kollega's staot d'r op et pergramme aj' ze heuren. Nee, veur Heit en Mem is gien tied.
Ieder jaor as et weer tegen de kastdaegen lopt zit Thea slim in de nederklitse omreden ze zo graeg wil dat de kiender et kastfeest es een keer gezellig mit heur oolden thuus vieren. 'Ieder jaor zitten we mar weer mit oons beiden naor de kastboom te koekeloeren en daor vien ik niks an,' klaegt Thea heur nood tegen heur wederhelte. Henk het slim begreuten mit zien vrouw, en zels zol hi'j ok dekselse graeg weer kastfeest vieren willen mit de kiender d'r bi'j. Hi'j lopt al daegenlaank te prakkeseren hoe as hi'j et perbleem van de ofwezighied van heur kiender mit de feestdaegen oplossen kan. Henk het een stokmennig kalkoenen in et hokke die hi'j vetmest het om ze mit de kastdaegen te verkopen. Wat dat anbelangt hebben ze veur de winter weer wat exstra stri'jinge op heur maegere inkommen. Zels eten ze gien kalkoen omreden d'r veur heur beidend vusen te vule vleis an zit. Heur kastmaol bestaot meerstal uut een kleine kieperollade mit wat toeters en bellen.

Lees veerder op et volgende blattien

Zunne op 08.41, zunne onder 16.28

vri'jdag **zaoterdag**

14 15

december week 50 **december**

Die rattelt Aeken en Keulen an mekeer
(praot vlogge en vule; Else)

2012

zundag **maendag**

16 17

december week 50/51 **december**

Gelokkig is de man
Die him zels redden kan
(Ni'jberkoop)

2012

Sjoukje Oosterloo

Gelokkig kastfeest (2)

Een stokmennig daegen veur de kastdaegen gaot Thea aovens naor de vrouweverieninge. Henk het een plannegien bedocht en zicht zien kaans schone. As zien vrouw aovens nog mar amperan de hakken licht het, belt hi'j zien zeune op die as in Zweden woont: 'Mit je heit. Ik heb gien mooie bosschop veur je, mar ik wil even zeggen dat je mem en ik scheiden gaon. Et het mooi west, we zien d'r beide gien gat meer in.' Evenpies blift et stille an de ere kaante van de lijn. Dan heurt Henk de ongeruste stem van zien zeune: 'Nee, hen! Dat kuj'm zo mar niet doen zonder oons d'r in te kennen. Ik belle votdaolik mit mien zuster en zo lange aj' niks van me heuren ondernemen jim gien stappen, begrepen!' Votdaolik as Henk de haoke d'r oplegd het dri'jt hi'j et nommer van zien dochter in Ierlaand. 'Mit Heit. Ik moet je wat vertellen, gao d'r mar es goed veur zitten,' begint Henk as hi'j de stemme van zien dochter heurt. 'Et zit ziezo, je mem en ik bin van doel om scheiden te gaon. Beide zien we et niet meer zitten, dus et is over en uut.'
'Wat mekeert jim!' raost de dochter. Bi'j'm hielemaole betoeterd! Ik belle votdaolik mien breur en dan heuren jow nog van me.'
Een hottien laeter rammelt de tillefoon en Henk nemt op. 'Ja Heit, mit je dochter. Ik heb mit mien bruur overlegd. Morgen kommen we beide naor huus en veurdawwe d'r binnen doen jim hielemaole niks, hej' et goed in 't snottien, Heit?'
Henk legt gniezende de haoke weer op et toestel. 'Zo, da's mooi regeld,' praot hi'j tegen himzels. Aovens as Thea weer in huus komt het Henk de dikste kalkoen al slaacht en wel op et aanrecht liggen. Veur heur beiden het hi'j een hassebassien inschonken. Thea wet niet wat heur overkomt as ze aovens in huus komt en vraogende kikt ze naor heur man. Wiels Henk et reumeltien heft, zegt hi'j: 'Zo Thea, mit de kastdaegen eten we kalkoen en ie kun gerust wezen, de kiender kommen thuus. Butendat bekostigen ze heur eigen reize! Thea, mien maegd, ik weens je een gelokkig kastfeest!'

De denneboom

Foto: Ruurd-Jelle van der Leij

deensdag **woensdag**

18 19

december week 51 **december**

Hi'j is niet schone op 'e ribben
(is niet hielemaole eerlik, haelt wel es wat uut dat niet deur de beugel kan; Scharpenzeel)

2012

Eerste Kertier (maone) 06.18

Begin van de winter 12.12 M.E.T.
Zunne op 08.46, zunne onder 16.30

donderdag **vri'jdag**

20 21

december week 51 **december**

Hej' een snoek vongen?
(wodt wel zegd tegen iene die mit natte voeten of bienen thuus komt; Makkinge, Ni'jhooltpae)

2012

Freddie de Vries

De denneboom

De denneboom is een soorte die goed op aarme zaandgrond gruuien wil. Ze bin vroeger massaol anplaant veur de mienbouw. De denneboom kan beheurlik hoge wodden as ze in groepsverbaand plaant wodden. In de buurt van Appelsche gruuien d'r ok wel dikke matten kroepheide onder. As de denneboom alliend op de heide staot gaot hi'j niet zo arg de hoogte in, mar de brette. Et kun dan prachtige, grillige bomen wodden.
Veural de geelvinke en de boompieper meugen graeg boven in zoe'n parresolachtige boom heuren laoten dat dit heur territorium is. Ok bin de dennebomen geliefd bi'j eekhoornties en kruusbekken vanwegens de zaoties in de denappels. Op de Delleboersterheide bi'j Berkoop, de Schaopedobbe en de Kaele Dunen tussen Else en Appelsche staon schitterende dennebomen mit de meerst wonderlike vormen.

Klaas Boersma

Wintertied 1

Sunderklaos – kastdaegen – oold en ni'j,
kedogies – gezellighied – ies en sni'j,
euliebollen – vuurwark – ja meensken, eerlik waor,
et is de mooiste tied van 't jaor.

Wintertied 2

Gladde wegen – oongelokken – van de koolde verrekken,
lange donkere daegen mit rekens die je nekken,
et is aanders niks as nerighied, ja meensken, eerlik waor,
et is de minste tied van 't jaor.

zaoterdag

22

december

week 51

zundag

23

december

Et is net een kastboom, die hoolt van sier, heur!
(die smukt heur nogal op; De Hoeve)

2012

Kastaovond

maendag

24

december

week 52

Eerste Kastdag

deensdag

25

december

Ik en de snok gongen over et meer
De snok bleef weg en ik kwam weer
(de hik; Ni'jtriene)

2012

STELLINGWARVER KASTLIETIES (1)

Oe denneboom
Oe denneboom, oe denneboom,
wat bin je takken wonder mooi.
Ik zag je lestend in de bos,
nog zonder keersies, op et mos.

Oe denneboom, oe denneboom,
wat bin je takken wonder mooi

*****

Twinkel, twinkel, kleine steern
(Op de wieze van: Altijd is Kortjakje ziek)
Twinkel, twinkel, kleine steern,
ik zie jow al van hiel, hiel veer.
An jow straolen in de locht,
hebben alle meensken nocht.
Twinkel, twinkel, mooie steern,
ik zie jow al van hiel, hiel veer.

STELLINGWARVER KASTLIETIES (2)

Kling, klokkien klingelingeling
Kling, klokkien klingelingeling,
kling, klokkien kling.
't Kastfeest dat is kommen,
lochies in de bomen,
en in alle lanen,
gaon wi'j keersies branen.
Kling, klokkien klingelingeling,
kling, klokkien kling.

*****

In een hiel klein kribbegien
(Op de wieze van: Op een grote paddestoel)
In een hiel klein kribbegien,
et was van stro en hoolt.
Lag een hiel klein kientien,
mit ogies as van goold.
Jozef en Maria die weren d'r hiel bliede mit,
et kleine kientien lachte,
iederiene was op 't schik.

Twiede Kastdag

woensdag **donderdag**

26 december week 52 27 december

Een spoek van veerof is altied maller as van dichtebi'j
(wodt wel es zegd van iene die laeter mit bliekt te valen; Buil)

2012

Volle Maone 11.21
Zunne op 08.48, zunne onder 16.35
Onneuzele Kiender (r.k.)

vri'jdag **zaoterdag**

28 december week 52 29 december

Hi'j kan wel op 'e lappen kommen
(hi'j kan zien woortien goed doen; Else)

2012

Sjoukje Oosterloo

Beroerd (1)

Ieder jaor as et weer 11 november is begint et al. Dan bin ik drok in de weer veur al die hordes zingende kiender die bi'j me an de deure kommen veur wat lekkers. Now lat de jeugd van tegenwoordig heur niet meer mit een appel of een manderijntien de bos in sturen. Zodoende maek ik ieder jaor een zakkien mit van alderhaande soorten snuup d'r in. Et dot wel vertuten, omreden de kienderties in een lange riegel veur de deure staon te zingen. Omreden ik die meerstal klumerige kiender mit heur rooie neusies niet teleurstellen wil, heb ik netuurlik vusen te vule zakkies in veurraod. En as Sunte Matten weer vot is moet d'r toch iene wezen die de overbleven zakkies verorberen moet. De iene Sunt het nog mar amperan de hakken licht, of daor komt de ere oons laand al weer binnenveren. In de supermark liggen de peperneuten je mids augustus al weer an te steren vanof de schappen. Mar mit Sunderklaos ligt d'r écht nog vule meer snuperi'je in de winkel: bostplaete, sukerbesies, vulde spekelaos, sukelaomoezen, massepeinen varkens... Ie wo'n d'r bi'jkaans beroerd van, mar we bunkeren gewoonweg mar deur, omreden et zo gezellig is.

Lees veerder op et volgende blattien

Sjoukje Oosterloo

Beroerd (2)

Op pakkiesaovend is d'r dan nog wel een aorige Pietetaart van de bakker en een sukelaoletter, kruudneuties en schoempies... en dan een stokmennig daegen laeter bin ik al weer jaorig. Zodoende kommen de slingers en belonnen weer in de kaemer te hangen. Dan is d'r wéér koffie mit slagroom en appeltaart d'r bi'j, en nog een hassebassien mit alderhaande ere lekkere dingen. Altied hael ik tevule in huus, omreden ie mar nooit weten wie as d'r kommen kan. Zo staorigan kán ik niet meer, ik zit bastensvol. Nao et jaordagsfeest slingeren d'r nog alderhaande ressies deur de keuken en die kuj' ok zomar niet votsmieten. En dan moe'n de kastdaegen nog beginnen! Dit jaor docht ik, ik gao et now es kalmpies an doen. Mar ja... eer daj' et weten bin d'r weer kastkraansies in huus. En een kaststol. En iederiene schoft an, pakkies onder de boom, en daor heurt toch een klein happien bi'j. Tegen de tied dat oold en ni'j mekeer ofwisselen gaon, zit ik zo alderbastenste vol da'k gien poeiersuker meer verdregen kan. Mar wat daenk ie? Zit ik even veur twaelven tiedens de Ooldejaorsshow op tillevisie nog gauw even op et husien. In de haost vergeten de deure op slot te doen... rokt een vremde buurman de deure eupen! 'Veul heil en zegen.' weenskte hi'j me. Now, doe bin ik me rot schrokken. Ik vun da'k doe wel een ekstra euliekoeke verdiend hadde. Mar veerder bin ik d'r klaor mit. Ik kan gien koeke, gebak, sukelao, keek of euliekoeke meer zien, zo beroerd bin ik d'r van.
Behalven dan de twiede jannewaori, dan is mien vrundinne jaorig. Moe'k wel even wat lekkers mitnemen. Is wel zo gezellig, vien ik.

Ooldejaorsaovend

zundag **maendag**

30 31

december week 52/1 **december**

Dat is een rere euliekoeke
(een vremd persoon; Langedieke)

2012

Wi'j weensken jim allemaole een hiel
goed 2013 toe
en alvast een bulte plezier
van de ni'jste Stellingwarver Spreukekelinder!